

T.C.
KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLARIN BAĞIMSIZLIK
DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİNE YÖNELİK BİR
ANALİZ

Hazırlayan
Aliye MENDERES ALTIN

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi
Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

KARAMAN – 2022

T.C.
KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLARIN BAĞIMSIZLIK
DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİNE YÖNELİK BİR
ANALİZ

Hazırlayan
Aliye MENDERES ALTIN

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi
Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Danışman
Doç. Dr. Ali YILDIRIM

KARAMAN – 2022

ENSTİTÜ TEZ ONAY FORMU

Doküman No	FR-285
İlk Yayın Tarihi	05.02.2018
Revizyon Tarihi	27.10.2020
Revizyon No	01
Sayfa No	1/1

DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLARIN BAĞIMSIZLIK DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİNE YÖNELİK BİR ANALİZ

Tezin Kabul Ediliş Tarihi: 01 / 08 / 2022

Bu tez, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun 07/07/2022 tarih ve 30-689 sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Hazırlayan

Kalite Sistem Onayı

ÖNSÖZ

Düzenleyici ve denetleyici kurumlar (DDK), bağımsız idari otoriteler, üst kurullar veya regülasyon kurumları olarak da isimlendirilen, kamusal yetkileri bulunan, radyo ve televizyon, iletişim, bankacılık, bilgi teknolojileri, enerji, rekabetin korunması gibi pek çok alanda düzenleme, denetleme, gözetim, yaptırım uygulama, danışmanlık, uyuşmazlık çözme işlevlerine sahip, kurumsal özerkliği olan bağımsız nitelikteki yapılardır.

DDK'ler yetki sahibi oldukları sektörlerde piyasaların düzenli olarak işleyişine yönelik faaliyetler yürütmektedirler. Bununla birlikte faaliyet yürüttükleri alanlarda kamu yararının korunmasına ve kamu düzeninin sağlanmasına ilişkin yetkileri de bulunmaktadır.

Dünya genelinde 1980'li yıllardan itibaren DDK'lerin sayılarının hızla arttığı görülmektedir. 1980'li yıllarla birlikte yaygınlaşan, devletin küçültülmesi, özelleştirme, serbestleştirme gibi uygulamalar, devletin daha önce aktif olarak rol aldığı bazı piyasalardan çekilmesine neden olmuştur. Bu durum söz konusu piyasaların yeniden düzenlenmesi gereğini de beraberinde getirmiştir.

Devlet anlayışında yaşanan değişimle birlikte devlet, piyasalara ilişkin düzenleme ve denetleme yetkilerini DDK'ler vasıtasıyla kullanmaya başlamıştır. Ancak DDK'lerin sayılarının hızla artmaya başlaması beraberinde DDK'lerin işlevleri, özellikleri, yetkileri, hukuki durumları, idari yapıları hesap verebilirlikleri, şeffaflıkları ve bağımsızlıkları gibi birçok konunun incelenmesine ve tartışılmasına neden olmuştur.

Dünya genelinde DDK'ler üzerine yapılan incelemeler içerisinde DDK'lerin bağımsızlığına ilişkin çok sayıda çalışma olduğu görülmektedir. Bunlar içerisinde DDK'lerin bağımsızlık düzeylerinin belirlenmesine yönelik olan çalışmalar ön plana çıkmaktadır. Buradan hareketle tez çalışmasında Türkiye'deki DDK'lerin bağımsızlık düzeyinin belirlenmesine yönelik bir analiz yapılması hedeflenmektedir.

Tez çalışması süresince yapmış olduğu değerli katkıları ve desteği için tez danışmanım Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümü öğretim üyesi Doç. Dr. Ali YILDIRIM'a teşekkürü bir borç bilirim.

Tüm hayatım boyunca benden desteklerini esirgemeyen ve yüksek lisans sürecim boyunca da her zaman yanımda olan anneme, babama ve değerli aileme teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca varlıklarıyla bana güç veren ve destek olan sevgili eşime ve kızıma da teşekkür ederim. Bu çalışmayı kıymetli kızım İPEK'e armağan ediyorum.

ÖZET

Bağımsız idari otoriteler, üst kurullar veya regülasyon kurumları olarak da isimlendirilen düzenleyici ve denetleyici kurumlar, toplumsal hayatı yakından ilgilendiren bazı önemli alanlarda düzenleme, denetleme, yaptırım uygulama, danışmanlık, uyuşmazlık çözme gibi yetkileri olan, idari ve mali bağımsızlığa sahip birimlerdir. Düzenleyici ve denetleyici kurumların ilk örneklerine 19. yüzyıl sonlarında ABD’de rastlanmaktadır. Bu kurumlar, 20. yüzyıl başlarından itibaren Kara Avrupası ülkelerinde de görülmeye başlanmıştır. Özellikle 1980’li yıllardan itibaren devlet anlayışında yaşanan değişime bağlı olarak düzenleyici ve denetleyici kurumların yaygınlaşmaya başladığı görülmektedir. Devletin küçültülmesi, uluslararası ticaretin serbestleştirilmesi, küreselleşme, özelleştirme, regülasyon gibi kavramların hız kazanması ile birlikte devletin ekonomideki rolü de değişmeye başlamıştır. Devletin işletmeci olarak aktif şekilde yer aldığı sektörlerden çekilmeye başlaması, bu sektörlerde kural koyma, düzenleme ve denetleme yapma gibi işlevleri yerine getirecek kurumlara ihtiyaç duyulmasına neden olmuştur. Böylece dünya genelinde, başta bankacılık, sermaye piyasaları, rekabetin korunması, enerji, radyo ve televizyon yayıncılığı, iletişim gibi alanlar olmak üzere pek çok sektörde faaliyet gösteren düzenleyici ve denetleyici kurumlar ortaya çıkmaya başlamıştır. Benzer örneklerine daha önce rastlanmakla birlikte Türkiye’de ilk düzenleyici ve denetleyici kurumun, 1981 yılında kurulan Sermaye Piyasası Kurulu olduğu kabul edilmektedir. Günümüzde Türkiye’de 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanununda ismen belirtilen 11 düzenleyici ve denetleyici kurum bulunmaktadır. Farklı hukuki, idari, siyasi ve toplumsal yapılara sahip ülkelerde çok sayıda düzenleyici ve denetleyici kurumun ortaya çıkması, zamanla dünya genelinde bu kurumların tanımı, devlet teşkilatı içerisindeki konumları, görevleri, yetkileri ve özellikleri gibi pek çok konunun

tartışmaya açılmasına neden olmuştur. Bu süreçte üzerinde en çok tartışılan konulardan birisi de düzenleyici ve denetleyici kurumların bağımsızlığıdır. Düzenleyici ve denetleyici kurumların bağımsızlığına ilişkin yapılan araştırmalar arasında Fabrizio Gilardi'ye ait çalışmanın ön plana çıktığı görölmektedir. Bu çalışmada Türkiye'deki düzenleyici ve denetleyici kurumların bağımsızlık düzeyleri Gilardi bağımsızlık endeksi kullanılarak belirlenmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlar, Düzenleme Yetkisi, İdari Bağımsızlık, Bağımsızlık Endeksi, Regölasyon.

ABSTRACT

Regulatory and supervisory authorities, which are also named independent administrative authorities, supreme boards, or regulatory institutions, are units that have administrative and financial independence and are equipped with powers such as regulating, supervising, imposing sanctions, counseling, and resolving conflicts. The first examples of regulatory and supervisory authorities came to life in the USA in the late 19th century. As of the early 20th century, these institutions began to emerge in Continental Europe as well. It is discerned that regulatory and supervisory authorities began to become more widespread, particularly in association with the change in the understanding of the state since the 1980s. The role of the state in the economy started to change along with the acceleration of the downsizing of the state, liberalization of international trade, globalization, privatization, and regulation. The onset of the state's withdrawal from sectors where it used to occupy an active position as the business administrator gave rise to a need for institutions to perform functions, such as rule-making, regulating, and supervising, in these sectors. Thus, across the world, regulatory and supervisory authorities operating in numerous sectors primarily in areas such as banking, capital markets, the protection of competition, energy, radio & television broadcasting, and communication started to emerge. The Capital Markets Board of Turkey established in 1981 is accepted as the first regulatory and supervisory authority in Turkey even if certain examples resembling it were already present. Today, in Turkey, there are 11 regulatory and supervisory authorities specified by name in the Public Financial Management and Control Act (No. 5018). Due to the emergence of numerous regulatory and supervisory authorities in countries with different legal, administrative, political, and societal structures,

several topics such as the definition of these institutions and their positions, duties, powers, and attributes within the state organization were opened for discussion throughout the world over time. One of the most discussed topics in this process is the independence of regulatory and supervisory authorities. It is discerned that the study by Fabrizio Gilardi came to the fore among the research studies on the independence of regulatory and supervisory authorities. The current study will try to find out about the independence levels of regulatory and supervisory authorities in Turkey by using Gilardi's independence index.

Keywords: Regulatory and Supervisory Authorities, Regulatory Power, Administrative Independence, Independence Index, Regulation.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xi
TABLolar ÇİZELGESİ.....	xiii
ŞEKİLLER ÇİZELGESİ.....	xv
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN ÇERÇEVESİ

1.1. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	8
1.2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	9
1.3. ARAŞTIRMA SORULARI.....	11
1.4. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI VE SINIRLILIKLARI.....	18
1.5. ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİ.....	19
1.6. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	22

İKİNCİ BÖLÜM

DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLAR VE ÖZELLİKLERİ

2.1. DDK'LERİN TANIMI.....	26
2.2. DDK'LERİN ORTAYA ÇIKIŞI VE GELİŞİMİ.....	27
2.3. DDK'LERİN YAPISAL ÖZELLİKLERİ.....	30
2.3.1. Kurumsal Özerklik.....	30
2.3.2. Kurum-Kurul Ayrımı.....	31
2.3.3. Bütçeleri.....	31
2.3.4. Personel Bakımından.....	32
2.4. DDK'LERİN İŞLEVSEL ÖZELLİKLERİ.....	33
2.4.1. Düzenleme Yetkisi.....	33
2.4.2. Gözetim ve Denetim Yetkisi.....	34
2.4.3. Danışmanlık Yetkisi.....	35

2.4.4. Yaptırım Uygulama Yetkisi	36
2.4.5. Uyuşmazlık Çözme Yetkisi.....	37
2.5. DDK'LERİN DENETİMİ.....	38
2.6. DDK'LERİN DEVLET YAPISI İÇERİSİNDEKİ KONUMLARI.....	40
2.7. DDK'LERİN BAĞIMSIZLIĞI.....	43
2.7.1. İdari Bağımsızlık.....	44
2.7.1.1. Fonksiyonel (İşlevsel) Bağımsızlık.....	45
2.7.1.2. Organik Bağımsızlık	45
2.7.2. Mali Bağımsızlık.....	46

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLAR

3.1. Sermaye Piyasası Kurulu (SPK).....	48
3.2. Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK)	49
3.3. Rekabet Kurumu (RK)	50
3.4. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK)	51
3.5. Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK)	52
3.6. Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK).....	54
3.7. Kamu İhale Kurumu (KİK)	55
3.8. Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK)	56
3.9. Kişisel Verileri Koruma Kurumu (KVKK).....	57
3.10. Nükleer Düzenleme Kurumu (NDK)	59
3.11. Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu (SEDDK).....	61

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLARIN BAĞIMSIZLIK DÜZEYLERİNİN ANALİZİ

4.1. DDK'LERİN BAĞIMSIZLIK DÜZEYİ ANALİZİ	63
4.1.1. SPK Bağımsızlık Düzeyi Analizi	64
4.1.2. RTÜK Bağımsızlık Düzeyi Analizi	68
4.1.3. RK Bağımsızlık Düzeyi Analizi	73
4.1.4. BDDK Bağımsızlık Düzeyi Analizi	77
4.1.5. BTK Bağımsızlık Düzeyi Analizi.....	82

4.1.6. EPDK Bağımsızlık Düzeyi Analizi	86
4.1.7. KİK Bağımsızlık Düzeyi Analizi.....	90
4.1.8. KGK Bağımsızlık Düzeyi Analizi	95
4.1.9. KVKK Bağımsızlık Düzeyi Analizi	99
4.1.10. NDK Bağımsızlık Düzeyi Analizi	103
4.1.11. SEDDK Bağımsızlık Düzeyi Analizi	107
4.2. DDK'LERİN BAĞIMSIZLIK DÜZEYLERİNİN GÖSTERGELERE GÖRE KARŞILAŞTIRILMASI	111
4.2.1. DDK Başkanının Görev Süresi Bakımından Bağımsızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması	114
4.2.2. DDK Başkanının Atanması Bakımından Bağımsızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması	114
4.2.3. DDK Başkanının Görevden Alınması Bakımından Bağımsızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması	115
4.2.4. DDK Başkanının Yürütmede Başka Bir Göreve Sahip Olabilmesi Bakımından Bağımsızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması.....	116
4.2.5. DDK Başkanının Atamasının Yenilenebilmesi Bakımından Bağımsızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması	117
4.2.6. DDK Başkanının Bağımsızlığının Atama İçin Biçimsel Gerekliklik Olması Bakımından Bağımsızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması	118
4.2.7. DDK Üyelerinin Görev Süresi Bakımından Bağımsızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması	119
4.2.8. DDK Üyelerinin Atanması Bakımından Bağımsızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması	120
4.2.9. DDK Üyelerinin Görevden Alınması Bakımından Bağımsızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması	121
4.2.10. DDK Üyelerinin Yürütmede Başka Bir Göreve Sahip Olabilmesi Bakımından Bağımsızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması.....	122
4.2.11. DDK Üyelerinin Atamasının Yenilenebilmesi Bakımından Bağımsızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması	123
4.2.12. DDK Üyelerinin Bağımsızlığının Atama İçin Biçimsel Gerekliklik Olması Bakımından Bağımsızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması	124
4.2.13. DDK'nin Bağımsızlığının Resmi Olarak Belirlenmesi Bakımından Bağımsızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması	126

4.2.14. DDK'nin Yürütmeye Karşı Resmi Yükümlülükleri Bakımından Bağımsızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması	126
4.2.15. DDK'nin Yasamaya Karşı Resmi Yükümlülükleri Bakımından Bağımsızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması	128
4.2.16. Mahkeme Dışında Bir Organın Kurumun Özel Yetkili Olduğu Alandaki Bir Kararını Bozabilmesi Bakımından Bağımsızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması ..	129
4.2.17. DDK'nin Bütçesinin Kaynağı Bakımından Bağımsızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması	130
4.2.18. Bütçenin Kontrol Edilmesi Bakımından Bağımsızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması	132
4.2.19. DDK'nin İç Organizasyonuna Karar Verme Bakımından Bağımsızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması	132
4.2.20. Kurumun Personel Politikası Bakımından Bağımsızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması	133
4.2.21. Sektördeki Düzenleme Konusunda Yetkili Olma Bakımından Bağımsızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması	134
4.3. DDK'LERİN BAĞIMSIZLIK DÜZEYLERİNİN BOYUTLARA GÖRE KARŞILAŞTIRILMASI	135
4.3.1. DDK Başkanının Durumu Bakımından Bağımsızlık Düzeylerinin Karşılaştırması	136
4.3.2. DDK Üyelerinin Durumu Bakımından Bağımsızlık Düzeylerinin Karşılaştırması	138
4.3.3. Yürütme ve Yasama ile İlişkiler Bakımından Bağımsızlık Düzeylerinin Karşılaştırması	140
4.3.4. Finansal ve Örgütsel Özerklik Bakımından Bağımsızlık Düzeylerinin Karşılaştırması	141
4.3.5. Düzenleyici Yetkiler Bakımından Bağımsızlık Düzeylerinin Karşılaştırması	142
4.3.6. DDK'lerin Genel Bağımsızlık Endekslerinin Karşılaştırılması.....	143
SONUÇ.....	145
KAYNAKÇA	160
EKLER	171

KISALTMALAR LİSTESİ

AB: Avrupa Birliği

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

BDDK: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu

Bkz. : Bakınız

BTK: Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu

CBG: Cumhurbaşkanlığı Genelgesi

CBK: Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi

DDK: Düzenleyici ve Denetleyici Kurum

EPDK: Enerji Piyasası Düzenleme ve Denetleme Kurumu

ICC: Eyaletler Arası Ticaret Komisyonu

KGK: Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu

KHK: Kanun Hükmünde Kararname

KİK: Kamu İhale Kurumu

KVKK: Kişisel Verileri Koruma Kurumu

Md.: Madde

NDK: Nükleer Düzenleme Kurumu

OHAL: Olağanüstü Hal

RK: Rekabet Kurumu

RTÜK: Radyo ve Televizyon  st Kurulu

S.: Sayılı

S.K.: Sayılı Kanun

SEDDK: Sigortacılık ve  zel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu

SPK: Sermaye Piyasası Kurulu

T.C.: Türkiye Cumhuriyeti

TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi

TABLÖLAR ÇİZELGESİ

Tablo 1. Bağımsızlık Durumu Göstergeleri.....	12
Tablo 2. Türkiye'de DDK'ler	21
Tablo 3. SPK Bağımsızlık Düzeyi Analizi	64
Tablo 4. SPK Bağımsızlık Endeksi	67
Tablo 5. RTÜK Bağımsızlık Düzeyi Analizi	68
Tablo 6. RTÜK Bağımsızlık Endeksi.....	72
Tablo 7. RK Bağımsızlık Düzeyi	73
Tablo 8. RK Bağımsızlık Endeksi	76
Tablo 9. BDDK Bağımsızlık Düzeyi.....	77
Tablo 10. BDDK Bağımsızlık Endeksi	80
Tablo 11. BTK Bağımsızlık Düzeyi Analizi	82
Tablo 12. BTK Bağımsızlık Endeksi.....	85
Tablo 13. EPDK Bağımsızlık Düzeyi.....	86
Tablo 14. EPDK Bağımsızlık Endeksi	89
Tablo 15. KİK Bağımsızlık Düzeyi.....	91
Tablo 16. KİK Bağımsızlık Endeksi.....	93
Tablo 17. KGK Bağımsızlık Düzeyi	95
Tablo 18. KGK Bağımsızlık Endeksi	98
Tablo 19. KVKK Bağımsızlık Düzeyi.....	99
Tablo 20. KVKK Bağımsızlık Endeksi	102
Tablo 21. NDK Bağımsızlık Düzeyi	103

Tablo 22. NDK Bağımsızlık Endeksi	106
Tablo 23. SEDDK Bağımsızlık Düzeyi.....	107
Tablo 24. SEDDK Bağımsızlık Endeksi	110
Tablo 25. DDK'lerin Bağımsızlık Düzeylerinin Göstergelere Göre Karşılaştırılması	112
Tablo 26. DDK'lerin Boyutlara Göre Bağımsızlık Endeksi Değerleri.....	136
Tablo 27. DDK Başkanının Durumu Bakımından Bağımsızlık Düzeyleri	136
Tablo 28. DDK Üyelerinin Durumu Bakımından Bağımsızlık Düzeyleri	138
Tablo 29. Yürütme ve Yasama ile İlişkiler Bakımından Bağımsızlık Düzeyleri .	140
Tablo 30. Finansal ve Örgütsel Özerklik Bakımından Bağımsızlık Düzeyleri ...	141
Tablo 31. Düzenleyici Yetkiler Bakımından Bağımsızlık Düzeyleri	143
Tablo 32. DDK'lerin Genel Bağımsızlık Endeksleri.....	144

ŞEKİLLER ÇİZELGESİ

Şekil 1. DDK Başkanının Görev Süresi Bakımından Bağımsızlık Düzeyleri.....	114
Şekil 2. DDK Başkanının Atanması Bakımından Bağımsızlık Düzeyleri	115
Şekil 3. DDK Başkanının Görevden Alınması Bakımından Bağımsızlık Düzeyleri	116
Şekil 4. DDK Başkanının Yürütmede Başka Bir Göreve Sahip Olabilmesi Bakımından Bağımsızlık Düzeyleri.....	117
Şekil 5. DDK Başkanının Atamasının Yenilenebilmesi Bakımından Bağımsızlık Düzeyleri.....	118
Şekil 6. DDK Başkanının Bağımsızlığının Atama İçin Biçimsel Gereklilik Olması Bakımından Bağımsızlık Düzeyleri.....	119
Şekil 7. DDK Üyelerinin Görev Süresi Bakımından Bağımsızlık Düzeyleri.....	120
Şekil 8. DDK Üyelerinin Atanması Bakımından Bağımsızlık Düzeyleri	121
Şekil 9. DDK Üyelerinin Görevden Alınması Bakımından Bağımsızlık Düzeyleri	122
Şekil 10. DDK Üyelerinin Yürütmede Başka Bir Göreve Sahip Olabilmesi Bakımından Bağımsızlık Düzeyleri.....	123
Şekil 11. DDK Üyelerinin Atamasının Yenilenebilmesi Bakımından Bağımsızlık Düzeyleri.....	124
Şekil 12. DDK Üyelerinin Bağımsızlığının Atama İçin Biçimsel Gereklilik Olması Bakımından Bağımsızlık Düzeyleri.....	125

Şekil 13. DDK'nin Bağımsızlığının Resmi Olarak Belirlenmesi Bakımından	
Bağımsızlık Düzeyleri	126
Şekil 14. DDK'nin Yürütmeye Karşı Resmi Yükümlülükleri Bakımından	
Bağımsızlık Düzeyleri	128
Şekil 15. DDK'nin Yasamaya Karşı Resmi Yükümlülükleri Bakımından	
Bağımsızlık Düzeyleri	129
Şekil 16. Mahkeme Dışında Bir Organın Kurumun Özel Yetkili Olduğu Alandaki	
Bir Kararını Bozabilmesi Bakımından Bağımsızlık Düzeyleri	130
Şekil 17. DDK'nin Bütçesinin Kaynağı Bakımından Bağımsızlık Düzeyleri	131
Şekil 18. Bütçenin Kontrol Edilmesi Bakımından Bağımsızlık Düzeyleri	132
Şekil 19. DDK'nin İç Organizasyonuna Karar Verme Bakımından Bağımsızlık	
Düzeyleri.....	133
Şekil 20. Kurumun Personel Politikası Bakımından Bağımsızlık Düzeyleri	134
Şekil 21. Sektördeki Düzenleme Konusunda Yetkili Olma Bakımından	
Bağımsızlık Düzeyleri	135
Şekil 22. DDK Başkanının Durumu Bakımından Bağımsızlık Düzeyleri	137
Şekil 23. DDK Üyelerinin Durumu Bakımından Bağımsızlık Düzeyleri	139
Şekil 24. Yürütme ve Yasama ile İlişkiler Bakımından Bağımsızlık Düzeyleri ..	140
Şekil 25. Finansal ve Örgütsel Özerklik Bakımından Bağımsızlık Düzeyleri	142
Şekil 26. Düzenleyici Yetkiler Bakımından Bağımsızlık Düzeyleri	143
Şekil 27. DDK'lerin Genel Bağımsızlık Endeksleri.....	144

GİRİŞ

Dünya genelinde etkili olan ve Büyük Buhran olarak da adlandırılan 1929 Ekonomik Krizi, başta iktisadi, sosyal ve siyasal alanlar olmak üzere pek çok alanda önemli değişikliklere neden olmuştur. 1929 Ekonomik Krizi ile birlikte klasik liberal devlet anlayışının temel ilkeleri sorgulanmaya başlanmış ve yaşanan ekonomik krizden çıkış yolu olarak Keynesyen ekonomi politikaları benimsenmiştir.

Devletin doğrudan ekonomiye müdahale etmesi gerektiğini savunan Keynesyen iktisadi görüşün hâkim olmasıyla birlikte yaşanan gelişmeler, sadece birtakım iktisadi uygulamaların değişimini değil aynı zamanda devlet anlayışında meydana gelen bir değişim sürecini de ifade etmektedir. Bu süreçte klasik liberal devlet anlayışının yerini refah devleti uygulamaları almaya başlamıştır.

Refah Devleti anlayışı, devletin çeşitli iktisadi ve mali araçları kullanarak ekonomiye doğrudan müdahale etmesi gerektiği görüşüne dayanmaktadır. Devlet eliyle yatırım ve istihdam olanakları sağlanarak devletin ekonomide etkin bir rol oynaması gerektiği savunulmaktadır. Refah Devleti anlayışının hâkim olduğu dönemlerde devlet, daha önceden özel sektör tarafından düzenlenen birçok alanda doğrudan yatırımlar yapmıştır. Böylece 1929 yılında başlayan ekonomik krizin etkileri azaltılmaya çalışılmıştır.

1970’li yılların ortalarından itibaren yaşanan petrol krizleriyle birlikte Refah Devleti uygulamaları da ciddi şekilde sorgulanmaya başlanmıştır. Refah Devleti uygulamalarıyla devletin, temel kamu hizmeti niteliğindeki savunma, iç güvenlik, adalet, sağlık, eğitim gibi alanların yanı sıra ulaşım, altyapı, haberleşme, sanayi, bankacılık, enerji

gibi birçok sektörde de doğrudan yatırımcı olarak yer alması devlet harcamalarının artmasına neden olmuştur. Söz konusu hizmetlerin görülmesi amacıyla birçok kamu kurumuna ihtiyaç duyulması da zamanla bir taraftan devletin büyümesine, diğer taraftan ise dışa kapalı, merkeziyetçi ve bürokratik bir yapının oluşmasına neden olmuştur. 1970’li yıllarda yaşanan petrol krizlerinin de etkisiyle Refah Devleti uygulamaları etkinlik, verimlilik, kalite, hesap verebilirlik, şeffaflık gibi konularda eleştirilmeye başlanmıştır.

1980’li yıllarda hız kazanan küreselleşme olgusunun yanı sıra ABD ve İngiltere’de yeni sağ olarak nitelendirilen iktidarların yönetime gelmesi, Refah Devleti uygulamalarının yerini, minimal devlet anlayışına dayalı etkinlik, verimlilik, kalite, şeffaflık, hesap verebilirlik, yerellik gibi ilkeleri benimseyen yeni kamu yönetimi düşüncesinin almasına neden olmuştur.

1980’li yıllarla birlikte devlet daha önceden doğrudan yatırımcı olarak yer aldığı sektörlerden hızla çekilmeye başlamış, özelleştirme, serbestleştirme gibi uygulamalar hız kazanmıştır. Devlet artık söz konusu sektörlerde doğrudan yatırımcı olarak yer almak yerine, bu sektörleri düzenleyen ve denetleyen bir rol üstlenmiştir. Devletin, üstlendiği bu düzenleme ve denetleme işlevi, kamusal yetkilere sahip, özerk yapıda, bağımsız kurumlar eliyle yerine getirilmeye başlanmıştır. Esasen söz konusu bağımsız ve özerk kurumların ilk örneklerine daha önceki yıllarda ABD’de ve bazı Avrupa ülkelerinde rastlamak mümkündür. Ancak bu kurumların sayılarının hızla artarak tüm dünyada yaygınlaşmaya başlaması 1980’li yılların başlarında yaşanan devlet anlayışındaki söz konusu değişim süreciyle birlikte olmuştur.

Bağımsız idari otoriteler veya diğer adıyla DDK’ler, özellikle 1980’lerden itibaren devlet anlayışında yaşanan değişimin sonucunda sayıları hızla artan, devletin belli

sektörlerdeki düzenleme, gözetim, denetim, danışma, yaptırım, uyuşmazlık çözme gibi yetkilerini üstlenen, belli kamusal yetkilerle donatılmış, özerk yapıda bağımsız kurumlardır.

Türkiye’de geçmişte DDK benzeri bazı kurumların varlığı bilinmekle birlikte günümüzdeki anlamıyla DDK olarak kabul edilebilecek ilk örneğin, 1981 yılında kurulan Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) olduğu kabul edilmektedir. Devamında 1994 yılında Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) ile Rekabet Kurumu (RK) faaliyete geçmiştir ve bu kurumların sayısı yıllar içerisinde artmıştır. Bu süreçte kurulan bazı DDK’lerin faaliyetine son verilirken bazı DDK’ler isimleri değiştirilerek faaliyetlerine devam etmiştir. Günümüzde 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun (5018 S.K.) ekli III Sayılı (S.) cetvelinde 11 adet DDK yer almaktadır. Bunlar sırasıyla; RTÜK, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK), SPK, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK), Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK), Kamu İhale Kurumu (KİK), RK, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK), Kişisel Verileri Koruma Kurumu (KVKK), Nükleer Düzenleme Kurumu (NDK) ve Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu (SEDDK) şeklinde belirtilmiştir.

DDK’ler gerek hukuki ve idari yapıları gerek ise görevleri ve uygulamaları açısından son yıllarda sıklıkla üzerinde inceleme yapılan kurumlar haline gelmişlerdir. DDK’lerin, özellikle ekonomik, mali, idari ve hukuki bakımdan araştırmalara konu oldukları görülmektedir. Bununla birlikte son yıllarda DDK’lerin bağımsızlığına ve bağımsızlık düzeylerinin belirlenmesine ilişkin çalışmalar da bulunmaktadır. Söz konusu çalışmalarda yapılan analizler sonucu DDK’lere ilişkin bağımsızlık endekslerinin ortaya çıktığı görülmektedir. Bu konuda Fabrizio Gilardi’nin 2002 ve 2005 yıllarında yaptığı çalışmalar ön

plana çıkmaktadır.

Fabrizio Gilardi (2002; 2005) tarafından geliştirilen ve Gilardi Endeksi olarak da bilinen analize göre, bağımsız idari otoritelerin bağımsızlığı, başkan, üyeler, yasama ve yürütmeye ilişkiler, finansal ve örgütsel özerklik ve düzenleyici yetkiler olmak üzere 5 boyutta incelenmektedir. Söz konusu çalışmada 5 boyuta dağılmış toplam 21 soru (gösterge) bulunmaktadır. Her göstergeye 0 ile 1 arasında değişen değerlerde puan verilmektedir. Her bir boyutta göstergelere karşılık gelen puanların aritmetik ortalaması o boyutun bağımsızlık endeksini oluşturmaktadır. Eşit ağırlığa sahip 5 boyutun ortalaması da ilgili bağımsız idari otoritenin bağımsızlık endeksini ortaya koymaktadır. Böylece farklı sektörlerde faaliyet gösteren bağımsız idari otoritelerin başkan ve üyelerin bağımsızlığı, finansal ve örgütsel özerklik, yasama ve yürütmeye ilişkiler, sektördeki düzenleyici yetkiler boyutlarıyla bağımsızlık düzeyleri belirlenmektedir. Bağımsızlık düzeyinin 1'e yaklaştıkça arttığı, 0'a yaklaştıkça azaldığı kabul edilmektedir.

Dünya genelinde bağımsız idari otoritelerin bağımsızlık düzeylerinin belirlenmesine yönelik yapılan çalışmalarda sıklıkla Gilardi Endeksinin kullanıldığı görülmektedir. Bu anlamda ülkemizde de sayısı az olmakla birlikte, farklı tarihlerde, bazı çalışmalarda Gilardi Endeksine dayalı olarak DDK'lerin bağımsızlık endekslerinin ortaya konulmasına yönelik çalışmaların var olduğu görülmektedir. Ancak yıllar içerisinde ülkemizdeki DDK'ler gerek hukuki gerek idari yönden değişikliklere uğramıştır. Bu süreçte faaliyette olan bazı DDK'lerin hukuki varlığına son verilirken bazı yeni DDK'ler kurulmuş ve bazı DDK'lerin de isimleri değiştirilmiştir. Özellikle, 2017 yılı anayasa değişikliklerini takiben 2018 yılında uygulamaya geçen Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi birlikte birçok

alandaki olduğu gibi DDK'lerin idari ve hukuki yapılarında da önemli yenilikler meydana gelmiştir.

Tez çalışmasında, 5018 S.K.'de yer alan 11 DDK'nin bağımsızlık düzeylerinin Gilardi Endeksi yardımıyla belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaçla birinci bölümde, araştırmanın amacı, önemi, kapsamı ve sınırlılıkları, örnekleme, yöntemi ve araştırma soruları belirtilerek araştırmanın çerçevesi çizilmektedir.

İkinci bölümde DDK'lerin tanımı, ortaya çıkışı ve gelişimi, yapısal ve işlevsel özellikleri, denetimleri, devlet yapısı içerisindeki konumları ve bağımsızlıkları ele alınarak konunun teorik arka planı ortaya konulmaktadır. Bu bölümde DDK'lerin tanımına ilişkin tartışmalara yer verilmekte, DDK'lerin ortaya çıkışına ve gelişimine ilişkin süreç incelenmekte, DDK'lerin yapısal özellikleri, kurumsal özerklik, personel ve bütçe bakımından irdelenmekte, kurum ve kurul ayırımına ilişkin görüşlere yer verilmektedir. DDK'lerin işlevsel özellikleri ise düzenleme, gözetim ve denetim, danışmanlık, yaptırım uygulama ve uyuşmazlık çözme yetkileri bakımından ele alınmaktadır. Devamında DDK'lerin denetimi ve devlet yapısı içerisindeki konumlarına ilişkin görüşler ve tartışmalar ortaya konulmakta ve DDK'lerin idari ve mali yönden bağımsızlığına ilişkin konulara yer verilmektedir.

Üçüncü bölümde 5018 S.K.'de yer alan DDK'ler incelenmektedir. Bu kapsamda, kuruluş yıllarına göre sırasıyla, SPK, RTÜK, RK, BDDK, BTK, EPDK, KİK, KGK, KVKK, NDK, SEDDK ele alınmaktadır. Araştırma dâhilindeki DDK'lerin kuruluşları, teşkilat yapıları, başkan ve üyelerinin belirlenmesi, başkan ve üyelerin görev süreleri, başlıca görevleri gibi konular ilgili mevzuat hükümleri dâhilinde incelenmektedir. Böylece ülkemizdeki

DDK'lerin mevcut durumuna ilişkin hukuki ve idari özellikleri ortaya konulmaya çalışılmaktadır.

Dördüncü bölümde, Türkiye'deki DDK'lerin bağımsızlık düzeylerinin belirlenmesine yönelik yapılan analizlere yer verilmektedir. Gilardi Endeksi ile her bir DDK'nin göstergelere ve boyutlara göre analizi yapılarak yine her bir DDK'nin bağımsızlık düzeyi belirlenmektedir. Ardından DDK'ler her bir göstergeye, boyuta ve genel bağımsızlık endeksi değerlerine göre göre ayrı ayrı karşılaştırılmaktadır.

Tez çalışmasının sonuç bölümünde ise dünyada ve Türkiye'de DDK'lerin ortaya çıkışı ve gelişim sürecine, özelliklerine, ülkemizdeki DDK'lerin mevcut hukuki ve idari yapılarına ilişkin tespitler ile DDK'lerin bağımsızlık düzeylerine ilişkin elde edilen bulgulardan hareketle ulaşılan sonuçlara ve değerlendirmelere yer verilmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN ÇERÇEVESİ

Dünyada yaşanan ekonomik ve siyasi gelişmeler, toplumsal hayatın birçok alanında olduğu gibi devlet anlayışında da değişimlere neden olmaktadır. Devlet anlayışının değişimiyle birlikte devletin ekonomideki rolü de değişime uğramaktadır. 1929 Ekonomik Kriziyle başlayan süreçte, ekonomiye doğrudan müdahale eden bir devlet anlayışı benimsenmiştir. Ancak 1970’li yıllarda yaşanan ekonomik krizlerle birlikte devletin ekonomideki aktif rolü sorgulanmaya başlanmıştır.

Küreselleşme hareketinin de etkisiyle birlikte 1980’li yıllardan itibaren devlet bir aktör olarak doğrudan yer aldığı alanlardan çekilmeye başlamıştır. Toplumsal hayatı doğrudan etkileyen alanlardan devletin çekilmesiyle birlikte, bu alanlarda kamusal düzenin sağlanması, kuralların belirlenmesi, denetlemenin yapılması, uyuşmazlıkların çözülmesi gibi işlevler, özerk yapıdaki kurumlar olan DDK’ler tarafından yerine getirilmeye başlanmıştır. Bu süreçte, dünya genelinde olduğu gibi Türkiye’de de DDK’lerin sayısı hızla artmıştır.

DDK’ler, yetki alanlarında bulunan piyasaların düzenli ve sağlıklı bir şekilde işleyişini temin etmekle görevlidirler. Kurumsal özerkliğe ve birtakım kamusal yetkilere sahip olan DDK’ler görevlerini bağımsız olarak yerine getirmektedirler. Bu bakımdan bağımsızlık DDK’lerin temel özelliklerinden birisidir.

Tez çalışmasında Türkiye’deki DDK’lerin gerek başkan ve üyeleri bakımından, gerek yasama ve yürütme ile olan ilişkiler bakımından, gerek örgütsel ve finansal bakımından,

gerek ise düzenledikleri sektörde sahip oldukları yetkiler bakımından bağımsızlık düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. DDK'lerin bağımsızlık düzeyleri, Fabrizio Gilardi (2002; 2005) tarafından geliştirilen bağımsızlık endeksi kullanılarak belirlenmeye çalışılacaktır.

Tez çalışmasının bu bölümünde araştırmanın amacı, önemi, kapsamı ve sınırlılıkları, örnekleme ve yöntemi üzerinde durulacaktır. Bu bölümde ayrıca, araştırma sorularına da yer verilecektir.

1.1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Tez çalışmasının amacı; DDK'lerin, dünyada ve Türkiye'de ortaya çıkışını, gelişimini, temel özelliklerini, faaliyet alanlarını incelemek ve Türkiye örneğinde bu kurumların bağımsızlık düzeylerini tespit etmektir.

DDK'ler, bankacılık, sermaye piyasası, iletişim, enerji gibi bazı hassas alanlarda rekabetin korunması, piyasaların işleyişi, vatandaşların hizmetlere erişimi, hizmetlerin kaliteli ve etkin bir şekilde sunulması gibi konularda kural koyma, uyuşmazlıkları çözme, bilgi paylaşımı sağlama, düzenleme yapma, yaptırım uygulama, denetleme, danışmanlık, eğitim gibi çeşitli faaliyetler yürüten kurumlardır.

Bazı kamusal alanların, değişik nedenlerle idari ve yargısal açıdan denetlenememesi ve bu tip alanlarda siyasal otorite tarafından yapılacak düzenleme ve organizasyonun tarafsızlık ve nesnellik açısından sorunlara neden olacağı düşüncesi, klasik idari örgütlenmenin dışında kalan DDK'lerin ortaya çıkışına neden olmuştur (Günday, 2004: 501). Bu anlamda DDK'ler, siyasal organdan bağımsız, temel hak ve özgürlükler ile ekonomik

etkinliklerin hassas olduğu konularda, araştırma, önerme, düzenleme, denetleme ve gözetim görevini yerine getiren kurumlar olarak tanımlanabilir (Giritli, Bilgen ve Akgüner, 2008: 466).

DDK'ler, sahip oldukları özellikler ve yürüttükleri faaliyetler gereği bağımsız kurumlardır. Bu sebeple DDK'lere literatürde, bağımsız idari otoriteler, bağımsız düzenleyici kurumlar, bağımsız kurullar gibi çeşitli isimler de verilmektedir.

DDK'ların, nitelikleri gereği bağımsız kurumlar olması, zamanla bu kurumların gerek oluşumlarında, gerekse mali ve idari yapıları ile faaliyetlerinde ne kadar bağımsız hareket edebildikleri konusunun araştırılmasına ve incelenmesine neden olmuştur.

Bu amaçla başta Avrupa ülkeleri olmak üzere dünyanın çeşitli ülkelerinde, DDK'lerin bağımsızlık düzeylerini farklı açılardan ele alan çalışmaların var olduğu görülmektedir. Bu konudaki çalışmaların hangi yöntemlerle ve nasıl yapıldığı, aşağıda yer alan tez çalışmasının yöntemi kısmında detaylı olarak ifade edilmiştir.

1.2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Ülkemizdeki literatürde, DDK'lerin özellikleri, yapısı, işleyişi, faaliyetleri gibi konularda pek çok çalışma bulunmasına karşılık bu kurumların bağımsızlık düzeylerinin belirlenmesine yönelik sınırlı sayıda çalışmaya rastlanmaktadır. Söz konusu çalışmalar ise zaman içerisinde bazı DDK'lerin faaliyetlerine son verilmiş olması, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçişle birlikte yaşanan mevzuat değişiklikleri ve yeni DDK'lerin kurulmuş olması gibi nedenlerle güncelliğini önemli oranda yitirmiş bulunmaktadır.

Tez çalışması planlanırken, aşağıda yer alan literatür özeti kısmında detaylı olarak

yer verildiği şekliyle, yapılan literatür taramasında, DDK'lerin bağımsızlığına ilişkin, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçiş sonrası yapılan mevzuat değişikliğini ve yeni kurulan kurumları da kapsayan herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Literatürdeki çalışmalar, yapıldıkları dönemdeki mevzuat hükümleri ve yine o dönemde var olan kurumlar üzerine bina edilmiştir. Oysa günümüzde söz konusu DDK'lerden bazılarının faaliyetlerine son verilmiş, bazı yeni kurumlar kurulmuş ve bu kurumlara ilişkin mevzuatta önemli değişiklikler yapılmıştır. Bu sebeple tez çalışması, özellikle 2018 sonrası kurulan DDK'lerin bağımsızlık düzeylerine ilişkin veri üretecek olması ve mevcut diğer kurumların da bu konudaki verilerinin güncellenecek olması bakımında da önem taşımaktadır.

Mevzuatta yapılan son düzenlemelerle birlikte, 5018 S.K.'de 11 adet DDK'nin belirtildiği görülmektedir. Ancak, literatürde yer alan çalışmalarda, 5018 S.K. hükmü dâhilindeki 11 DDK'nin bağımsızlık düzeylerini bir arada veren güncel bir çalışmaya rastlanılmamaktadır. Bu sebeple, mevcut haliyle ülkemizdeki tüm DDK'leri kapsayan güncel bir çalışmanın yapılmasının literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Tez çalışmasının önemine ilişkin iki noktanın ön plana çıktığı görülmektedir. Bunlardan ilki, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi sonrası kurulmuş olan kurumların yapı ve işleyiş olarak ele alınacak olması ve bu kurumların bağımsızlık düzeyleri hakkında literatürde ilk kez incelemelere yer verilecek olmasıdır. İkincisi ise, ülkemizdeki 11 DDK'nin oluşumlarının, yapılarının, faaliyetlerinin ve bağımsızlık düzeylerinin mevcut mevzuat hükümleri dâhilinde incelenecek olmasıdır. Böylece ülkemizdeki DDK'lerin tümünün bağımsızlık düzeylerinin bir arada inceleneceği, literatüre katkı sunacak bir çalışmanın ortaya konulması hedeflenmektedir.

Sonuç olarak, ülkemize ait literatürde yer alan çalışmaların önceki yıllara dayanıyor olması ve mevzuatta yaşanan yoğun değişim dikkate alındığında, tez çalışması sonucu elde edilen veriler, bu konudaki en güncel veriler haline gelecektir. Ayrıca literatürde, yakın zamanda kurulmuş olan KGK, KVKK, NDK ve SEDDK gibi DDK'lerin bağımsızlık düzeylerine ilişkin çalışma bulunmadığından, tez çalışması sonucunda söz konusu kurumlar için ilk kez veri üretilmiş olacaktır. Tez alışması bu bakımdan önem kazanmaktadır.

1.3. ARAşTIRMA SORULARI

Dünya genelinde, çeşitli kurumların bağımsızlık düzeylerinin belirlenmesi amacıyla farklı araştırmacılar tarafından yapılan çalışmalar bulunmaktadır. Söz konusu çalışmalar, belli boyutlara ayrılmış sorulara karşılık gelen puanlandırmaları farklı toplama yöntemleri kullanarak hesaplama esasına dayanmaktadır.

Böylelikle merkez bankaları, mahkemeler, bağımsız idari otoriteler gibi kurumların politikacılar veya hükümetler karşısındaki bağımsızlık düzeyleri sayısal olarak ifade edilmektedir. Söz konusu çalışmalardan bazıları aşağıda gösterilen Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1. Bağımsızlık Durumu Göstergeleri

Yıl	Kaynak	Hangi Kurumun Kime Karşı Bağımsızlığı	Kümeler/Alt Kümeler	Ayrıntılı Olmayan Maddelerin Listesi	Cevap Maddeleri Türleri	Toplama Yöntemi
1992	Cukierman vd.	Merkez Bankalarının Hükümetlerden	Merkez Bankası Başkanı (4), Hükümete Karşı Düzenleyici Yeterlilikler (3), Merkez Bankası Hedefleri (1), Kredi Limitleri (8).	Ajans başkanı kümesi Gilardi'ye göre daha az yenilenebilirlik ve bağımsızlık maddeleri içerir.	İkili: 2, Çok bölümlü: 14, Ortanca cevap kategorisi sayısı: 4.	Rassal ağırlıklı ortalama
2000	Smithey & Ishiyama	Mahkemelerin Politikacılardan	Yok – Düz Yapılı	Atamaya katılan üye sayısı, dönem uzunluğu, görevi sona erdiren hükümler, örgütsel özerklik, önleyici denetimin varlığı, kararların değiştirilip değiştirilemeyeceği.	İkili: 2, Çok bölümlü: 4, Ortanca cevap kategorisi sayısı: 3.	Maddelerin puanlarının ortalaması
2002	Gilardi	Bağımsız Düzenleyici Kurumların Politikacılardan	Ajans Başkanı (6), Yönetim Kurulu (6), Hükümet ve Meclis ile İlişkiler (4), Finansal ve Örgütsel Özerklik (4), Münhasır Yetki (1).	Ajans başkanı kümesi, görev süresi, atamaya yetkili organ, görevden alma, uyumsuzluk, yenilenebilirliği ve bağımsızlık şartı gibi maddeleri içerir.	İkili: 3, Çok bölümlü: 18, Ortanca cevap kategorisi sayısı: 4.	Alt kümelerin puanlarının ortalaması.
2005	Elgie & McMenamin	Ajansların Politikacılardan Bağımsızlığı	Ajans Başkanı (4), Yönetim Kurulu (4), Düzenleyici Yetkiler (5).	Ajans Başkanı ve yönetim kurulu üyeleri kümesinde Gilardi'ye göre daha az uyumsuzluk ve bağımsızlık maddeleri içerir.	İkili: 5 (tüm yeterliliklerle ilgili), Çok bölümlü: 8.	Atamalarla ilgili alt kümelerin puan ortalaması ile yeterliliklerle ilgili alt kümelerin puanlarının toplamının ikiye bölümü.
2006	Edwards & Waverman	Telekom düzenleyicilerinin hükümetlerden	Yok – Düz yapılı	Göstergelerin çeşitliliği, düzenleyicilerin çok sektörlü veya çok üyeli olup olmadığı, özel bir yetkiye sahibi olup olmadığı ve bağlantı ücretleri üzerinde söz sahibi olup olmadığı.	İkili: 8, Çok bölümlü: 4, Ortanca cevap kategorisi sayısı: 3.	Maddelerin puanlarının ortalaması

Kaynak: (Hanretty, Koop, 2012: 200 – 201'den yararlanılarak tarafımızca oluşturulmuştur.).

Tez çalışmasında, ülkemizdeki DDK'lerin bağımsızlık düzeylerine ilişkin yapılan analizde Tablo 1'de yer alan Gilardi'ye ait çalışmadaki bağımsızlık endeksi kullanılmıştır. Gilardi'ye ait endeks 21 gösterge ve 5 boyuttan oluşmaktadır. Bu konuda detaylı bilgi aşağıda yer alan araştırmanın yöntemi kısmında verilmiştir. Ayrıca Gilardi'ye ait endeks Ek-1'de sunulmuştur.

Tez çalışmasında Gilardi'ye ait endeksten yararlanılarak ülkemizdeki DDK'lerin bağımsızlık düzeyleri tespit edilmeye çalışılmaktadır. Bu kapsamda tez çalışmasında aşağıda yer alan 4 araştırma sorusu ve bunlara ait 37 alt araştırma sorusu oluşturulmuştur.

Araştırma Sorusu 1: Türkiye'de DDK'lerin bağımsızlık endeksleri hangi düzeyde gerçekleşmiştir?

Alt Araştırma Sorusu 1.1: SPK Bağımsızlık endeksi hangi düzeyde gerçekleşmiştir?

Alt Araştırma Sorusu 1.2: RTÜK Bağımsızlık endeksi hangi düzeyde gerçekleşmiştir?

Alt Araştırma Sorusu 1.3: RK Bağımsızlık endeksi hangi düzeyde gerçekleşmiştir?

Alt Araştırma Sorusu 1.4: BDDK Bağımsızlık endeksi hangi düzeyde gerçekleşmiştir?

Alt Araştırma Sorusu 1.5: BTK Bağımsızlık endeksi hangi düzeyde gerçekleşmiştir?

Alt Araştırma Sorusu 1.6: EPDK Bağımsızlık endeksi hangi düzeyde gerçekleşmiştir?

Alt Araştırma Sorusu 1.7: KİK Bağımsızlık endeksi hangi düzeyde gerçekleşmiştir?

Alt Araştırma Sorusu 1.8: KGK Bağımsızlık endeksi hangi düzeyde gerçekleşmiştir?

Alt Araştırma Sorusu 1.9: KVKK Bağımsızlık endeksi hangi düzeyde gerçekleşmiştir?

Alt Araştırma Sorusu 1.10: NDK Bağımsızlık endeksi hangi düzeyde gerçekleşmiştir?

Alt Araştırma Sorusu 1.11: SEDDK Bağımsızlık endeksi hangi düzeyde gerçekleşmiştir?

Araştırma Sorusu 2: Türkiye'deki DDK'lerin göstergeler bakımından bağımsızlık endeksleri hangi düzeyde gerçekleşmiştir?

Alt Araştırma Sorusu 2.1: DDK Başkanının görev süresi bakımından DDK'lerin bağımsızlık endeksleri hangi düzeyde gerçekleşmiştir?

Alt Araştırma Sorusu 2.2: DDK Başkanının atanması bakımından DDK'lerin bağımsızlık endeksleri hangi düzeyde gerçekleşmiştir?

Alt Araştırma Sorusu 2.3: DDK Başkanının görevden alınması bakımından DDK’lerin bağımsızlık endeksleri hangi düzeyde gerçekleşmiştir?

Alt Araştırma Sorusu 2.4: DDK Başkanının yürütmede başka bir göreve sahip olabilmesi bakımından DDK’lerin bağımsızlık endeksleri hangi düzeyde gerçekleşmiştir?

Alt Araştırma Sorusu 2.5: DDK Başkanının atamasının yenilenebilmesi bakımından DDK’lerin bağımsızlık endeksleri hangi düzeyde gerçekleşmiştir?

Alt Araştırma Sorusu 2.6: DDK Başkanının bağımsızlığının atama için biçimsel gereklilik olması bakımından DDK’lerin bağımsızlık endeksleri hangi düzeyde gerçekleşmiştir?

Alt Araştırma Sorusu 2.7: DDK yelerinin görev süresi bakımından DDK’lerin bağımsızlık endeksleri hangi düzeyde gerçekleşmiştir?

Alt Araştırma Sorusu 2.8: DDK yelerinin atanması bakımından DDK’lerin bağımsızlık endeksleri hangi düzeyde gerçekleşmiştir?

Alt Araştırma Sorusu 2.9: DDK yelerinin görevden alınması bakımından DDK’lerin bağımsızlık endeksleri hangi düzeyde gerçekleşmiştir?

Alt Araştırma Sorusu 2.10: DDK yelerinin yürütmede başka bir göreve sahip olabilmesi bakımından DDK’lerin bağımsızlık endeksleri hangi düzeyde gerçekleşmiştir?

Alt Araştırma Sorusu 2.11: DDK yelerinin atamasının yenilenebilmesi bakımından DDK’lerin bağımsızlık endeksleri hangi düzeyde gerçekleşmiştir?

Alt Araştırma Sorusu 2.12: DDK üyelerinin bağımsızlığının atama için biçimsel gereklilik olması bakımından DDK'lerin bağımsızlık endeksleri hangi düzeyde gerçekleşmiştir?

Alt Araştırma Sorusu 2.13: DDK'nin bağımsızlığının resmi olarak belirtilmesi bakımından DDK'lerin bağımsızlık endeksleri hangi düzeyde gerçekleşmiştir?

Alt Araştırma Sorusu 2.14: DDK'nin yürütmeye karşı resmi yükümlölükleri bakımından DDK'lerin bağımsızlık endeksleri hangi düzeyde gerçekleşmiştir?

Alt Araştırma Sorusu 2.15: DDK'nin yasamaya karşı resmi yükümlölükleri bakımından DDK'lerin bağımsızlık endeksleri hangi düzeyde gerçekleşmiştir?

Alt Araştırma Sorusu 2.16: Mahkeme dışında bir organın kurumun özel yetkili olduğu alandaki bir kararını bozabilmesi bakımından DDK'lerin bağımsızlık endeksleri hangi düzeyde gerçekleşmiştir?

Alt Araştırma Sorusu 2.17: DDK'nin bütçesinin kaynağı bakımından DDK'lerin bağımsızlık endeksleri hangi düzeyde gerçekleşmiştir?

Alt Araştırma Sorusu 2.18: Bütçenin kontrol edilmesi bakımından DDK'lerin bağımsızlık endeksleri hangi düzeyde gerçekleşmiştir?

Alt Araştırma Sorusu 2.19: DDK'nin iç organizasyonuna karar veren organ bakımından DDK'lerin bağımsızlık endeksleri hangi düzeyde gerçekleşmiştir?

Alt Araştırma Sorusu 2.20: DDK'nin personel politikasından sorumlu olan kurum bakımından DDK'lerin bağımsızlık endeksleri hangi düzeyde gerçekleşmiştir?

Alt Araştırma Sorusu 2.21: Sektördeki düzenleme konusunda yetkili olma bakımından DDK'lerin bağımsızlık endeksleri hangi düzeyde gerçekleşmiştir?

Araştırma Sorusu 3: Türkiye'deki DDK'lerin boyutlar bakımından bağımsızlık endeksleri hangi düzeyde gerçekleşmiştir?

Alt Araştırma Sorusu 3.1: DDK başkanının durumu bakımından DDK'lerin bağımsızlık endeksleri hangi düzeyde gerçekleşmiştir?

Alt Araştırma Sorusu 3.2: DDK üyelerinin durumu bakımından DDK'lerin bağımsızlık endeksleri hangi düzeyde gerçekleşmiştir?

Alt Araştırma Sorusu 3.3: Yürütme ve yasama ile ilişkiler bakımından DDK'lerin bağımsızlık endeksleri hangi düzeyde gerçekleşmiştir?

Alt Araştırma Sorusu 3.4: Finansal ve örgütsel özerklik bakımından DDK'lerin bağımsızlık endeksleri hangi düzeyde gerçekleşmiştir?

Alt Araştırma Sorusu 3.5: Düzenleyici yetkiler bakımından DDK'lerin bağımsızlık endeksleri hangi düzeyde gerçekleşmiştir?

Araştırma Sorusu 4: Bağımsızlık endekslerine göre DDK'ler nasıl sıralanmaktadır?

1.4. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI VE SINIRLILIKLARI

Tez çalışmasında, Türkiye’deki DDK’lerin bağımsızlık düzeylerinin belirlenmesine yönelik bir analiz yapılmaktadır. Dünya genelindeki DDK’lerin tümüne ulaşmak ve bu kurumların bağımsızlık düzeylerinin belirlemek çok uzun zaman alacağından, çalışma Türkiye’deki 11 DDK ile kısıtlıdır.

Literatürdeki bazı çalışmalarda, 5018 S.K.’de yer alan kurumların haricinde farklı kurul ve kurumların da bağımsız idari otorite olacağını savunan görüşler bulunmaktadır. Örneğin, Ulusoy (2019: 254); Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu, Kamu Denetçiliği Kurumu’nun bu kapsamda görülebileceğini savunmaktadır. Bir başka çalışmada Sever (2015; 197); 5018 S.K.’deki düzenleyici ve denetleyici kurumlara ait listenin mali yönetim bakımından yapılan bir ayırım olduğunu ve tam anlamıyla kapsamı belirlemeye yarayacak bir liste olarak saymanın güç olacağını belirtmiştir.

Ancak, Kaya (2004; 105) çalışmasında, Türkiye’de faaliyet gösteren 30 kurul bulunduğunu, bakanlıkların denetimden sorumlu teftiş kurulları, ekonomik düzenleme yapmayan Yüksek Seçim Kurulu, Yükseköğretim Kurulu gibi örgütlenmelerin bağımsız idari otorite esprisine uygun düşmediğinden bu kurulları çalışmasının dışında bıraktığını belirtmiştir. Yine Akgüner ve Berk (2017: 496) çalışmalarında, Devlet Denetleme Kurulu, Yüksek Öğretim Kurulu, Diyanet İşleri Başkanlığı, Anadolu Ajansı ile Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumunun (TÜBİTAK) bağımsız idari otorite olmadıklarını belirtmişlerdir. Bu örneklerin dışında, literatürde DDK’leri 5018 S.K.’de belirtilen kurumlar

olarak kabul eden başka çalışmalar da bulunmaktadır (Atay, 2019: 414; Akyılmaz Vd. 2020: 308; Gözübüyük ve Tan, 2019: 286; Günday, 2004: 505; Şanlısoy ve Özcan, 2006: 115).

Literatürdeki tartışmalar göz önüne alındığında, ülkemizde çeşitli açılardan bağımsız idari otorite olarak kabul edilebilecek çeşitli kurum ve kurullar bulunmasına karşılık, bunların hangilerinin DDK olduğu, hangilerinin ise bu kapsamda yer almadığı tartışmalı bir konudur. Ancak kesin olan, 5018 S.K.'de 11 kurumun DDK olarak sayıldığıdır. Tartışma konusu diğer kurul ve kurumların tez çalışmasına dâhil edilmesi çalışmasının sınırlarını oldukça genişletecek ve belirsiz bir hale getirecektir.

Bu sebeple tez çalışmasında, Türkiye'deki DDK'lerin, 5018 S.K.'de belirtildiği haliyle; RTÜK, BTK, SPK, BDDK, EPDK, KİK, RK, KGK KVKK, NDK, SEDDK şeklinde olduğu varsayılmıştır ve tez çalışması bu kurumlarla kısıtlanmıştır.

1.5. ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİ

Ülkemizdeki yasal düzenlemelerde, literatürde sıklıkla yer kullanılan bağımsız idari otoriteler, bağımsız idari kurullar, özerk kurullar, bağımsız üst kurullar gibi kavramlarının yerine DDK ifadesinin kullanıldığı görülmektedir.

5018 S.K.'ye göre kanunla veya Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle (CBK) kurul, kurum veya üst kurul şeklinde teşkilatlanan kurumlar DDK olarak ifade edilmekte ve kanuna ekli (III) S. cetvelde DDK'ler ismen sayılmaktadır (5018 S.K., 2003: Madde (Md). 12).

DDK'lerin yapısı, işleyişi, görev ve yetkileri, bütçeleri gibi konular mevzuat ile düzenlenmiştir. Buna göre ülkemizdeki DDK'lere ilişkin temel mevzuat; 6362 Sayılı Sermaye

Piyasası Kanunu (6362 S.K.), 6112 Sayılı Radyo Ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanunu (6112 S.K.), 4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun (4054 S.K.), 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu (5411 S.K.), 2813 Sayılı Bilgi Teknolojileri Ve İletişim Kurumunun Kuruluşuna İlişkin Kanunu (2813 S.K.), 4628 Sayılı Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun Teşkilat Ve Görevleri Hakkında Kanun (4628 S.K.), 4734 Sayılı Kamu İhale Kanunu (4734 S.K.), 660 Nolu Kamu Gözetimi, Muhasebe Ve Denetim Standartları Kurumunun Teşkilat Ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (660 S. KHK), 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (6698 S.K.), 95 Sayılı Nükleer Düzenleme Kurumunun Teşkilat Ve Görevleri Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (95 S. CBK), 7381 Sayılı Nükleer Düzenleme Kanunu (7381 S.K.), 47 Sayılı Sigortacılık Ve Özel Emeklilik Düzenleme Ve Denetleme Kurumunun Teşkilat Ve Görevleri Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (47 S. CBK) olarak sıralanabilir.

RTÜK, 1982 Anayasasında yer alan anayasal bir kurul olduğundan, üye sayısı ve üyelerin seçimi konuları kaynağını doğrudan anayasadan almaktadır (T.C. Anayasası, 1982: Md. 133). Bununla birlikte 3 Sayılı Üst Kademe Kamu Yöneticileri İle Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Atama Usullerine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde (3 S. CBK), DDK'ler I S. Cetvelde yer almaktadır. 3 S. CBK'ye göre RTÜK üyeleri ile KVKK'nin TBMM tarafından seçilen üyeleri hariç diğer DDK üyeleri Cumhurbaşkanı tarafından atanır (3 S. CBK, 2018: Md. 2) ve RTÜK hariç DDK başkan ve üyelerinin görev süreleri 4 yıldır (3 S. CBK, 2018: Md. 4).

Yukarıda yer alan mevzuat hükümleri çerçevesinde, Türkiye'deki DDK'lerin temel özellikleri aşağıda yer alan Tablo 2'de bir arada gösterilmiştir.

Tablo 2. Türkiye'de DDK'ler

DDK	Kuruluş Yılı	Üye Sayısı	İlgili Mevzuat	Başkan ve Üyelerin Görev Süresi	DDK Başkanı Nasıl Seçilir?	DDK Üyeleri Nasıl Seçilir?	İlgili / İlişkili Olduğu Bakanlık
SPK	1981	7	- 6362 S.K. - 3 S. CBK	4 yıl	Cumhurbaşkanı tarafından atanır.	Cumhurbaşkanı tarafından atanır.	Hazine ve Maliye Bakanlığı ile ilgili.
RTÜK	1994	9	- 1982 Anayasası - 6112 S.K.	Başkan 2 yıl Üyeler 6 yıl	Üyelerin kendi aralarında yapılan seçimle belirlenir.	TBMM tarafından seçilir.	Kültür ve Turizm Bakanlığı ile ilgili.
RK	1994	7	- 4054 S.K. - 3. S. CBK	4 yıl	Cumhurbaşkanı tarafından atanır.	Cumhurbaşkanı tarafından atanır.	Ticaret Bakanlığıyla ilişkili
BDDK	1999	7	- 5411 S.K. - 3 S. CBK	4 yıl	Cumhurbaşkanı tarafından atanır.	Cumhurbaşkanı tarafından atanır.	Hazine ve Maliye Bakanlığı ile ilgili.
BTK	2000 (Telekomünikasyon Kurumu ismiyle kurulmuş olup 2008 yılında BTK adını almıştır.)	7	- 2813 S.K. - 3 S. CBK	4 yıl	Cumhurbaşkanı tarafından atanır.	Cumhurbaşkanı tarafından atanır.	Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı ile ilişkili.
EPDK	2001	7	- 4628 S.K. - 3 S. CBK	4 yıl	Cumhurbaşkanı tarafından atanır.	Cumhurbaşkanı tarafından atanır.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ile ilişkili
KİK	2002	9	- 4734 S.K. - 3 S. CBK	4 yıl	Cumhurbaşkanı tarafından atanır.	Cumhurbaşkanı tarafından atanır.	Hazine ve Maliye Bakanlığı ile ilişkili
KGK	2011	9	- 660 S. KHK - 3. S. CBK	4 yıl	Cumhurbaşkanı tarafından atanır.	Cumhurbaşkanı tarafından atanır.	Hazine ve Maliye Bakanlığı ile ilgili.
KVKK	2016	9	- 6698 S.K. - 3 S. CBK	4 yıl	Üyelerin kendi aralarında yapılan seçimle belirlenir.	5 Üye TBMM, 4 üye Cumhurbaşkanı tarafından seçilir.	Adalet Bakanlığı ile ilgili
NDK	2018 (702 S. KHK ile kurulmuş, Anayasa Mahkemesinin iptal kararı sonrası 2022 yılında yeniden düzenlenmiştir.)	5	- 7381 S.K. - 95 S. CBK - 3 S. CBK	4 yıl	Cumhurbaşkanı tarafından atanır.	Cumhurbaşkanı tarafından atanır.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ile ilişkili.
SEDDK	2019	5	- 47 S. CBK - 3 S. CBK	4 yıl	Cumhurbaşkanı tarafından atanır.	Cumhurbaşkanı tarafından atanır.	Hazine ve Maliye Bakanlığı ile ilişkili

Kaynak: (İlgili mevzuat hükümleri incelenerek tarafımızca oluşturulmuştur).

Tez çalışmasının örneklemini, ülkemizdeki mevzuata uygun olarak, yukarıda belirtilen 11 kurumdan oluşmaktadır.

1.6. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

DDK'lerin temel özelliklerinden birisi de bağımsızlıktır. Bu nedenle dünya genelinde DDK'lerin bağımsızlık düzeylerinin belirlenmesine ilişkin bazı çalışmaların yürütüldüğü görülmektedir. Bu çalışmalarda, Avrupa ülkelerindeki bağımsız idari otoritelerin bağımsızlık düzeyleri, belirlenen endeks değerleri üzerinden tespit edilmeye çalışılmaktadır. Bu çalışmalar arasında Fabrizio Gilardi'nin 2002 ve 2005 yıllarında ortaya koyduğu iki çalışma ön plana çıkmaktadır.

Türkiye'deki DDK'lerin bağımsızlık endeksi değerlerinin elde edilebilmesi amacıyla Fabrizio Gilardi tarafından 2002 ve 2005 yıllarında geliştirilen ve Ek-1'de gösterilen bağımsızlık endeksi tablosundan yararlanılmıştır (Gilardi, 2022: 881- 883; Gilardi, 2005: 147-149).

Gilardi'nin çalışmalarında yer alan tabloda 5 boyut bulunmaktadır. Bu boyutlar; DDK başkanının durumu, DDK üyelerinin durumu, yürütme ve yasama ile ilişkiler, finansal ve örgütsel özerklik, düzenleyici yetkiler şeklinde sıralanmaktadır. Her bir boyutta alt sınıflandırmalar şeklinde bir takım sorular ve bu sorulara verilebilecek cevaplara ilişkin puanlandırmalar yer almaktadır. Her bir sorunun puan değeri 0 ile 1 arasında değişmektedir. Her bir boyut, incelenen kurum için bulunan endekste eşit (%20) değere sahiptir. Söz konusu sorular ve puanlandırmalar EK-1'de yer alan tabloda belirtilmiştir. Puanlandırmada 0'dan 1'e doğru gidildikçe ilgili kurumun bağımsızlık düzeyi artmaktadır.

Her gösterge sayısal olarak 0 (en düşük seviye bağımsızlık) ve 1 (en yüksek bağımsızlık düzeyi) ölçeğinde kodlanmıştır. Tek bir bağımsızlık endeksi oluşturmak için, göstergeler kendi içinde iki adımda toplanır. İlk olarak, göstergeler değişken bir seviyede toplanır. Değişken düzeyli endeksin değeri, karşılık gelen göstergelerin ortalamasıdır. Daha sonra, değişken düzeyli dizinler tek bir bağımsızlık endeksinde toplanır ve bu da beş değişken düzeyli dizinin basitçe ortalamasıdır (Gilardi, 2002: 880).

Tez çalışmasında ilk aşamada, ülkemizdeki 11 DDK ile ilgili mevzuat hükümleri incelenerek Ek-1'deki tabloda yer alan 21 göstergedeki en uygun sayısal kodlamalar belirlenecek ve her bir DDK için ayrı ayrı oluşturulan tablolara işlenecektir. Böylece, her DDK'nin göstergelere göre bağımsızlık endeksleri bulunacaktır.

DDK'lerin göstergelere göre bağımsızlık endekslerinin belirlenmesinin ardından, Gilardi Endeksinde yer alan 5 boyutun her birisi için boyutlara göre bağımsızlık endeksleri hesaplanacaktır. Her bir boyut farklı sayıda göstergelerden oluştuğundan, her bir boyuttaki göstergelere ait sayısal kodlamalar toplanıp gösterge sayısına bölünerek boyutlara göre bağımsızlık endeksleri bulunacaktır. Örneğin, DDK başkanının durumu boyutunda 6 farklı gösterge bulunmaktadır. Bu 6 göstergeye ait sayısal kodlamalar toplanıp 6'ya bölündüğünde, DDK başkanının durumu boyutunun bağımsızlık endeksi değeri bulunmuş olacaktır. Bu işlemin diğer boyutlara da uygulanmasıyla tüm boyutlara göre bağımsızlık endeksi değerleri belirlenmiş olacaktır.

Her bir boyut eşit (%20) değere sahip olduğundan, tüm boyutlara ait bağımsızlık endeksi değerleri toplanarak toplam boyut sayısı olan 5'e bölünecek ve böylece her bir

DDK'nin bağımsızlık endeksi hesaplanmış olacaktır.

Analiz çalışmasını bir örnek üzerinden açıklamak gerekirse; RTÜK'nin bağımsızlık düzeyinin belirlenmesi amacıyla yapılacak analizde öncelikle RTÜK ile ilgili mevzuat incelenecek ve EK-1'de yer alan tablodaki 21 göstergeye sırasıyla uygun sayısal kodlamalar yapılacaktır. Örneğin; 6112 S.K. Md. 36'ya göre RTÜK başkanının görev süresi 2 yıldır (6112 S.K., 2011: Md. 36). Bu durumda, DDK başkanının durumu boyutunda, görev süresi göstergesi için sayısal kodlama 0,20 olarak seçilecektir. DDK başkanının durumu boyutundaki tüm göstergelerin sayısal kodlamalarının toplamının gösterge sayısına bölünmesiyle DDK başkanının durumu boyutunun bağımsızlık endeksi değeri bulunacaktır. Tüm boyutların bağımsızlık endeksi değerlerinin toplanıp boyut sayısı olan 5'e bölünmesiyle de RTÜK bağımsızlık endeksi değeri bulunmuş olacaktır. Bu işlem sırasıyla tüm DDK'lere aynı şekilde uygulanacaktır.

Yukarıda belirtildiği şekilde tüm DDK'lerin her bir gösterge ve her bir boyut bazında bağımsızlık endeksi değerleri hesaplanacaktır. Ardından DDK'lerin bağımsızlık endeksi değerleri göstergeler ve boyutlar bazında birbiriyle karşılaştırılacaktır. Böylece 21 göstergede, 5 boyutta ve genel olarak DDK'lerin bağımsızlık düzeyleri bakımından bir sıralamaya ulaşılabilecektir. Çalışmada, DDK'lerin bağımsızlık düzeylerine etki eden etmenler de karşılaştırılmalı olarak ortaya konulacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLAR VE ÖZELLİKLERİ

Dünyanın farklı ülkelerinde farklı özelliklere sahip çok sayıda DDK bulunmaktadır. DDK'ler genellikle toplumun önemli bir kesimini yakından ilgilendiren enerji, bankacılık, gıda, telekomünikasyon, radyo ve televizyon yayıncılığı gibi piyasaların düzenlenmesine yönelik faaliyet yürütmektedirler. Bununla birlikte kamusal düzen bakımından öneme sahip insan hakları, kişisel verilerin korunması, çevre, sağlık gibi alanlarda da faaliyet gösteren DDK'ler bulunmaktadır.

Ülkelerin idari, hukuki, siyasi ve ekonomik yapılarına göre DDK'lerin yapıları özellikleri ve işlevleri de değişiklik göstermektedir. Bu durum DDK'ler hakkında tek bir tanım yapılmasını güçleştirmektedir.

Bağımsız idari otoriteler olarak da ifade edilen DDK'ler tipik olarak çok üyeli organlardır ve genellikle hem kural koyma hem de yargılama işlevlerine sahiptirler (Morrison, 1988: 252).

DDK'ler idari ve mali bağımsızlığa sahip, kendine özgü personeli ve bütçesi bulunan özerk yapıda kurumlardır. DDK'ler klasik devlet teşkilatında merkezi idarenin içerisinde yer almamakta ve merkezi idarenin hiyerarşisi altında da bulunmamaktadırlar. Bu yönüyle DDK'lerin devlet teşkilatı içerisindeki yerine ilişkin tartışmalar bulunmaktadır.

Tez çalışmasının bu bölümünde, DDK'lerin tanımı, ortaya çıkışı ve gelişim süreci, yapısal ve işlevsel özellikleri, denetimleri, devlet teşkilatı içerisindeki yerleri ve

bağımsızlıkları konuları ele alınacaktır.

2.1. DDK'LERİN TANIMI

DDK'lerin tamamının tabi olduğu tek bir hukuki rejimden bahsetmek mümkün değildir (Gözler ve Kaplan, 2019: 125). Dünyada DDK'lere ilişkin kavramsal açıdan tek bir modelden de söz edilememektedir. Farklı ülkelerde yasa koyucuların, toplumun gelişimine ve ihtiyaçlarına uyum sağlayabilmek amacıyla bu alanda tek bir model oluşturmayı istemedikleri de görülmektedir. Bu sebeple DDK'ler, devletin siyasal, ekonomik ve sosyal yapısı ve işlevleri açısından dünya genelinde aynı şekilde tanımlanamamaktadır. DDK'ler, içerisinde bulundukları ülkelere göre değişkenlik gösteren, ülkeden ülkeye ayrı içerik ve anlama sahip olan kurumlardır (Şahin, 2015: 17).

DDK'lere ilişkin genel kabul gören bir tanım yapmak zor olsa da literatürde bu kurumlara ilişkin bazı tanımlamalara rastlamak mümkündür. Buna göre, bağımsız idari otoriteler, siyasal organdan bağımsız, temel hak ve özgürlükler ile ekonomik etkinliklerin hassas olduğu konularda, araştırma, önerme, düzenleme, denetleme ve gözetim görevini yerine getiren kurumlardır (Giritli, Bilgen ve Akgüner, 2008: 466). Bir başka tanıma göre ise özellikle sermaye piyasası, rekabet, radyo ve televizyon yayıncılığı, bankacılık gibi hassas kamusal alanlarda düzenleme ve denetleme faaliyetlerini yürüten ve aynı zamanda icrai nitelikte karar alma yetkisine sahip bağımsız kurumlardır (Gözler ve Kaplan, 2019: 103).

Amerikan hukukunda “Independent Regulatory Agencies”, İngiliz hukukunda “Quasi Outonomous Non Governmental Organizations (Quangos)” terimleri kullanılmaktadır. Türk hukukunda ise bu tür kurumlar için “Bağımsız İdari Otoriteler”, “Bağımsız İdari

Kurullar”, “Özerk Kurullar”, “Bağımsız Üst Kurullar”, “Süper Kurullar”, “Regülatörler”, “Düzenleyici Kurullar” “Bilge Kurullar” gibi tanımlamalar yapıldığı görülmektedir (Güner, 2003: 232). Ülkemizdeki yasal düzenlemelerde, literatürde sıklıkla yer kullanılan “Bağımsız İdari Otoriteler”, “Bağımsız İdari Kurullar”, “Özerk Kurullar”, “Bağımsız Üst Kurullar” kavramlarının yerine “DDK” ifadesinin kullanıldığı görülmektedir.

5018 S.K.’ye göre kanunla veya CBK ile kurul, kurum veya üst kurul şeklinde teşkilatlanan kurumlar DDK olarak ifade edilmekte ve kanuna ekli (III) S. cetvelde DDK’ler ismen sayılmaktadır (5018 S.K., 2003: Md. 12).

2.2. DDK’LERİN ORTAYA ÇIKIŞI VE GELİŞİMİ

DDK’lerin ilk örneklerinin 1970’li yıllarda Kara Avrupası ülkelerinde görsel, işitsel, iletişim, rekabetin korunması gibi kamusal hayatın hassas sektörlerinde ortaya çıktığı görülmektedir. Ancak bu kuruluşlar anglo-sakson sisteminde daha eski tarihlerde varlık göstermektedir. Kara Avrupası ülkelerinde DDK’lerin anglo-sakson sistemdeki örneklerinden hareketle oluşturuldukları kabul edilmektedir (Tan, 2003: 498).

DDK’ler genellikle piyasa ekonomisinin düzenlenmesi amacıyla ekonomik alanda faaliyette bulunmaktadır. Bu doğrultuda DDK’lerin ortaya çıkış nedeninin, özelleştirme uygulamaları nedeniyle oluşan boşlukları doldurmak ve hassas ekonomik alanlarda düzenleme ve denetleme yapmak olduğu söylenebilir (Giritli, Bilgen ve Akgüner, 2008: 467).

Ekonomik alanda devletin üretim ve dağıtım gibi ticari faaliyetleri doğrudan üstlenmesi yerine, piyasa kurallarını belirlemesi ve piyasa kurallarına uyum sağlaması

yönündeki politikaların tercih edilmesi, devletin hukuki ve kurumsal olarak yeniden yapılanması gerekliliğini de beraberinde getirmiştir (Emek ve Acar, 2004: 91). 1980'lerden itibaren liberal ekonomik anlayışa göre yeniden yapılanma sürecine giren devletin, düzenleyici ve işletmecî fonksiyonları özelleştirme politikaları ile birbirinden ayrılmaya başlamıştır (Eryılmaz, 2012: 255). Bu süreçte karşılaşılan bazı sorunların çözümünde geleneksel idari yönetim ve tekniklerin yetersiz kalması, idarenin bazı işlevlerinin siyasal organdan bağımsız, hızlı hareket eden, uzman kişilerden ve sivil toplum temsilcilerinden oluşan kurumlarca yerine getirilmesini zorunlu kılmıştır (Atay, 2006: 218).

Dünyada ilk DDK, 1887'de ABD'de eyaletler arası ticareti düzenlemek amacıyla demiryolu taşımacılığı alanında kurulan Eyaletler Arası Ticaret Komisyonu'dur (ICC) (Bayramoğlu, 2005: 250). ABD'de demiryollarının yanı sıra, kara taşımacılığı, su yolu taşımacılığı, telefon, petrol, boru hatları konularında düzenleme ve denetleme yapma yetkisi bulunan bu kuruluşun ardından, 1914'te rekabeti düzenleyen Federal Trade Commission (Federal Ticaret Komisyonu) kurulmuştur (Şahin, 2015: 18).

İkinci dünya savaşının ardından İngiltere'de ve Almanya'da rekabeti düzenlemek amacıyla bağımsız kurumlar oluşturulmuştur. Ancak bu ülkelerde diğer alanlarda benzer yapılanmalara gidilmemiştir (Sönmez, 2007: 485). 1980'lerde liberal politikaların etkisiyle regülasyon kavramı Kara Avrupası hukukunu etkilemeye başlamıştır. Regülasyon, belli bir faaliyetin veya alanın düzenlenmesine ve denetimine yönelik işlevleri kapsayan, işletme, yönetim bilimi, siyaset, sosyoloji ve hukuk disiplinlerini ortak olarak ilgilendiren bir kavramdır. Zamanla klasik idari yapılanma yöntemlerinin yetersiz kalmasından dolayı regülasyon işlevini yerine getirecek bir idari yapılanma türü olarak DDK'lerin sayısı hızla

artmıştır (Ulusoy, 1999: 6).

1980'lerin sonlarından itibaren Avrupa ülkelerinin ekonomi politiğinde köklü değişiklikler meydana gelmiştir. Telekomünikasyon ve enerji gibi bazı alanlarda, kamu tekellerinin yerini özel mülkiyet ve serbest piyasalar almış ve diğer birçok alanda liberalleşme politikaları hayata geçirilmiştir (Gilardi, 2007: 303). Bu süreçte hükümetler piyasaları serbestleştirmiş ve devlete ait işletmeleri özelleştirmiştir. Bu yeni pazarları düzenlemek için hükümetler genellikle bağımsız düzenleyici kurumlar oluşturmuşlardır (Hanretty ve Koop, 2012: 198).

Batı Avrupa'da 1980'li ve 1990'lı yıllarda kurulan yeni bağımsız idari otoriteler iki grup halinde ele alınabilir. Birinci grupta yer alan bağımsız idari otoriteler piyasaların işleyişini düzenlemektedir ve haksız rekabeti önleme, lisansları uygulama ve fiyatları kontrol etme yetkilerine sahiptirler. Belirli toplumsal grupları korumak, evrensel hizmeti sağlamak gibi amaçlarla piyasalarda sosyal veya düzenleyici rol üstlenirler. Bunlara örnek olarak hizmet düzenleyicileri, genel rekabet otoriteleri ve mali kuruluşlar gösterilebilir. İkinci grup ise rekabet dışındaki kamu yararı hedeflerinin gerçekleşmesinden sorumludur. Örneğin çevre, gıda güvenliği, iş güvenliği, cinsiyet eşitliği gibi konularda çeşitli yetkileri bulunmaktadır (Thatcher, 2002: 126).

Bağımsız düzenleyici kurumlar, kural koyma, izleme, hüküm verme ve yaptırıma ilişkin düzenleyici yetkinlikleri ile birlikte politika oluşturma sürecine de katılırlar (Maggetti, 2012: 138).

2.3. DDK'LERİN YAPISAL ÖZELLİKLERİ

DDK'ler, kamusal hayatın hassas alanlarında düzenleme ve denetleme görevini yerine getiren, devlet adına icrai karar alma yetkisine sahip bağımsız nitelikteki kuruluşlardır. Bu kurumların en önemli özelliği bağımsız bir yapıya sahip olmalarıdır (Kalabalık, 2019: 194).

2.3.1. Kurumsal Özerklik

Bu tür kuruluşların tanımları yapılırken farklı kelimeler kullanılabilir. Fransa, İtalya, Yunanistan gibi ülkelerde bağımsızlık kelimesi kullanılırken, İspanya'da olduğu gibi tarafsızlık kelimesi de kullanılmaktadır (Tan, 2003:501).

DDK'ler genel olarak (bazı istisnalar dışında, örneğin Fransa) kamu tüzel kişileri olarak örgütlenmişlerdir. Kamu tüzel kişiliği idari özerkliğin gerçekleştirilebilmesi açısından ve düzenleyici işlemlerin yapılabilmesi için gerekli koşuldur. DDK'lerin bağımsızlığını sağlamak için yapılan düzenlemeler arasında farklılık olabilir. DDK'lerin ilk örnekleri arasında yer alan RTÜK, SPK, RK, BDDK yasalarındaki çözümler farklı niteliktedir (Tan, 2003:501).

DDK'ler özerk bir yapıya sahip olup, DDK'lerin düzenleme yetkileri kendilerine tanınan özerkliğin yasal sınırları içerisinde yer alır. Aynı zamanda da özerklik devletin her türlü müdahalesinden uzak olunduğu anlamını da ifade etmez (Karakaş, 2008: 109-110).

Örneğin, 6362 S.K. Md.17'ye göre, SPK, tüzel kişiliğine haiz, idari ve mali özerkliğe sahip olup, yetkilerini kendi sorumluluğu altında bağımsız olarak kullanır ve yerine getirir; 4054 S.K. Md. 20'ye göre de RK, kamu tüzel kişiliğine haiz idari ve mali özerkliğe

sahiptir ve görevlerini yaparken bağımsız olup, hiçbir organ, makam, merci ve kişi kurumun nihai kararlarını etkilemek amacıyla emir ve talimat veremez. Benzer şekilde, 5411 S.K. ile oluşturulan BDDK kamu tüzel kişiliğine haiz olup idari ve mali özerkliğe sahiptir.

2.3.2. Kurum-Kurul Ayrımı

DDK'lerin önemli bir özelliği de örgütsel yapılanmalarındaki kurum-kurul ayrımıdır. DDK'ler, tek kişi yönetiminden ziyade çok kişiden oluşan karar organlarından meydana gelmişlerdir. Kurumların bu şekilde vereceği kararların anlaşmaya dayalı, adil ve doğru olacağı düşünülmektedir (Sever, 2015: 204).

DDK'lerin örgüt yapılanmasında bazıları kurul, bazıları ise kurum olarak nitelendirilmiştir. Kurul, kurumun karar organıdır, kurul başkanı aynı zamanda kurumun da başkanıdır ve kurumu temsil ve idare etmeye yetkilidir. DDK'lerin karar organlarının kurum, kurul olarak değişkenlik göstermesi, yetki çatışmasına ve uygulamada aksaklıklara neden olmaktadır (Yaşar ve Korkut, 2018: 46).

Ülkemizde DDK'lerin nitelendirilmesinde kimi zaman kurum kimi zaman kurul kavramı kullanılmaktadır. Burada kurum kurulun da içerisinde yer aldığı DDK örgütünün tamamını ifade etmektedir. Kurul ise, DDK'nin karar organıdır. SPK, RTÜK, RK, BDDK, BTK, EPDK, NDK ve KİK bu anlamda DDK'lere örnek olarak gösterilebilir (Atay, 2019: 414).

2.3.3. Bütçeleri

DDK'lerin kendilerine özgü, düzenleyici ve denetleyici kurum bütçesi adı altında

bütçeleri vardır. Bu bütçe Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ile belirlenmektedir (Gözler ve Kaplan, 2019:128).

5018 S.K.'ye göre DDK bütçesi, kanunla veya CBK ile kurul, kurum veya üst kurul şeklinde teşkilatlanan ve bu Kanuna ekli (III) S. cetvelde yer alan her bir DDK'nin bütçesidir (5012 S.K., 2003: Md.12).

DDK'lerin bütçelerinde gelirler öz kaynak olarak nitelendirilmiştir. Bunlar kanunla güvence altına alınmıştır. Bütçelerinin yetersiz olduğu durumlarda ilgili olduğu bakanlık bütçesinden destek alabilmektedirler (Atay, 2019: 429). Bu kurumlar ilgili oldukları faaliyet alanlarından gelir elde edebilirler ve aynı zamanda genel bütçeden de ödenek alabilmektedirler (Karakaş, 2008: 111-112).

DDK'lerin birçok gelir kaynağı bulunmaktadır. Bunlar içinde önem arz edenler, DDK'lerin özel sektör kuruluşlarından almış oldukları paylar, düzenleme yapılan alanlardan alınan, tescil, lisans, izin, belge, ruhsat ve uygunluk belgesi harç ve ücretlerinden meydana gelmektedir. Ayrıca yapılan denetimler sonucu uygulanan idari para cezaları da gelir kaynaklarını oluşturmaktadır (Erkan, 2011: 171). DDK'lerin bütçeleri, dış mali denetim olarak Sayıştay'ın denetimine tabidir (Eryılmaz, 2012: 259).

2.3.4. Personel Bakımından

DDK'lerin personeli kamu görevlisi statüsündedir. Türkiye'de DDK'lerde istihdam edilen personel, diğer kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilen personelin tâbi olduğu bağlayıcı kurallara oranla daha özerktir. DDK'lerin asli ve sürekli görevleri genellikle

sözleşmeli personel tarafından yürütülmektedir. Ağırlıklı olarak sözleşmeli gruba giren personel ücret ve mali hakları açısından 657 S. Devlet Memurları Kanunu kapsamı dışında bırakılmıştır. Kurul üyeleri ve kurum personeli görevleri ile ilgili işledikleri ve kendilerine karşı işlenen suçlar ile ilgili devlet memurlarının tabi olduğu uygulamalara tabidirler (Atay, 2006: 276-277).

2.4. DDK'LERİN İŞLEVSEL ÖZELLİKLERİ

DDK'lerin işlevsel özelliklerini; düzenleme yetkisi, gözetim ve denetim yetkisi, danışmanlık yetkisi, yaptırım uygulama yetkisi ve uyuşmazlık çözme yetkisi şeklinde ele alarak incelemek mümkündür.

2.4.1. Düzenleme Yetkisi

DDK'ler görevleri ile ilgili alanlardaki kamu hizmetinin gerçekleşmesi bakımından düzenleme yetkileri bulunan kurumlardır. Bu kurumlar kamusal yaşam ile ilgili sektörlerde düzenleme yetkilerini yerine getirirler.

1982 Anayasası Md. 124'de Cumhurbaşkanı, bakanlıklar ve kamu tüzelkişilerinin kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin uygulanmasını sağlamak üzere yönetmelik çıkarabilecekleri hüküm altına alınmıştır (T.C. Anayasası, 1982: Md. 124). DDK'ler kamu tüzel kişiliğine sahip olduklarından düzenleme yetkilerini, yönetmelik ve diğer düzenleyici işlemleri çıkararak kullanabilirler.

DDK'ler ile ilgili kanunlar, DDK'lerin görev alanlarını belirlediği gibi aynı zamanda kanunun uygulanmasını sağlamak için DDK'lere düzenleme yetkisi de vermektedir.

DDK'ler görevleriyle ilgili düzenleyici işlemler yapabilir ve kurallar koyabilirler (Gözübüyük, 2013:296). DDK'ler kamu gücü ayrıcalıklarına sahip olduklarından düzenleyici işlem ve bireysel işlem yapabilirler. Görev alanlarına giren konularda yönetmelik ve diğer düzenleyici işlemler yoluyla düzenleme yapma yetkisine sahiptirler (Gözler ve Kaplan, 2019: 126-128).

Uygulamada, düzenleme yetkisi kullanarak, karar, tebliğ veya başka isimler taşıyan düzenleyici idari işlemlerin yapıldığı da görülmektedir. Düzenleyici işlem niteliğindeki yönetmelik ve tebliğler Resmi Gazetede yayınlandığından, özel nitelikli kararların, düzenleyici işlem niteliğinde olması gerekmemektedir (Gözübüyük ve Tan, 2019: 301).

Düzenleme yetkisi yasalar çerçevesinde yerine getirilen ikincil bir yetkidir. Başka bir deyişle DDK'ler bu yetkisini kullanarak yapacağı işlemlerle yasal düzenlemenin kapsamını daraltamaz veya genişletemez (Şanlısoy ve Özcan, 2006: 108).

2.4.2. Gözetim ve Denetim Yetkisi

DDK'ler, toplumsal yaşam için önemli bir yere sahip olan bazı sektör ve alanlarda denetim yetkisini hukuka uygun olarak kullanan kurumlardır. Bu kapsamda piyasa faaliyetlerinin, yasalara ve DDK'lerin koymuş olduğu kurallara uygun olup olmadığına yönelik gözetim ve denetim faaliyetleri yürütmektedirler.

DDK'ler, teknolojinin gelişmesiyle birlikte, bazı kamu hizmetlerinin denetiminde yaşanan aksaklıkları giderilmesi, yürütme organına karşı siyasi etki altında kalabilme endişesi, yolsuzlukların önlenmesi, bilişim ve mali piyasalarda özgürlüğün ve serbest rekabetin sağlanması ve bunların hukuka uygun bir şekilde denetlenmesi amacıyla oluşturulmuş

kurumlardır (Akyılmaz, Sezginer ve Kaya, 2020: 309).

DDK'leri diğer kamu kurumlarından ayıran özelliklerinden birisi kendilerinin birebir işletmecilik yapmayıp, belli alanlarda sadece düzenleme ve denetleme faaliyetlerinde bulunmalarıdır (Ulusoy 2019: 251). Bu kurumların gözetim ve denetim yetkileri regülasyon yetkilerinden doğmaktadır. DDK'ler görev alanlarındaki faaliyetleri gözetleme ve denetleme yetkisine sahiptirler ve görev alanlarıyla ilgili her türlü bilgi, belge ve kaynakları ilgili yerlerden talep edebilir ve inceleme yapabilirler (Günday, 2004: 503).

DDK'lerin en önemli özelliklerinden birisi de görev alanlarına giren faaliyetleri regüle etmeleridir. Regülasyon belli bir alanda veya belli bir faaliyete ilişkin olarak oyunun kurallarının belirlenmesini yani söz konusu alanın düzenlenmesini ve denetlenmesini ifade eden, klasik hukuksal kalıpların dışında, işletme, yönetim bilimi, sosyoloji, politika bilimi ve hukuk disiplinlerini ortak olarak ilgilendiren bir kavramdır (Altundiş, 2006: 6).

2.4.3. Danışmanlık Yetkisi

DDK'ler kendi alanlarında uzman kurumlar olup, görev alanları ile ilgili konularda bakanlıklara ve benzer statüdeki diğer kuruluşlara görüş bildirerek danışma görevlerini yerine getirirler (Örs, 2015: 62).

DDK'ler görev alanları ile ilgili sektörlerde rekabeti sağlamakla yetkilidirler. Rekabetin korunması ile görevli kurumlarla sürekli etkileşim içindedirler. Yetki çatışmalarına engel olmak için, kurumlar arasında karşılıklı bilgilendirme ve danışma mekanizmaları oluşturma yoluna giderler (Gözübüyük ve Tan, 2019: 303-304). Örneğin, BDDK kurumlar

arası işbirliği kapsamında para, kredi ve bankacılık politikalarının yürütülmesiyle ilgili konularda Merkez Bankası, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu ve kanunda belirtilen diğer kurumlarla karşılıklı görüşme ve bilgi alışverişinde bulunabilir (5411 S.K., 2005: Md. 98).

2.4.4. Yaptırım Uygulama Yetkisi

DDK'ler ilgili oldukları alanlarda yaptırım uygulama yetkisine sahiptirler. DDK'lerin uyguladıkları yaptırımlar idari ve parasal olabilir, yaptırım niteliği görev alanlarının özelliğine göre değişmektedir. Yaptırım uygulama yetkisi düzenleme ve denetleme yetkilerinin uzantısıdır.

DDK'ler düzenleme ve denetleme yetkilerinin bir uzantısı olarak kullandıkları yaptırım uygulama yetkilerini kendi yasalarından almıştır. Yaptırım yetkilerinin yasal bir dayanağı vardır ve hukuka aykırı olmamalıdır. DDK'lerin yaptırım yetkisi onları diğer kurumlardan ayıran önemli bir özelliktir. Uygulanacak yaptırımlar ilgili alanda verimliliğin ve etkinliğin sağlanmasına yönelik olmalıdır. Yaptırım uygulanmadan, hukuki düzenlemeye uygun olmayan davranışta bulunan ilgilinin uyarılması, savunma hakkı tanınması, yaptırım ile fiil arasında orantılılık olması, kararın gerekçeli olması ve kararın dava konusu yapılabilmesi gibi güvencelerin sağlanması esastır (Akdeniz, 2018:7-8).

DDK'ler kuruluş kanunlarında belirtilmek üzere, idari yaptırım uygulama yetkisine sahiptirler. DDK'lerin yaptırım uygulama yetkisi, uyarı, para cezası, izin ve ruhsatın iptali, geçici süre kullanılmasının askıya alınması, yayının durdurulması, düzeltme hakkının kullanılmasının sağlanması, veri işlenmesinin ve verinin yurtdışına aktarılmasının durdurulması kararı gibi çeşitli yaptırımları kapsamaktadır. Bu yaptırımların, mevzuatta

belirtilen usul ve esaslara uygun olması suretiyle, ölçülülük ve gerekçelilik kurallarına da uygun olarak yerine getirilmesi gerekmektedir (Atay, 2019: 436).

2.4.5. Uyuşmazlık Çözme Yetkisi

DDK'ler bazı uyuşmazlıkları kendi aralarında çözme yetkisine sahip kurumlardır. Bu kurumlar, kendi alanlarını ilgilendiren konularda inceleme yaptıkları sırada yasalara uygun olarak işlevlerini yerine getirirler ve hakemlik yaparlar.

DDK'lerin faaliyette bulundukları alanlarda ortaya çıkan teknik ve karmaşık sorunların çözümünde yargı yolu bazı hallerde uzun süreler alabilmektedir. Bu durum DDK'lere uyuşmazlık çözme yetkisi tanınmasına sebep olmuştur. Burada önemli bir husus bulunmaktadır. Herhangi bir anlaşmazlık söz konusu olduğunda taraflar, yargıya gitmek ya da kurula başvurarak kurulun vereceği karara uymak arasında bir seçim yapma şansına sahiptirler. Son yıllarda, DDK'ler, uyuşmazlıkların yargısal olmayan yollardan çözümünde örnek olarak gösterilmektedir (Azimli, 2018: 8).

DDK'lerin kendine özgün taraflarından biri de kendi alanlarında bazı uyuşmazlıkların çözümünde yetkili kılınmış olmalarıdır. Yaptırım yetkileri nedeniyle bu kuruluşlar, yargı benzeri kuruluş olarak da açıklanmaktadır (Kestane, 2002: 39- 40). Fakat bu kuruluşların bazı konulardaki kararlarından yaptırım doğmuş olsa bile yargısal işlem sayılmayacağı, karar organlarının da yargıç statüsünde olmadıkları da belirtilmiştir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi yargısal bir işlev yerine getirdikleri takdirde bu kurumları mahkeme olarak kabul etmektedir (Şanlısoy ve Özcan, 2006: 109).

6362 S.K. Md. 70'e göre yatırım kuruluşlarının kendi aralarında veya müşterileriyle 67. maddenin birinci fıkrasının (b) ve (c) bentlerinde yer alan borsa işlemlerinden doğan uyuşmazlıkların çözümlenmesine ilişkin usul ve esaslar borsa yönetim kurullarınca belirlenir. Anılan yönetim kurulu kararlarının ilişkin olduğu tutarın 84. maddenin beşinci fıkrasında yer alan tutardan fazla olması hâlinde bu karara karşı Kurula itirazda bulunulabilir (6362 S.K., 2012: Md. 70).

2.5. DDK'LERİN DENETİMİ

DDK'ler faaliyet alanları ile kararlar verirler ve eylemler gerçekleştirirler. Bu nedenle DDK'ler bazı denetimlere tabi tutulmaktadırlar.

1982 Anayasasının 123. Maddesinde, idarenin kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğu belirtilmiştir (1982 Anayasası, Md. 123). 1982 Anayasasının 127. Maddesi gereği merkezi idare, mahalli idareler üzerinde, mahalli hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahalli ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla, kanunda belirtilen esas ve usuller dairesinde idari vesayet yetkisine sahiptir (1982 Anayasası, Md. 127). 1982 Anayasasının 123 ve 127. Maddeleri bir arada ele alındığında, idari vesayet, Türk idare sisteminde merkezi idare ve yerinden yönetim birimleri arasındaki bütünlüğü sağlayan araçlardan birisi olduğu görülmektedir.

1982 Anayasasında açıkça yer almıyor olsa da hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşları üzerinde merkezi idarenin idari vesayet yetkisine sahip olduğu kabul edilmektedir (Ocak, 2019: 171). DDK'ler idari ve mali özerkliğe sahip kurumlar olup bağımsızlık ve

özerklik bu kuruluşların hiçbir denetime tabi olmadıkları anlamına gelmez. DDK'ler denetime tabidirler (Örs, 2015: 44).

DDK'lerin kararları, kesin hüküm oluşturmadığından, vermiş oldukları kararlar hakkında yargı yoluna gidilebilir. DDK'ler devletin sorumluluğunda faaliyetlerini devlet adına yürütmek için kurulduklarından bu kurumlar merkezi idarenin vesayet denetimine tabi olabilir, fakat vesayet yetkisi genel bir yetki olmadığından, kanunla ayrıca ve açıkça verilmiş olması gereken istisnai bir yetkidir. Uygulamada kanunların genellikle bu kurumlar üzerinde merkezi idareye vesayet yetkisi vermedikleri görülmektedir (Gözler ve Kaplan, 2019: 126-127).

DDK'lerin faaliyetleri yargısal denetime tabi olmakla birlikte hiyerarşik denetime tabi değildir. Bütçeleri, düzenleyici ve denetleyici kurum bütçesi niteliğindedir, bütçe denetimleri Sayıştay tarafından yapılır (Kalabalık, 2019: 195).

DDK'lerin, merkezi idare ve siyasal iktidar ile idari vesayet bağları güçlü olmasa da, kurul üyelerinin Cumhurbaşkanınca seçilmesi, mali denetimlerinin Sayıştay tarafından yapılması, ilgili veya ilişkili bakanlıklar tarafından kurul başkan ve üyeleri için ceza soruşturmasına izin verme gibi idari yetkilerin kullanılması, idari bütünlüğün genel olarak sağlandığını gösterir (Ulusoy, 2019:253).

1982 Anayasasının 125. Maddesi gereği idarenin tüm işlem ve eylemlerine karşı yargı yolu açıktır (1982 Anayasası, Md. 125). DDK'ler aldıkları kararlardan ötürü yargı denetimine tabidir ve bu kararlar hakkında ilk derece makemesi sıfatıyla idare mahkemelerinde dava açılabilir. Eğer kanunda açıkça belirtilmişse bu davalar doğrudan Danıştay'da açılabilir. DDK'lerin işlem ve eylemlerine karşı, idari yargı yolunun olağan

yöntemleri işlenmekte ve uygulanmaktadır. Danıştay, DDK'ler tarafından alınan kararlara, olağan iptal davalarından farklı işlem uygulamamaktadır. Bu kararlara Danıştay tarafından kapsamlı bir yargı denetimi uygulanmaktadır. Kanunda özel olarak gösterildiği takdirde DDK'lere karşı özel ve yetkili mahkemelerde dava açılabilir ve DDK'lerin işlemlerine karşı tam yargı davası da açılabilir (Akgüner ve Berk, 2017: 496).

DDK'lerin mali ve hesap işlemlerinin denetimi ile karar ve işlemlerinin denetiminin farklı olması gerekir. DDK'lerin karar ve işlemlerinin uygunluğunun denetimi idari yargı mercileri tarafından yapılmaktadır. Aynı zamanda DDK'lerin parasal ve hesap işlemlerinin denetlenmesi ve bu denetimin de her yıl periyodik olarak yapılması gerekir. Kamu parası kullanan bir kurumun özerk bile olsa parasal işlemlerinin denetim dışı kalması söz konusu olmamalıdır. Bu alandaki denetimin de yargı yetkisi olan bağımsız ve anayasal bir kurum olan Sayıştay tarafından gerçekleştirilmesi, hem denetimin standardizasyonu hem de bağımsızlık ve tarafsızlık açısından daha uygun olmaktadır (Er, 2008: 33).

Kamu tüzel kişilerinin yürüttükleri faaliyetler genellikle idare hukukuna tabidir. Bununla birlikte kamu tüzel kişilerinin bazı faaliyetleri özel hukuka tabi olarak da yürütülebilir (Gözler ve Kaplan, 2019: 45). DDK'ler de birer kamu tüzel kişisi olduklarından faaliyetlerini kamu hukukuna veya özel hukuka tabi olarak yürütürler. Dolayısıyla DDK'ler kendi işlem ve kararlarının hukuka uygunluk yönündeki denetimini kendi kendilerine gerçekleştiremedikleri gibi kendi kendilerinin yargııcı da olamazlar (Atay, 2019: 411).

2.6. DDK'LERİN DEVLET YAPISI İÇERİSİNDEKİ KONUMLARI

DDK'ler, kendilerine özgü yapılanmaları ve yetkileri olan bağımsız özerk

kurumlardır. Literatürde bağımsız idari otoriteler, üst kurullar, düzenleyici kurumlar, regülasyon kurumları gibi farklı isimlerle adlandırılmakla birlikte ülkemizdeki yasal metinlerde DDK olarak isimlendirildikleri görülmektedir. Bu bakımdan DDK'ler faaliyet alanlarında kanunlarla ve diğer yasal düzenlemelerle belirlenmiş görev alanlarında devlet adına düzenleme, denetim, yaptırım, uyuşmazlık çözme gibi çeşitli işlevsel özellikleri yerine getiren kurumlardır. DDK'ler bu işlevlerini kullanırken kamu gücünü ve kamu tüzel kişiliğine haiz olmanın sağladığı sonuçları kullanmaktadır. Bu durum DDK'lere idari teşkilat içerisinde ayrı bir yer sağlamaktadır.

Türkiye'de kurulacak bir idari örgüt ya merkeze ya yerel yönetimlere bağlanmalı veya kendisi bir kamu kurumu olmalıdır (Akgüner ve Berk, 2017:492). İdareyi oluşturan örgütler birbirinden ayrı bir görünüm gösterse de kuruluş ve görev yönünden birbirinden tamamen bağımsız değildirler. Her bir örgüt varlığını kanundan alır. İdarenin bütünlüğü ilkesi gereği, kanuna dayanarak kurulan her bir örgüt diğer örgütler ile uyum içinde faaliyetlerini yürütmek zorundadır. İdarenin bütünlüğünü sağlamak amacıyla merkezi idare ile yerinden yönetim kuruluşları arasında idari vesayet adı verilen hukuki bir araç kullanılmaktadır (Günday, 2004: 70).

Nitekim bu durum 1982 Anayasası'nın 123. Maddesinde idarenin kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğu şeklinde açıkça belirtilmiştir. Bu sebeple anayasal olarak herhangi bir kurum ve kuruluşun idari teşkilatın dışında bırakılması söz konusu değildir. DDK'ler de idari teşkilat içerisinde konumlandırılmış kurumlardır. Ancak DDK'lerin kendine özgü özellikleri DDK'lerin idari teşkilat içerisinde nerede bulunacakları konusunda tartışmaları da beraberinde getirmiştir.

DDK'ler la ilgili farklı görüşler vardır. DDK'ler hizmet bakımından yerinden yönetim kuruluşları olup, merkezi idareye dâhil değildirler. Yargı organlarının kararlarında bu durum görülmektedir. Anayasa mahkemesi bir kararında RTÜK'nin özerk ve tarafsız bir kamu kişiliği olmasına rağmen, tümüyle idareden ayrı düşünülmesinin de olanaklı olmadığı şeklindeki görüşünde RTÜK'yi hizmet bakımından yerinden yönetim kuruluşu olarak sınıflandırmıştır (Özkan, 2009: 85-86). Başka bir görüş ise bu kurumların doğrudan bir kamu hizmetini üstlenmediklerinden yerinden yönetim içerisinde hizmet yönünden yerinden yönetim kapsamında olmadıklarını, klasik kamu kurumlarından farklı olup kendilerine özgü bir niteliklerinin olduğunu, bu nedenle bu kurumların üçüncü bir kategori olarak nitelendirilmesi gerektiğini savunmaktadır (Sever, 2015: 219).

DDK'ler kamu yönetimi örgütsel yapısına göre, fonksiyonel veya hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşlarıdır (Eryılmaz, 2012: 257). Başka bir ifadeyle de DDK'ler belirli bir faaliyet alanının düzenlenmesi, denetlenmesi için her türlü yetkiye sahip olan ve regülasyon işlevini yerine getiren kurumlardır. Regülasyon işlevi idari işlevlerin dışında yarı yargısal, yarı yasama yetkileri içermektedir. Bu nedenle işlevlerinin hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşlarından daha geniş olduğu da söylenebilir. Ayrıca kararlarının idarenin müdahalesine tabi olmaması da, bu kurumları hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşlarından bazı farklılıklarının olduğunu gösterir (Kaya, 2004: 133).

Türkiye'de DDK'ler Cumhurbaşkanlığı veya bir bakanlık ile ilgilendirilmekte veya ilişkilendirilmektedir. Bu durum DDK'lerin Türk idari teşkilatının dışında düşünülmemesi gerektiğini ortaya koymaktadır (Gözler ve Kaplan, 2019: 128).

Cumhurbaşkanlığı tarafından yayımlanan 2018/1 S. Genelgede (CBG) KVKK Adalet Bakanlığıyla, NDK Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığıyla, BDDK, KGK ve SPK ise Hazine ve Maliye Bakanlığıyla (2018/1 S. CBG), 2018/2 S. CBG ile de RTÜK Kültür ve Turizm Bakanlığı ile ilgilendirilmiştir (2018/2 S. CBG).

Diğer DDK'lerin ilgili ve ilişkili olduğu bakanlıklar ilgili kanunlarda ve CBK'lerde belirtilmiştir. Buna göre BTK Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığıyla (2813 S.K., 1983: Md. 5), KİK Hazine ve Maliye Bakanlığıyla (4734 S.K., 2002: Md. 53), RK Ticaret Bakanlığıyla (4054 S.K., 1994: Md. 20), EPDK Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığıyla (4628 S.K., 2001: Md. 4), SEDDK Hazine ve Maliye Bakanlığıyla (47 S. CBK, 2019: Md. 4) ilişkilendirilmiştir.

İlgili mevzuat hükümleri dikkate alındığında KVKK, NDK, BDDK, KGK, SPK, RTÜK'nin bakanlıklarla ilgilendirildiği, BTK, KİK, RK, EPDK, SEDDK'nin ise ilişkili kuruluş oldukları görülmektedir. DDK'lerin ilgili veya ilişkili oldukları bakanlıklar yukarıdaki tabloda (Bkz. Tablo 2.) belirtilmiştir.

2.7. DDK'LERİN BAĞIMSIZLIĞI

Bağımsız idari otoriteleri diğer kurumlardan ayıran en önemli karakteristik özellikleri yönetici çeşitliliğinin olması ve bağımsızlıktır (Verkuil, 1988: 259). Bağımsızlık sözlük anlamıyla, bağımsız olma durumunu ifade eden bir isimdir. Bağımsız ise davranışlarını, tutumunu, girişimlerini herhangi bir gücün etkisinde kalmadan düzenleyebilen anlamında kullanılan bir sıfattır. Bağımsız aynı zamanda herhangi bir kuruluşa, partiye bağlı olmayan anlamında da kullanılmaktadır (Türk Dil Kurumu, 2022).

Diğer bir ismi bağımsız idari otoriteler olan DDK'ler, bağımsızlığın tanımı gereği, görev ve yetkilerini herhangi bir gücün etkisinde kalmadan kullanan ve aynı zamanda herhangi bir kuruluşa ve partiye de bağlı olmadan faaliyetlerini yürüten kurumlardır. Bu yönüyle DDK'lerin bağımsızlığı, DDK'lere ait mevzuatta da açıkça belirtilmiştir.

Örneğin, SPK'nin mevzuatla kendisine verilen görev ve yetkileri kendi sorumluluğu altında bağımsız olarak yerine getirip, kullanacağı Sermaye Piyasası Kanununda açıkça ifade edilmiştir (6362 S.K., 2012: Md. 117). Diğer DDK'lerin bağımsızlıkları da DDK'lere ilişkin mevzuatta belirtilmiştir.

DDK'lerin bağımsızlığını, idari bağımsızlık ve mali bağımsızlık olarak iki başlık halinde ele almak mümkündür.

2.7.1. İdari Bağımsızlık

DDK'leri diğer kurumlardan ayıran önemli bir özelliği de idari açıdan bağımsız olmalarıdır. Bu durum, DDK'lerin organları, işlevleri ve bütçeleri üzerinde siyasi iktidarın ve idari mercilerin denetiminin olmaması anlamına gelmektedir (Dönmez, 2003: 60). İdari bağımsızlık bu kurumlara başka organların emir ve talimat verememesi anlamına da gelmektedir (Sobacı, 2006:164).

DDK'lerin karar verme, yargılama, danışma, bilgi verme, soruşturma yapma gibi çeşitli faaliyetlerini yerine getirilmesinde, bir kişi ya da kurumun DDK'leri yönlendirmesine ve etkilemesine olanak vermeyen anlamına gelen bağımsızlık ifadesi, idari nitelikte bir kavramdır (Azimli, 2018: 4). Bağımsızlık, DDK'lerin hiyerarşik yapıda yer almadığını ve bu

kurumlar üzerinde hiyerarşik bir denetimin olmadığını ifade etmektedir (Ergün, 2004: 46).

DDK'lerin faaliyet alanları ile ilgili bağımsız karar alabilmeleri için karar organları teşkilatlanmıştır ve bu organlar belirli güvencelere tabidir. Bu kuruluşların faaliyet gösterdikleri alanda, siyasi erkten ve çekincelerden uzak, tarafsız hareket etmeleri hedeflenmektedir (Çırakoğlu, 2016: 93-94).

2.7.1.1. Fonksiyonel (İşlevsel) Bağımsızlık

İşlevsel bağımsızlık, DDK'lerin işlem ve eylemlerinde siyasi anlamda herhangi bir müdahalenin olmaması demektir (Sarısoy, 2010: 289).

DDK'ler merkezi idare hiyerarşisi içinde yer almadıklarından, fonksiyonel yönden bağımsız kurumlardır. Faaliyetleri doğrudan kamu hizmeti olmadığından, mahalli idare veya hizmet bakımından yerinden yönetim kuruluşları değildirler, fakat bu durum DDK'lerin idarenin bütünlüğü ilkesini bozduğu anlamına gelmemektedir. DDK'ler genel idare tarafından denetlenmektedirler. DDK'lerin işlemleri yargı denetimine tabidir (Akyılmaz, Sezginer ve Kaya, 2020: 310).

2.7.1.2. Organik Bağımsızlık

İdari bağımsızlık içerisinde yer alan organik bağımsızlık, DDK'lerin karar organlarında çalışanların görev alanları, atanma usulleri, görev süreleri ve görevden ayrılmaları konularında bazı güvencelere sahip olmalarını ifade etmektedir (Örs, 2015: 32). Çalışanlar (üyeler) belirli ve çok kısa olmayan sürelerle seçilirler ve süre bitene dek görevlerinden alınmazlar (Dönmez, 2003: 60).

DDK'lerin üyelerinin görev süresini uzun tutmak, üyelere yeniden seçilme imkânı tanımamak, üyelerin görev süreleri dolmadan görevden alınmalarını önlemek amacıyla çeşitli koşullar getirmek ve bu koşulların varlığını saptamayı atamaya yetkili organın mutlak takdirine bırakmamak gibi düzenlemeler, DDK üyelerinin bağımsızlığının, tarafsızlığının ve görevlerinde güvencenin sağlanması amacıyla yapılmaktadır. Türkiye'de DDK üyelerinin görev süreleri uzun olmakla birlikte yeniden seçilmeye imkân tanınmaktadır (Tan, 2002: 25).

2.7.2. Mali Bağımsızlık

DDK'lerin kendilerine özgü bütçeleri vardır. Elde ettikleri gelirleri giderleri için kullanmakta olup, kendi işlem ve eylemlerinden doğacak olan zararları kendileri tazmin etmektedirler. 5018 S.K.'ye göre bu kurumların bütçesi, düzenleyici ve denetleyici kurumlar bütçesi olarak adlandırılmaktadır (Akdeniz, 2018: 12). DDK'ler siyasi baskı altında kalmadan kendi bütçelerini hazırlamaktadırlar. Bu durum mali açıdan bağımsızlıklarını ifade etmektedir (Ergün, 2004: 51).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLAR

1980’li yıllardan itibaren dünya genelinde devletin ekonomik alandaki rolünün sınırlandırılmasına ve küçültülmesi yönelik çalışmalar ile özelleştirme uygulamalarının hız kazanmasıyla birlikte devlet, ekonomiye doğrudan müdahale etmek yerine piyasalara ilişkin kuralları düzenleyen ve bu kuralların işleyişini denetleyen bir rol üstlenmeye başlamıştır.

Yaşanan bu süreçte tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de haberleşme, iletişim, enerji, bankacılık, sermaye piyasaları gibi pek çok alanda piyasanın işleyişi, hizmetlerin kaliteli ve etkin şekilde sunumu, rekabetin korunması gibi konularda düzenleme ve denetleme yetkisi olan bağımsız kurumlar ortaya çıkmaya başlamıştır.

Türkiye’de bağımsız idari otorite benzeri ilk yapılanmanın 1959 yılında kurulan Sigorta Murakabe Kurulu olduğu görülmektedir (Sayhan, 2003: 95). Bununla birlikte Türkiye’de bağımsız idari otoritelerin veya diğer bir ismiyle DDK’lerin ilk örneğinin 1981 yılında SPK’nın kurulmasıyla birlikte ortaya çıktığı kabul edilmektedir. Böylece DDK’ler Türk idari teşkilat yapısı ve hukuk sistemi içerisinde varlık göstermeye başlamıştır (Altın, 2017: 116).

SPK’nın ardından sırasıyla 1994 yılında RTÜK, 1999 yılında BDDK, 2000 yılında Telekomünikasyon Kurumu, 2001 yılında EPDK ile Şeker Kurumu, 2002 yılında Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkiler Piyasası Kurulu ile KİK kurulmuştur (Sayhan, 2003: 95).

Telekomünikasyon Kurumu daha sonra BTK adını almıştır. Şeker Kurumu ile Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkiler Piyasası Kurulu 696 S. OHAL KHK'si ile kaldırılmıştır. Diğer yandan, KGK, KVKK ve NDK olmak üzere üç yeni DDK kurulmuştur (Gözübüyük ve Tan, 2013: 286).

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçiş ile birlikte yapılan önemli hukuki düzenlemelerden birisi de 2018 yılında yürürlüğe konulan 3 S. Üst Kademe Kamu Yöneticileri İle Kamu Kurum Ve Kuruluşlarında Atama Usullerine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi 'dir (3 S. CBK). Bu kararnamenin ekli III S. cetvelinde DDK'lerin başkan ve üyelerinin görev süreleri gösterilmiştir. Buna göre RTÜK hariç olmak üzere DDK'lerin başkan ve üyelerinin görev süreleri 4 yıl olarak belirtilmiştir (3 S. CBK, 2018: Ek III S. Cetvel).

3.1. Sermaye Piyasası Kurulu (SPK)

SPK, 1981 yılında 2499 S. Sermaye Piyasası Kanunu ile kurulmuş, kamu tüzel kişiliğine sahip, idari ve mali özerkliği bulunan düzenleyici bir kamu kurumudur (Karakaş, 2008: 112). SPK, 1994 yılında RTÜK ve RK kurulana kadar Türkiye'deki tek DDK örneği olarak faaliyetlerine devam etmiştir (Ege, 2020: 15).

2012 yılında yapılan yasal düzenlemeyle, 1981 tarihli ve 2499 S.K. yürürlükten kaldırılmış ve yerine 6362 S.K. yürürlüğe girmiştir. SPK faaliyetlerini 6362 S.K. çerçevesinde yürütmektedir.

SPK, kendi sorumluluğu altında kanun ve mevzuatla verilen görev ve yetkileri bağımsız olarak yerine getirip kullanmaktadır. SPK kararlarının yerindelik denetimine tabi

tutulamayacağı ve hiçbir organ, makam, merci veya kişinin SPK kararlarını etkilemek amacıyla emir ve talimat veremeyeceği kanunda açıkça belirtilmiştir (6362 S.K., 2012: Md. 117).

SPK, Kurul Karar Organı ve Başkanlık teşkilatından oluşmaktadır. Kurul Karar Organı, başkan ve ikinci başkan dâhil olmak üzere yedi üyeden oluşur. Başkan, ikinci başkan, başkan vekili ve üyeler, Cumhurbaşkanınca atanır (6362 S.K., 2012: Md. 117- 119). SPK, Hazine ve Maliye Bakanlığı ile ilgili kuruluştur (2018/1 CBG).

SPK, şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkeleri gereği faaliyetleriyle ilgili olarak yılda en az bir defa TBMM Plan ve Bütçe Komisyonuna bilgi verir. Ayrıca ilgili bakanlığın gerekli gördüğü hâllerde Cumhurbaşkanlığına bilgi verir (6362 S.K., 2012: Md. 30).

SPK gelirlerinin giderlerini karşılaması esas olarak kabul edilmiştir. Bununla birlikte gelirlerinin giderlerini karşılamaması durumunda meydana gelen açık, genel bütçeden yapılacak Hazine yardımlarından karşılanır (6362 S.K., 2012: Md. 130).

3.2. Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK)

1993 yılında 1982 Anayasasının 133. maddesinde yapılan değişiklik ile radyo ve televizyon istasyonları kurmak ve işletmek kanunla düzenlenecek şartlar altında serbest hale gelmiştir. Böylece özel radyo ve televizyon istasyonlarının kurulmasına imkân tanınmıştır (Günday, 2004: 504). Bu anayasal gelişmenin ardından, bu alanı idare edecek bir idari yapı olarak 13.04.1994 tarih ve 3984 S.K. ile RTÜK kurulmuştur (Tiryaki, 2002: 173). 2018/2 CBG ile RTÜK, Kültür ve Turizm Bakanlığıyla ilgilendirilmiştir (2018/2 CBG, 2018).

1982 Anayasasının 133. maddesine göre radyo ve televizyon faaliyetlerini düzenlemek amacıyla kurulan RTÜK dokuz üyeden oluşmaktadır. RTÜK üyeleri, siyasi parti gruplarının üye sayısı oranında belirlenecek üye sayısının ikişer katı olarak gösterecekleri adaylar arasından, her siyasi parti grubuna düşen üye sayısı esas alınmak suretiyle TBMM Genel Kurulunca seçilir (T.C. Anayasası, 1982: Md. 133).

RTÜK üyeleri altı yıl süreyle görev yapar ve üyelerin üçte biri iki yılda bir yenilenir. Üyeliklerde boşalma olması halinde, yapılan seçimlerde seçilen üyeler, yerlerine seçildikleri üyelerin görev süresini tamamlar (6112 S.K., 2011: Md. 35).

RTÜK üyeleri, kendi aralarından bir başkan ve bir başkan vekili seçer. Başkanlık seçimi, seçim sonuçlarının Resmî Gazetede yayımlanmasından itibaren on beş gün içinde yapılır. RTÜK Başkanın ve başkan vekilinin görev süreleri iki yıldır (6112 S.K., 2011: Md. 36).

RTÜK, yayın lisansı ücretleri, yıllık kullanım ücretleri, yayın iletim yetkilendirme ücretleri gibi gelirlere sahiptir. RTÜK gerektiğinde TBMM Başkanlığı bütçesinden hazine yardımı alabilir (6112 S.K., 2011: Md. 41).

3.3. Rekabet Kurumu (RK)

Türkiye’de 1980’li yıllardan itibaren piyasa ekonomisi modelinin uygulanmasıyla birlikte, serbest rekabet ortamının oluşturulması ve korunmasına yönelik yasal düzenlemelerin yapılması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Meydana gelen bu ihtiyacın karşılanması amacıyla 13 Aralık 1994 tarih ve 22140 S. Resmi Gazete’de yayımlanan 4054 S. Rekabetin Korunması

Hakkında Kanun yürürlüğe girmiş ve bu kanun ile Rekabet Kurumu kurulmuştur (Gönen, 2003: 3).

RK, 4054 S.K. hükmünce, kamu tüzelkişiliğine haiz, idari ve mali özerkliğe sahip bir kurumdur. RK mal ve hizmet piyasalarının serbest ve sağlıklı bir rekabet ortamı içinde teşekkülünün ve gelişmesinin temini amacıyla kurulmuştur. RK görev ve yetkilerini yerine getirirken bağımsızdır ve hiçbir organ, makam, merci ve kişi RK'nin nihai kararını etkilemek amacıyla emir ve talimat veremez (4054 S.K., 1994: Md.20).

RK teşkilat yapısı, Rekabet Kurulu, Başkanlık ve hizmet birimlerinden oluşmaktadır. Rekabet Kurulu aynı zamanda RK'nin karar organıdır. RK, biri başkan biri ikinci başkan olmak üzere toplam yedi üyeden oluşur ve üyeler Cumhurbaşkanı tarafından atanır. RK, Ticaret Bakanlığıyla ilişkili kurumdur (4054 S.K., 1994: Md.20-22). RK başkan ve üyeleri 4 yıl süreyle görev yapmaktadır (3 S. CBK, 2018).

RK'nin bütçesini, bakanlık bütçesine konacak ödenecek, yeni kurulacak olan anonim ve limited şirket statüsündeki tüm ortaklıkların sermayelerinin, sermaye artırımını halinde artan kısmın on binde dördü nispetinde yapılacak ödemeler, yayın ve sair gelirler gibi gelir kalemleri oluşturmaktadır (4054 S.K., 1994: Md.39).

3.4. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK)

BDDK, devlet tekeliindeki bazı kamu hizmetlerinin özelleştirilmesiyle birlikte rekabete açılan ve regüle edilen alanlarda kurulan bağımsız idari otorite örnekleri arasında yer almaktadır (Atay, 2019: 413). 1999 yılında 4389 S.K. ile kurulan BDDK'nin amacı,

bankaların kuruluş, yönetim, çalışma ve devir gibi işlemlerinin denetlenmesidir (Karakaş, 2008:113). 2018/1 S. CBG ile BDDK, Hazine ve Maliye Bakanlığı ile ilgilendirilmiştir (2018/1 S. CBG, 2018).

Kamu tüzel kişiliğine sahip, idarî ve malî özerkliği olan BDDK, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu ile Başkanlıktan oluşmaktadır. Başkan ve üyeler Cumhurbaşkanınca atanmaktadır. BDDK biri başkan, biri ikinci başkan olmak üzere yedi üyeden oluşur (5411 S.K., 2005: 83-84). BDDK başkan ve üyeleri 4 yıl süreyle görev yapmaktadır (3 S. CBK, 2018).

BDDK'nin faaliyetleri hakkındaki yıllık rapor, raporun ait olduğu dönemi izleyen yılın mayıs ayı sonuna kadar Cumhurbaşkanlığına sunulur ve kesin hesaplar ile birlikte kamuya açıklanır. BDDK, faaliyetleri ile ilgili olarak yılda bir defa TBMM Plân ve Bütçe Komisyonuna bilgi verir (5411 S.K., 2005: 97).

BDDK gelirlerinin, giderlerini karşılaması esastır. Buna göre BDDK giderleri, bankalar, finansal kiralama şirketleri, factoring şirketleri, finansman şirketleri ile tasarruf finansman şirketlerince bütçenin yürürlüğe girmesinden önce katılma payı adı altında BDDK'ya yapılacak ödemelerle karşılanmaktadır (5411 S.K., 2005: 101).

3.5. Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK)

BTK ülkemiz telekomünikasyon sektörünü düzenlemek ve denetlemek amacıyla kurulmuş olan bir kamu kurumudur. BTK, günümüzde telekomünikasyon sektörünün hızla gelişmesine bağlı olarak sektörünün faaliyet alanıyla ilgili, kaynakların verimli kullanılması,

tüketici haklarının korunması, etkin rekabet ortamının sağlanması amaçlarıyla faaliyetlerini yürütmektedir (Gürkan, 2013: 337).

BTK, Türkiye'de telekomünikasyon sektörünü düzenleyip denetleyen kurumdur. BTK Türkiye'nin ilk sektörel düzenleyici kurumudur. 5 Nisan 1983 tarihli ve 2813 S. Telsiz Kanunu'nda değişiklik yapan 27 Ocak 2000 tarihli 4502 S. K. ile Telekomünikasyon Kurumu kurulmuştur. Telekomünikasyon Kurumunun ismi 10 Kasım 2008 tarihli ve 5809 S. Elektronik Haberleşme Kanunu ile BTK olarak değiştirilmiştir (BTK, 2021).

Kamu tüzel kişiliğine, idari ve mali özerkliğe sahip olan BTK, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı'nın ilişkili kuruluşudur. Kurum kendisi için tahsis edilen mali kaynakları, mevzuat çerçevesinde, görev ve yetkileri dahilinde serbestçe kullanabilir (2813 S.K., 1983: Md. 5).

Kurumun karar organı Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kuruludur. Kurul, biri başkan olmak üzere toplam yedi üyeden oluşur ve kurul başkanı kurumun da başkanıdır (BTK, 2021). Kurul Başkanı ve üyeler Cumhurbaşkanı tarafından atanır. Kurul başkanı ile üyeler görevini yapmaya engel bir hastalık ya da rahatsızlık nedeni ile iş görememe ya da atamaları için gerekli şartları kaybetmeleri halinde Cumhurbaşkanı tarafından süresi dolmadan görevden alınabilir (2813 S.K., 1983: Md. 8).

BTK'nin gelirleri 2813 S.K. Md 5.'de sayılmaktadır. Buna göre BTK'nin gelirleri arasında Elektronik Haberleşme Kanunu gereği alınacak ücretler, verilecek hizmetlerden, yayınlardan ve eğitim faaliyetlerinden elde edilecek gelirler, BTK ve Telekomünikasyon İletişim Başkanlığınca uygulanacak idari para cezaları, her türlü bağış, yardım ve diğer gelirler

ile gerektiğinde genel bütçeden yapılacak yardımlar yer almaktadır (2813 S.K., 1983: Md. 5).

3.6. Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK)

Türkiye’de enerji piyasalarının serbestleştirilmesi çalışmaları iki temel kanun ile başlamıştır. Bunlardan ilki 4628 S. Elektrik Piyasası Kanunu, ikincisi ise 4646 S. Doğalgaz Piyasası Kanunudur (Ergün, 2004: 55). 2001 yılında 4628 S.K. ile kurulan Elektrik Piyasası Düzenleme Kurumunun ismi aynı yıl 4646 S.K. ile EPDK olarak değiştirilmiştir (Özay, 2017: 401).

Türkiye’de enerji piyasalarını düzenleme görevi EPDK tarafından yürütülmektedir. EPDK 19.11.2001 tarihinde enerji piyasalarının düzenlenmesine ilişkin görevine başlamıştır (Ergün, 2004: 55).

4628 S. Elektrik Piyasası Kanununun adı 14/3/2013 tarihli ve 6446 S.K. ile Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun olarak değiştirilmiştir. EPDK’ya ilişkin temel düzenlemeler 4628 S.K.’de yer almaktadır.

Kamu tüzel kişiliğine haiz, idari ve mali özerkliğe sahip olan EPDK, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığıyla ilişkilidir. EPDK, Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu, başkanlık ve hizmet birimlerinden oluşur. Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu, biri başkan, biri ikinci başkan olmak üzere en az dört yıllık yükseköğrenim görmüş olanlar arasından Cumhurbaşkanı tarafından atanan yedi üyeden oluşur. EPDK, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ile ilişkili kuruluştur (4628 S.K., 2001: Md. 4-5). EPDK başkan ve üyeleri 4 yıl süreyle görev yapmaktadır (3 S. CBK, 2018).

4628 S.K.'de EPDK'nın enerji piyasalarına ilişkin görevleri sayılmaktadır. EPDK'nın başlıca görevleri arasında, tüketicilere güvenilir, kaliteli, kesintisiz ve düşük maliyetli elektrik enerjisi hizmeti verilmesini teminen gerekli düzenlemeleri yapmak, doğalgaz piyasası, petrol piyasası ve sıvılaştırılmış petrol gazları piyasası faaliyetlerine ilişkin her türlü düzenlemeleri yapmak ve yürütülmesini sağlamak yer almaktadır (4628 S.K., 2001: Md. 5).

EPDK'nın bütçesi, elektrik piyasası ile ilgili gelirler, doğal gaz piyasası ile ilgili gelirler, petrol piyasası ile ilgili gelirler ve sıvılaştırılmış petrol gazları piyasası ile ilgili gelirlerden oluşmaktadır (4628 S.K., 2001: Md. 10).

3.7. Kamu İhale Kurumu (KİK)

KİK, 2002 yılında 4734 S.K. ile kurulmuştur. KİK kamu tüzel kişiliğine haiz, idari ve mali özerkliğe sahip olup, görevlerini yerine getirirken bağımsızdır ve hiçbir organ, makam, mevki, kişi KİK in kararlarını etkilemek için emir ve talimat veremez (Karakaş, 2008: 117).

KİK, kamu ihaleleri ile ilgili yetkilere sahiptir. Aynı zamanda idari teşkilatta önemli bir yeri bulunmaktadır. KİK, 4734 S.K.'den aldığı yetki ile etkin bir idari denetim yapma imkânına sahiptir. Buna göre kamu ihalelerine ilişkin yapılacak şikâyet ve itirazın şikâyet başvuruları ile kamu ihaleleri ile ilgili hareketler ve işlemler, KİK tarafından idari yönden denetlenir ve karara bağlanır (Yıldız, 2021: 296-297). Kamu ihalelerinde şeffaflık ve rekabet ortamının hazırlanması amacıyla KİK, ihaleyi yapan idarenin işlemlerinin hukuka uygunluğunu denetleme görevini de yürütmektedir (Ercan, 2021:150).

KİK'nin görev ve yetkileri arasında; kamu ihalesinin başlangıcından sözleşmenin imzalanmasına kadar olan zaman içinde idarece yapılan işlemlerde 4734 S.K. ve ilgili mevzuat hükümlerine uygun olmadığına ilişkin şikâyetleri inceleyip sonuca varmak, ihale dokümanlarını, sözleşmeleri hazırlamak ve yönetmek, ihale mevzuatı ile ilgili eğitim vermek, ulusal ve uluslararası koordinasyonu sağlamak, yapılan ihaleler ve sözleşmelerle ilgili bilgi toplamak, istatistik oluşturup yayımlamak gibi birçok görev ve yetki yer almaktadır (4734 S.K., 2002: Md.53/B).

KİK'nin karar organı, biri başkan, biri ikinci başkan olmak üzere, en az dört yıllık öğrenim görenler arasından Cumhurbaşkanı tarafından atanan dokuz üyeden oluşan Kamu İhale Kuruludur. Kamu İhale Kurulu başkanı, aynı zamanda KİK'nin de başkanıdır. KİK, Hazine ve Maliye Bakanlığı ile ilişkili kurumdur. KİK'nin giderleri Kurulun kararıyla yürürlüğe giren yıllık bütçeye göre yapılır. Bütçe yılı takvim yılıdır. Bütçe, bütçe yılının başlamasından önceki otuz gün içinde hazırlanır. Bütçe uygulama sonuçlarına ilişkin yıllık malî raporu ve bütçe kesin hesabı Cumhurbaşkanı Kararı ile ibra edilir (4734 S.K., Md: 53). KİK başkan ve üyeleri 4 yıl süreyle görev yapmaktadır (3 S. CBK, 2018).

3.8. Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK)

KGK, uluslararası standartlarla uyumlu Türkiye muhasebe ve denetim standartlarını oluşturup bağımsız denetimi sağlamak, bağımsız denetçi ve bağımsız denetim kuruluşlarını yetkilendirip bunların faaliyetlerini denetlemek, bağımsız denetim alanında kamu gözetimi yapmak amacıyla 02/11/2011 tarihinde 660 S. KHK ile kurulmuştur (Karasu, 2014:80).

KGK'nin muhasebe standartlarının uygulanmasına ilişkin ikincil düzenlemeleri yapmanın ve ihtiyaç duyulan kararları almanın yanı sıra kendi alanları ile ilgili düzenleme yetkisi bulunan kurum ve kuruluşların yapacakları düzenlemeler hakkında da onay verme yetkisi de bulunmaktadır. KGK, bağımsız denetim kuruluşlarının kuruluş şartlarını belirleme yetkisinin yanında bağımsız denetim kuruluşları ile bağımsız denetçilerin çalışma esaslarını belirleme konusunda da yetkili otoritedir (Alkan ve Türel, 2019: 146-147).

KGK, kamu tüzel kişiliğine ve idari özerkliğe sahip bir kurumdur. KGK, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu ve başkanlıktan oluşur. Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu biri başkan, diğeri ikinci başkan olmak üzere dokuz üyeden oluşur ve kurul üyeleri Cumhurbaşkanı tarafından atanır (660 S. KHK, 2011: Md.3-4).

KGK başkan ve üyeleri 4 yıl süreyle görev yapmaktadır (3 S. CBK, 2018). KGK, Hazine ve Maliye Bakanlığı ile ilgili kurumdur (2018/1 Nolu CBG).

KGK'nin bütçesi Hazine yardımı, muhasebe ve denetim standartlarının telif hakları ve diğer gelirlerden oluşmaktadır. Kurumun giderleri, gelirleri ile karşılanmaktadır. KGK bütçesi 5018 S.K.'de belirlenen usul ve esaslara göre hazırlanıp kabul edilmektedir (660 S. KHK, 2011: Md.19).

3.9. Kişisel Verileri Koruma Kurumu (KVKK)

Kişisel verilerin korunması hakkı, kişisel verilerin işlenmesi nedeniyle bireylerin maruz kaldığı riskler karşısında korunmasını ifade eden bir hak olarak ilk defa 2000 yılında Avrupa Birliği (AB) Temel Haklar Şartı'nda düzenlenmiş ve 2009 yılında Lizbon Antlaşması

ile bağlayıcı hale gelmiştir (Gürsel ve Düğmeci, 2018: 320).

1982 Anayasasına göre herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir ve kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilmesini, bu verilere erişmeyi, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsamaktadır (T.C. Anayasası, 1982: Md. 20).

KVKK, 2016 yılında 6698 S.K. ile kurulmuştur. KVKK idari ve mali özerkliğe sahip ve kamu tüzel kişiliğine haiz bir kurumdur. KVKK, Kişisel Verileri Koruma Kurulu ve Başkanlıktan oluşmaktadır (6698 S.K., 2016: Md. 19).

KVKK'nin, 6698 S.K.'de sayılan 15 görevi bulunmaktadır. Bu görevlerden bazıları; temel hak ve özgürlüklere uygun olarak kişisel verilerin işlenmesini sağlamak, kişisel verilerle ilgili haklarının ihlal edildiğini iddia eden kişilerin şikâyetlerini karara bağlamak, görev alanına giren konularda kişisel verilerin kanunlara uygun şekilde işlenip işlenmediğini incelemek şeklinde sıralanmaktadır (6698 S.K., 2016: Md. 22).

KVKK yıllık faaliyet raporunu Cumhurbaşkanlığına, TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonuna sunmakla yükümlüdür (6698 S.K., 2016: Md. 20).

KVKK'nin karar organı olan Kişisel Verileri Koruma Kurulu beş üyesi TBMM, dört üyesi Cumhurbaşkanı tarafından seçilen toplam dokuz üyeden oluşur. Üyelerin süreleri

dolmadan herhangi bir nedenle görevlerine son verilemez (6698 S.K., 2016: Md. 21). KVKK, Adalet Bakanlığı ile ilgili kurumdur (2018/1 Nolu CBG).

KVKK'nın bütçesi 5018 S.K.'de belirtilen usul ve esaslara göre hazırlanıp kabul edilir. KVKK'nın gelirleri genel bütçeden yapılacak hazine yardımlarından, kuruma ait taşınır ve taşınmazlardan elde edilen gelirlerden, alınan bağış ve yardımlardan, gelirlerin değerlendirilmesinden elde edilen gelirlerden oluşmaktadır (6698 S.K., 2016: Md. 29).

3.10. Nükleer Düzenleme Kurumu (NDK)

NDK, ilk olarak 2018 yılında 702 S. KHK ile kurulmuştur. 15/07/2018 tarihli 4 S. CBK'de de NDK'nin kuruluşu, işleyişi, görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin hükümlere yer verilmiştir. Bu bakımdan NDK, KGK ve SEDDK ile birlikte en son kurulan DDK'ler arasında yer almaktadır.

Anayasa Mahkemesi 30/12/2020 tarihinde 702 S. KHK'nin tümünün anayasaya aykırı olduğuna ve iptaline karar vermiştir. 9/3/2021 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan bu kararın, yayımlanmasından başlayarak bir yıl sonra yürürlüğe gireceği belirtilmiştir (Anayasa Mahkemesi, 2020). Yaşanan bu süreçte NDK, 702 S. KHK ve 4 S. CBK hükümleri doğrultusunda hukuki varlığını devam ettirmiş ve faaliyetlerini sürdürmüştür. 5/3/2022 tarihli 7381 S. Nükleer Düzenleme Kanunu ve 8/3/2022 tarihli 95 S. CBK ile NDK yeniden düzenlenmiştir.

7381 S.K. kapsamındaki faaliyetler, NDK'ye bildirimde bulunulmaksızın veya NDK'den yetki alınmaksızın yürütülemez. Bu faaliyetleri yürütmek isteyen gerçek veya tüzel

kişiler NDK'ye başvuruda bulunmakla yükümlüdür. Nükleer tesis, radyasyon tesisi, radyoaktif atık tesisi işletmek ve radyasyon uygulamalarını yürütmek için NDK'den lisans alınması zorunludur (7381 S.K., 2022: Md. 4).

NDK, ilgili mevzuat hükümlerinde kendisine verilen görevleri yerine getirmek ve yetkileri kullanmak üzere kurulmuş olan kamu tüzel kişiliğine haiz, idari ve mali özerkliğe sahip bir kurumdur. NDK, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ile ilişkilidir (95 S. CBK, 2022: Md. 3).

NDK'nin karar organı Nükleer Düzenleme Kuruludur. Kurul, biri Başkan biri İkinci Başkan olmak üzere Cumhurbaşkanı tarafından atanan beş üyeden oluşur. Kurul başkanı Cumhurbaşkanı tarafından görevlendirilir (95 S. CBK, 2022: Md. 7). Kurul üyelerinin görev süresi 4 yıldır (3 S. CBK, 2018).

NDK'nin düzenleyeceği faaliyet, konu ve alanlar 10 bent halinde belirtilmiştir. Faaliyet gösterilecek ve düzenlenecek alanlar içerisinde, çalışanların, halkın, çevrenin ve gelecek nesillerin radyasyondan korunması, nükleer enerji ve radyasyona ilişkin faaliyetlerde güvenlik, emniyet ve nükleer güvence, nükleer tesis, radyasyon tesisi veya radyoaktif atık tesislerinin kurulmasına, işletilmesine, işletmeden çıkarılmasına veya kapatılmasına ilişkin faaliyetler, radyasyon acil durum yönetimi gibi konular yer almaktadır (95 S. CBK, 2022: Md. 4).

Kurulun görev ve yetkileri 11 bent halinde sayılmaktadır. Bunlardan bazıları, ilgili mevzuat kapsamına giren faaliyetlere ilişkin yönetmelikleri çıkarmak, diğer düzenleyici işlemler, yetkilendirmeler ve onaylar ile ilgili kararlar almak, işlem ve hizmet bedellerini

belirlemek gibi düzenleyici yetkilerden, bazıları ise kurumun stratejik planını kabul etmek, kurumun personel politikasına karar vermek, kurumun yıllık faaliyet raporunu ve yıllık bütçesini onaylamak gibi yetkilerden oluşmaktadır (95 S. CBK, 2022: Md. 9).

NDK'nin başlıca gelirleri arasında işlem ve hizmet bedelleri ile genel bütçeden yapılacak hazine yardımları bulunmaktadır (95 S. CBK, 2022: Md. 28).

3.11. Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu (SEDDK)

Özel emeklilik, hukuki düzenlemelerde ve uygulamada bireysel emeklilik olarak ifade edilen bir kavramdır. Türkiye'de sigortacılık sektörü, alanında geçmişe sahip olsa da birlikte bireysel emeklilik sistemi yeni bir ekonomik sektördür. Sigortacılık ve bireysel emeklilik sektörleri, kullanılan fonlar ve yönetilen yatırımlarla finansal piyasanın önemli aktörleri arasında yer almaktadır (Kağıtçıoğlu, 2021: 876). Türkiye'de Sigortacılık sektörü ile özel emeklilik sektörünün düzenlenmesi ve denetlenmesi ile ilgili görevleri yürütecek kurum olan SEDDK, 18 Ekim 2019 tarihli 47 S. CBK ile kurulmuştur (Ege, 2020: 22).

SEDDK, kamu tüzel kişiliğine haiz, idari ve mali özerkliğe sahip olup mevzuatla kendisine verilen görev ve yetkileri kendi sorumluluğu altında bağımsız olarak yerine getirir ve kullanır. SEDDK Hazine ve Maliye Bakanlığı ile ilişkili kurumdur. SEDDK, Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurulu ile Başkanlık teşkilatından oluşur (47 S. CBK, 2019: Md.3).

SEDDK'nin görevleri 47 S. CBK'nin 4. Maddesinde sayılmıştır. SEDDK'nin görevleri arasında sigortalıların ve katılımcıların korunması için tedbirler almak, bu tedbirleri bizzat uygulamak veya ilgili kuruluşlara uygulatmak ve uygulanmasını izlemek, sigortacılık ve özel emeklilik alanında faaliyet gösteren kişi ve kuruluşlarla ilgili inceleme, denetleme ve soruşturma işlerini yürütmek yer almaktadır (47 S. CBK, 2019: Md.4).

Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurulu, biri başkan biri ikinci başkan olmak üzere Cumhurbaşkanı tarafından atanan beş üyeden oluşur (47 S. CBK, 2019: Md.4). SEDDK başkan ve üyelerinin görev süresi 4 yıldır (3 S. CBK, 2018).

SEDDK'nin gelirlerinin giderlerini karşılaması esastır. SEDDK'nin başlıca gelirleri; taşınır ve taşınmaz malların satışı, kiraya verilmesi veya işletilmesi yoluyla elde edilen gelirler, bağış, yardım, vasiyet ve sair gelirler, genel bütçeden yapılacak Hazine yardımları şeklindedir (47 S. CBK, 2019: Md.16).

Şeffaflık ve hesap verebilirlik kapsamında SEDDK faaliyetleri hakkındaki yıllık rapor, raporun ait olduğu dönemi izleyen yılın mayıs ayı sonuna kadar Cumhurbaşkanı sunulur ve kamuya açıklanır. Aynı zamanda SEDDK faaliyetleri ile ilgili olarak yılda bir defa TBMM Plan ve Bütçe Komisyonuna bilgi verilir (47 S. CBK, 2019: Md.17).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLARIN BAĞIMSIZLIK DÜZEYLERİNİN ANALİZİ

Dünya genelinde yaşanan ekonomik, siyasal, sosyal ve teknolojik gelişmeler kamusal hayatı yakından ilgilendiren bazı sektörlerin devlet tarafından düzenlenmesi ve denetlemesi gereğini de beraberinde getirmiştir. Devlet, iletişim, enerji, sermaye piyasaları, bankacılık gibi sektörlerdeki düzenleme, denetleme, yaptırım uygulama, uyuşmazlık çözme gibi faaliyetleri, bazı bağımsız kurumlar veya kurullar eliyle yerine yürütmektedir. Bu doğrultuda dünyanın farklı ülkelerinde farklı isimlerde ve farklı yetkilere sahip birçok yapı bulunmaktadır. Türkiye’de de 5018 S.K.’de belirtilen 11 düzenleyici ve denetleyici kurum bulunmaktadır.

4.1. DDK’LERİN BAĞIMSIZLIK DÜZEYİ ANALİZİ

Çalışmanın bu bölümünde DDK’lerin bağımsızlık düzeyleri Gilardi Endeksi kullanılarak belirlenmeye çalışılacaktır. Bu kapsamda her bir DDK için ilgili mevzuat incelenerek Gilardi Endeksinde yer alan 5 boyuta ait 21 gösterge için ayrı ayrı puanlama yapılacaktır.

DDK’lerin bağımsızlık düzeylerinin belirlenebilmesi amacıyla, her bir DDK için EK-1’de (Bkz. EK-1) bulunan tablo kullanılacaktır. Bu tabloda, 21 göstergenin karşısında sayısal kodlamalar bulunmaktadır. Her bir DDK için göstergelerin karşısında sayısal kodlamalardan uygun olan değer belirlenecektir.

Örneğin, RTÜK başkanının görev süresi 2 yıldır (6112 S.K. 2011: Md. 36). Bu durumda RTÜK için EK-1'deki tabloda (Bkz. EK-1) DDK Başkanının Durumu Boyutunda yer alan Görev Süresi Göstergesinde uygun sayısal kodlama olan 0,20 değeri seçilecektir.

Her bir DDK için 21 göstergenin değeri ayrı ayrı belirlendikten sonra DDK'lerin boyutlar bazında bağımsızlık düzeyleri hesaplanacaktır. EK-1'de (Bkz. EK-1) yer alan tabloda bulunan 5 boyut da eşit ağırlığa sahiptir ve her bir boyutun bağımsızlık endeksi değeri o boyutu oluşturan göstergelere ait değerlerin aritmetik ortalamasından oluşmaktadır. Eşit ağırlığa sahip 5 boyutun değerlerinin aritmetik ortalaması da DDK'lerin bağımsızlık endeksini meydana getirmektedir. Bu kapsamda sırasıyla; SPK, RTÜK, RK, BDDK, BTK, EPDK, KİK, KGK, KVKK, NDK ve SEDDK'ye ilişkin bağımsızlık düzeyi analizleri gerçekleştirilecektir.

4.1.1. SPK Bağımsızlık Düzeyi Analizi

SPK'nin göstergelere göre sayısal kodlama değerleri, 3 S. CBK'de, 6362 S.K.'de, 6085 S.K'de ve Sermaye Piyasası Kurulu Personel Yönetmeliğinde yer alan hükümler dâhilinde tespit edilmiş ve elde edilen sonuçlar Tablo 3.'de gösterilmiştir.

Tablo 3. SPK Bağımsızlık Düzeyi Analizi

Boyut	Göstergeler	Sayısal Kodlama	İlgili Mevzuat	İlgili Mevzuat Hükmü Açıklaması
A) DDK Başkanının Durumu	1) Görev Süresi	0,40	3 S. CBK	3 S. CBK. Ekli III S. Cetvelde DDK'lerin başkan ve üyelerinin görev sürelerinin 4 yıl olduğuna ilişkin hüküm yer almaktadır.
	2) DDK Başkanını Kim Atamaktadır?	0,25	6362 S.K. 119. Md. 2.Fıkrası	SPK Başkanı Cumhurbaşkanlığı tarafından atanmaktadır.
	3) Görevden Alma	1	6362 S.K. 120. Md. 2. Fıkrası	Kurul Başkan ve üyelerinin görev süreleri

				dolmadan herhangi bir nedenle görevlerine son verilemez.
	4) DDK Başkanı Yürütmede Başka Bir Göreve Sahip Olabilir Mi?	1	6362 S.K. 132. Md. 1. Fıkrası	SPK Başkanlığına atanan kişilerin Kurulda görev yaptıkları sürece önceki görevleri ile olan ilişkileri kesilir.
	5) Atama Yenilenebilir Mi?	0	-	6362 S.K.'de SPK Başkanının yeniden seçilmesine engel bir hüküm bulunmamaktadır.
	6) Bağımsızlık Atama İçin Biçimsel Gereklilik Midir?	0	6362 S.K. 119. Md.	İlgili kanun maddesinde kurul Başkanı ve üyelerinin atanmalarında bağımsızlığın biçimsel gereklik olduğuna dair bir hüküm yer almamaktadır.
B) DDK Üyelerinin Durumu	7) Görev Süresi	0,40	3 S. CBK	3 S. CBK. Ekli III S. Cetvelde DDK'lerin başkan ve üyelerinin görev sürelerinin 4 yıl olduğuna ilişkin hüküm yer almaktadır.
	8) DDK Üyelerini Kim Atamaktadır?	0,25	6362 S.K. 119. Md. 2.Fıkrası	SPK üyeleri Cumhurbaşkanlığı tarafından atanmaktadır.
	9) Görevden Alma	1	6362 S.K. 120. Md. 2. Fıkrası	Kurul Başkan ve üyelerinin görev süreleri dolmadan herhangi bir nedenle görevlerine son verilemez.
	10) DDK Üyeleri Yürütmede Başka Bir Göreve Sahip Olabilir Mi?	1	6362 S.K. 132. Md. 1. Fıkrası	Kurul Başkan ve üyeliklerine atananların Kurulda görev yaptıkları sürece önceki görevleri ile olan ilişkileri kesilir.
	11) Atama Yenilenebilir Mi?	0	-	6362 S.K.'de SPK üyelerinin yeniden seçilmesine engel bir hüküm bulunmamaktadır.
	12) Bağımsızlık Atama İçin Biçimsel Gereklilik Midir?	0	6362 S.K. 119. Md.	İlgili kanun maddesinde kurul Başkanı ve üyelerinin atanmalarında bağımsızlığın biçimsel gereklik olduğuna dair bir hüküm yer

				almamaktadır.
C) Yürütme ve Yasama İle İlişkiler	13)DDK'nin Bağımsızlığı Resmi Olarak Belirtilmiş Mi?	1	6362 S.K. 117. Md. 2.Fıkrası	SPK, 6362 S.K ve mevzuatla kendisine verilen görev ve yetkileri kendi sorumluluğu altında bağımsız olarak yerine getirir, kullanır.
	14) DDK'nin Yürütmeye Karşı Resmi Yükümlülükleri Nelerdir?	0,67	6362 S.K. 129. Md. 1.Fıkrası, 6362 S.K. 129. Md. 2.Fıkrası	Yıllık faaliyet raporu ilgili bakana gönderilir. SPK, ilgili Bakanlığın gerekli gördüğü hâllerde Cumhurbaşkanlığına bilgi verir
	15) DDK'nin Yasamaya Karşı Resmi Yükümlülükleri Nelerdir?	0,67	6362 S.K. 129. Md. 1.Fıkrası	SPK, faaliyetleriyle ilgili olarak yılda en az bir defa TBMM Plan ve Bütçe Komisyonuna bilgi verir.
	16) Mahkeme Dışında Hangi Organ, Kurumun Özel Yetkili Olduğu Alandaki Bir Kararını Bozabilir?	1	6362 S.K. 117. Md. 2.Fıkrası	SPK kararları yerindelik denetimine tabi tutulamaz.
D) Finansal ve Örgütsel Özerklik	17) DDK'nin Bütçesinin Kaynağı Nedir?	0,50	6362 S.K. 130. Md.2. Fıkrası 6362 S.K. 130. Md. 43. Fıkrası 6362 S.K. 130. Md. 4. Fıkrası	Kurulun gelirlerinin giderlerini karşılamaması durumunda açık, genel bütçeden yapılacak Hazine yardımlarından karşılanır. İlgili kanun maddesinde belirtilen ücretler ve tutarlar SPK'ye gelir olarak kaydedilir.
	18) Bütçe Nasıl Kontrol Edilir?	0,67	6085 S.K. 4. Md. 1 fıkrasının a bendi	İlgili kanun hükmü gereği kamu idareleri Sayıştay denetimine tabidir.
	19) DDK'nin İç Organizasyonuna Hangi Organ Karar verir?	0,50	6362 S.K. 126. Md. 1. Fıkrası	Hizmet birimleri, 6362 S.K.'de belirtilen faaliyet alanı, görev ve yetkilere uygun olarak Kurul Karar Organının teklifi ve Cumhurbaşkanınca yürürlüğe konulan yönetmelikle belirlenir.
	20) Kurumun Personel Politikasından Hangi Kurum Sorumludur?	1	Sermaye Piyasası Kurulu Personel Yönetmeliği Md. 7.	Kurul'un personel politikası, ilgili birimlerin ve Personel Komisyonunun görüşü

				alınarak Kurul'un Karar Organı tarafından belirlenir.
E)Düzenleyici Yetkiler	21) Sektördeki Düzenleme Konusunda Kim Yetkilidir?	1	6362 S.K. 117. Md. 1. Fıkrası, 6362 S.K. 122. Md. 1. Fıkrasının a bendi,	SPK, kanunla ve ilgili mevzuatla verilen görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak üzere kurulmuştur. SPK düzenlemek ve denetlemekle görevli olduğu alanla ilgili yönetmelik ve tebliğ çıkarabilir.

SPK'ye ait göstergelerin sayısal kodlamalarının belirlenmesiyle elde bağımsızlık endeksi Tablo 4.'de gösterilmiştir.

Tablo 4. SPK Bağımsızlık Endeksi

Boyut	Göstergeler	Sayısal Kodlama	Boyut Endeksi	Bağımsızlık Endeksi
A) DDK Başkanının Durumu	1) Görev Süresi	0,40	0,441	0,676
	2) DDK Başkanını Kim Atamaktadır?	0,25		
	3) Görevden Alma	1		
	4) DDK Başkanı Yürütmede Başka Bir Göreve Sahip Olabilir Mi?	1		
	5) Atama Yenilenebilir Mi?	0		
	6) Bağımsızlık Atama İçin Biçimsel Gereklilik Midir?	0		
B) DDK Üyelerinin Durumu	7) Görev Süresi	0,40	0,441	
	8) DDK Üyelerini Kim Atamaktadır?	0,25		
	9) Görevden Alma	1		
	10) DDK Üyeleri Yürütmede Başka Bir Göreve Sahip Olabilir Mi?	1		
	11) Atama Yenilenebilir Mi?	0		
	12) Bağımsızlık Atama İçin Biçimsel Gereklilik Midir?	0		
C) Yürütme ve Yasama İle İlişkiler	13) DDK'nin Bağımsızlığı Resmi Olarak Belirtilmiş Mi?	1	0,835	
	14) DDK'nin Yürütmeye Karşı Resmi Yükümlülükleri Nelerdir?	0,67		
	15) DDK'nin Yasamaya Karşı Resmi Yükümlülükleri Nelerdir?	0,67		
	16) Mahkeme Dışında Hangi Organ, Kurumun Özel Yetkili Olduğu Alandaki	1		

	Bir Kararını Bozabilir?			
D) Finansal ve Örgütsel Özerklik	17) DDK'nin Bütçesinin Kaynağı Nedir?	0,50	0,667	
	18) Bütçe Nasıl Kontrol Edilir?	0,67		
	19) DDK'nin İç Organizasyonuna Hangi Organ Karar verir?	0,50		
	20) Kurumun Personel Politikasından Hangi Kurum Sorumludur?	1		
E) Düzenleyici Yetkiler	21) Sektördeki Düzenleme Konusunda Kim Yetkilidir?	1	1	

Yukarıdaki verilere dayanılarak yapılan analiz sonucu SPK'nin bağımsızlık endeksi değeri 0,676 olarak belirlenmiştir. 0 en düşük, 1 ise en yüksek bağımsızlık endeksi değeri olarak kabul edildiğinden SPK'nin bağımsızlık endeksi değerinin ortalamanın üzerinde olduğu görülmektedir.

Boyutlar bazında, en yüksek bağımsızlık endeksi değerinin 1 ile düzenleyici yetkiler boyutunda, en düşük bağımsızlık endeksi değerinin ise 0,441 ile DDK başkanının durumu ve DDK üyelerinin durumu boyutlarında gerçekleştiği görülmektedir.

4.1.2. RTÜK Bağımsızlık Düzeyi Analizi

RTÜK'nin göstergelere göre sayısal kodlama değerleri, 6112 S.K. ve 6085 S.K hükümleri çerçevesinde tespit edilmiş ve elde edilen sonuçlar Tablo 5.'de gösterilmiştir.

Tablo 5. RTÜK Bağımsızlık Düzeyi Analizi

Boyut	Göstergeler	Sayısal Kodlama	İlgili Mevzuat	İlgili Mevzuat Hükmü Açıklaması
	1) Görev Süresi	0,20	6112 S.K. 36. Md. 1. Fıkrası	RTÜK Başkanının görev süresi 2 yıldır.
	2) DDK Başkanını Kim Atamaktadır?	1	6112 S.K. 36. Md. 1. Fıkrası	RTÜK üyeleri kendi aralarından bir Başkan ve bir Başkan Vekili seçer.
	3) Görevden Alma	1	6112 S.K. 39. Md. 3.	Üst Kurul üyeleri,

A) DDK Başkanının Durumu			Fıkrası	üyelikleri süresince Kuruldaki görevlerinden ve seçilerek geldikleri görevlerinden alınamaz.
	4) DDK Başkanı Yürütmede Başka Bir Göreve Sahip Olabilir Mi?	1	6112 S.K. 39. Md. 2. Fıkrası	Üst Kurul üyeleri, asli görevlerini aksatmayan bilimsel amaçlı eser hazırlama, ders ve konferans verme, jüri ve komisyon üyeliği yapma hariç, resmi veya özel nitelikte hiçbir görev alamaz.
	5) Atama Yenilenebilir Mi?	0	6112 S.K. 35. Md. 5. Fıkrası, 6112 S.K. 36. Md. 1. Fıkrası	RTÜK üyelerinin görev süresi 6 yıldır. RTÜK Başkanın görev süresi 2 yıldır. Bu durumda RTÜK üyeleri, seçtikleri takdirde, görev süreleri boyunca birden fazla kere RTÜK başkanlığı yapabilirler. 6112 S.K.'de RTÜK Başkanının yeniden seçilmesine engel bir hüküm bulunmamaktadır.
	6) Bağımsızlık Atama İçin Biçimsel Gereklik Midir?	1	6112 S.K. 36. Md. 1. Fıkrası 6112 S.K. 38. Md.	6112 S.K. 36. Md. göre RTÜK üyeleri kendi aralarından bir Başkan seçer. RTÜK üyeleri 6112 S.K. 38. Md. sayılan yasaklara tabidir ve bu maddede belirtilen esaslara aykırı davranan Üst Kurul üyeleri görevlerinden çekilmiş sayılır. İlgili kanun hükümleri bir arada ele alındığında RTÜK başkanı seçilecek kişi 38. Md. yer alan diğer yasaklar ile birlikte "üst kurul üyeleri siyasi partilere üye olamaz" hükmüne de tabi olacaktır. Bu bakımdan 6112 S.K. 38. Md. sayılan yasaklar RTÜK Başkanının seçiminde bağımsızlığı biçimsel bir gereklik

				haline getirmektedir.
B) DDK Üyelerinin Durumu	7) Görev Süresi	0,80	6112 S.K. 35. Md. 5. Fıkrası	RTÜK üyelerinin görev süresi altı yıldır.
	8) DDK Üyelerini Kim Atamaktadır?	0,50	6112 S.K. 35. Md. 1. Fıkrası	RTÜK, TBMM tarafından seçilen dokuz üyeden oluşur.
	9) Görevden Alma	1	6112 S.K. 39. Md. 3. Fıkrası	RTÜK üyeleri, üyelikleri süresince Kuruldaki görevlerinden ve seçilerek geldikleri görevlerinden alınamaz.
	10) DDK Üyeleri Yürütmede Başka Bir Göreve Sahip Olabilir Mi?	1	6112 S.K. 39. Md. 2. Fıkrası	RTÜK üyeleri, asli görevlerini aksatmayan bilimsel amaçlı eser hazırlama, ders ve konferans verme, jüri ve komisyon üyeliği yapma hariç, resmî veya özel nitelikte hiçbir görev alamaz.
	11) Atama Yenilenebilir Mi?	0	-	İlgili mevzuatta RTÜK üyelerinin kaç kez üyelik yapabileceğine veya tekrar seçilemeyeceğine dair hüküm de yer almamaktadır.
	12) Bağımsızlık Atama İçin Biçimsel Gereklik Midir?	0	6112 S.K. 35. Md. 1. Fıkrası	İlgili kanun hükmünde bağımsızlığın atama için biçimsel gereklik olduğuna dair bir hüküm yoktur.
C) Yürütme ve Yasama İle İlişkiler	13)DDK'nin Bağımsızlığı Resmi Olarak Belirtilmiş Mi?	1	6112 S.K. 34. Md. 1. Fıkrası 6112 S.K. 34. Md. 2. Fıkrası	RTÜK, idarî ve malî özerkliğe sahip, tarafsız bir kamu tüzel kişiliği niteliğindedir. Üst Kurul görev ve yetkileri kendi sorumluluğu altında bağımsız olarak yerine getirir ve kullanır.
	14) DDK'nin Yürütmeye Karşı Resmi Yükümlülükleri Nelerdir?	1	-	İlgili mevzuatta bu konuda herhangi bir hüküm yer almamaktadır.
	15) DDK'nin Yasamaya Karşı Resmi Yükümlülükleri Nelerdir?	1	-	İlgili mevzuatta bu konuda herhangi bir hüküm yer almamaktadır.
	16) Mahkeme Dışında Hangi Organ, Kurumun Özel Yetkili Olduğu Alandaki Bir Kararını	1	6112 S.K. 32. Md. 9. Fıkrası	6112 S.K. hükümlerine göre verilen idarî yaptırım kararlarına karşı 2577 S. İdarî

	Bozabilir?			Yargılama Usulü Kanunu hükümlerine göre yargı yoluna başvurulur.
D) Finansal ve Örgütsel Özerklik	17) DDK'nin Bütçesinin Kaynağı Nedir?	0,50	6112 S.K. 41. Md. 1. Fıkrası	RTÜK, yayın lisansı ücretleri, televizyon kanal, multipleks kapasite ve radyo frekans yıllık kullanım ücretleri, yayın iletim yetkilendirme ücretleri gibi gelirlere sahiptir. Bununla birlikte gerektiğinde TBMM Başkanlığı bütçesinden alınacak Hazine yardımı yapılabilir.
	18) Bütçe Nasıl Kontrol Edilir?	0,67	6085 S.K. 4. Md. 1 fıkrasının a bendi, 6112 S.K. 34. Md. 5. Fıkrası	İlgili kanun hükmü gereği kamu idareleri Sayıştay denetimine tabidir. RTÜK, Sayıştay denetimine tabidir.
	19) DDK'nin İç Organizasyonuna Hangi Organ Karar verir?	1	6112 S.K 43. Md. 1. Fıkrası	Üst Kurulun hizmet birimleri; daire başkanlıkları şeklinde teşkilatlanmış ana hizmet ve destek hizmet birimleri ile danışma hizmet biriminden oluşur. İlgili mevzuatta RTÜK iç organizasyonuna yürütmenin karar vereceğine dair herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.
	20) Kurumun Personel Politikasından Hangi Kurum Sorumludur?	1	6112 S.K. 37. Md. o bendi.	Üst Kurulun insan kaynakları ve çalışma politikalarını oluşturmak, Üst Kurulun görev ve yetkileri arasındadır.
E)Düzenleyici Yetkiler	21) Sektördeki Düzenleme Konusunda Kim Yetkilidir?	1	6112 S.K. 34. Md. 1. Fıkrası 6112 S.K. 37. Md. 1. Fıkrasının m bendi	RTÜK, Radyo, televizyon ve isteğe bağlı yayın hizmetleri sektörünü düzenlemek ve denetlemek amacıyla kurulmuştur. RTÜK Görev alanına giren konularla ilgili ikincil düzenlemeleri yapmaya yetkilidir.

RTÜK’ye ait göstergelerin sayısal kodlamalarının belirlenmesiyle elde bağımsızlık endeksi Tablo 6.’de gösterilmiştir.

Tablo 6. RTÜK Bağımsızlık Endeksi

Boyut	Göstergeler	Sayısal Kodlama	Boyut Endeksi	Bağımsızlık Endeksi
A) DDK Başkanının Durumu	1) Görev Süresi	0,20	0,700	0,808
	2) DDK Başkanı Kim Atamaktadır?	1		
	3) Görevden Alma	1		
	4) DDK Başkanı Yürütmede Başka Bir Göreve Sahip Olabilir Mi?	1		
	5) Atama Yenilenebilir Mi?	0		
	6) Bağımsızlık Atama İçin Biçimsel Gereklilik Midir?	1		
B) DDK Üyelerinin Durumu	7) Görev Süresi	0,80	0,550	
	8) DDK Üyelerini Kim Atamaktadır?	0,50		
	9) Görevden Alma	1		
	10) DDK Üyeleri Yürütmede Başka Bir Göreve Sahip Olabilir Mi?	1		
	11) Atama Yenilenebilir Mi?	0		
	12) Bağımsızlık Atama İçin Biçimsel Gereklilik Midir?	0		
C) Yürütme ve Yasama İle İlişkiler	13) DDK’nin Bağımsızlığı Resmi Olarak Belirtilmiş Mi?	1	1	
	14) DDK’nin Yürütmeye Karşı Resmi Yükümlülükleri Nelerdir?	1		
	15) DDK’nin Yasamaya Karşı Resmi Yükümlülükleri Nelerdir?	1		
	16) Mahkeme Dışında Hangi Organ, Kurumun Özel Yetkili Olduğu Alandaki Bir Kararını Bozabilir?	1		
D) Finansal ve Örgütsel Özerklik	17) DDK’nin Bütçesinin Kaynağı Nedir?	0,50	0,792	
	18) Bütçe Nasıl Kontrol Edilir?	0,67		
	19) DDK’nin İç Organizasyonuna Hangi Organ Karar verir?	1		
	20) Kurumun Personel Politikasından Hangi Kurum Sorumludur?	1		
E) Düzenleyici Yetkiler	21) Sektördeki Düzenleme Konusunda Kim Yetkilidir?	1	1	

Yukarıdaki verilere dayanılarak yapılan analiz sonucu RTÜK'nin bağımsızlık endeksi değeri 0,808 olarak belirlenmiştir. 0 en düşük, 1 ise en yüksek bağımsızlık endeksi değeri olarak kabul edildiğinden RTÜK'nin bağımsızlık düzeyinin en yüksek değere yakın bir yerde konumlandığı görülmektedir.

Boyutlar bazında, en yüksek bağımsızlık endeksi değerinin 1 ile yasama ve yürütmeye ilişkin ilişkiler ile düzenleyici yetkiler boyutlarında, en düşük bağımsızlık endeksi değerinin ise 0,550 ile DDK üyelerinin durumu boyutunda gerçekleştiği görülmektedir.

4.1.3. RK Bağımsızlık Düzeyi Analizi

RK'nin göstergelere göre sayısal kodlama değerleri, 3 S. CBK'de, 4054 S.K.'de ve 6085 S.K.'de yer alan hükümler dâhilinde tespit edilmiş ve elde edilen sonuçlar Tablo 7.'de gösterilmiştir.

Tablo 7. RK Bağımsızlık Düzeyi

Boyut	Göstergeler	Sayısal Kodlama	İlgili Mevzuat	İlgili Mevzuat Hükmi Açıklaması
A) DDK Başkanının Durumu	1) Görev Süresi	0,40	3 S. CBK	3 S. CBK. Ekli III S. Cetvelde DDK'lerin başkan ve üyelerinin görev sürelerinin 4 yıl olduğuna ilişkin hüküm yer almaktadır.
	2) DDK Başkanını Kim Atamaktadır?	0,25	4054 S.K. 22. Md.	RK başkan ve üyeleri Cumhurbaşkanı tarafından atanır.
	3) Görevden Alma	1	4054 S.K. 24. Md.2. fıkrası	Kurul Başkan ve üyelerinin süreleri dolmadan herhangi bir nedenle görevlerine son verilemez.
	4) DDK Başkanı Yürütmeye Başka Bir Göreve Sahip Olabilir Mi?	1	4054 S.K. 25. Md. 1. fıkrası	RK Başkan ve üyeleri, özel bir kanuna dayanmadıkça resmi veya özel hiçbir görev

				alamaz, ticaretle uğraşamaz, ortaklıklarda pay sahibi olamazlar.
	5) Atama Yenilenebilir Mi?	0	-	İlgili mevzuatta RK Başkanın yeniden seçilmesine engel bir hüküm bulunmamaktadır.
	6) Bağımsızlık Atama İçin Biçimsel Gereklik Midir?	0	4054 S.K. Md. 23	İlgili kanun maddesinde kurul Başkanı ve üyelerinin atanmalarında bağımsızlığın biçimsel gereklik olduğuna dair bir hüküm yer almamaktadır
B) DDK Üyelerinin Durumu	7) Görev Süresi	0,40	3 S. CBK	3 S. CBK. Ekli III S. Cetvelde DDK'lerin başkan ve üyelerinin görev sürelerinin 4 yıl olduğuna ilişkin hüküm yer almaktadır.
	8) DDK Üyelerini Kim Atamaktadır?	0,25	4054 S.K. 22. Md	RK başkan ve üyeleri Cumhurbaşkanlığı tarafından atanır.
	9) Görevden Alma	1	4054 S.K. 24. Md.2. fıkrası	Kurul Başkanı ve üyelerinin süreleri dolmadan herhangi bir nedenle görevlerine son verilemez.
	10) DDK Üyeleri Yürütmeye Başka Bir Göreve Sahip Olabilir Mi?	1	4054 S.K. 25. Md. 1. fıkrası	RK Başkan ve üyeleri, özel bir kanuna dayanmadıkça resmi veya özel hiçbir görev alamaz.
	11) Atama Yenilenebilir Mi?	0	-	İlgili mevzuatta RK üyelerinin yeniden seçilmesine engel bir hüküm bulunmamaktadır.
	12) Bağımsızlık Atama İçin Biçimsel Gereklik Midir?	0	4052 S.K. Md. 23	İlgili kanun maddesinde kurul başkanı ve üyelerinin atanmalarında bağımsızlığın biçimsel gereklik olduğuna dair bir hüküm yer almamaktadır.
	13)DDK'nin Bağımsızlığı Resmi Olarak Belirtilmiş Mi?	1	4054 S.K. 20. Md. 3. fıkrası	RK görevini yerine getirirken bağımsızdır.
C) Yürütme ve Yasama İle İlişkiler	14) DDK'nin Yürütmeye Karşı Resmi	1	-	İlgili mevzuatta herhangi bir resmi

	Yükümlülükleri Nelerdir?			yükümlülük bulunmamaktadır.
	15) DDK'nin Yasamaya Karşı Resmi Yükümlülükleri Nelerdir?	1	-	İlgili mevzuatta herhangi bir resmi yükümlülük bulunmamaktadır.
	16) Mahkeme Dışında Hangi Organ, Kurumun Özel Yetkili Olduğu Alandaki Bir Kararını Bozabilir?	1	-	İlgili mevzuatta herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.
D) Finansal ve Örgütsel Özerklik	17) DDK'nin Bütçesinin Kaynağı Nedir?	0,50	4054 S.K. Md.39.	RK bütçesi ilgili kanun maddesinde belirtilen ödemeler ve diğer gelirler ile Bakanlık bütçesine konulacak ödenekten oluşur.
	18) Bütçe Nasıl Kontrol Edilir?	0,67	6085 S.K. 4. Md. 1 fıkrasının a bendi	İlgili kanun hükmü gereği kamu idareleri Sayıştay denetimine tabidir.
	19) DDK'nin İç Organizasyonuna Hangi Organ Karar verir?	1	4054 S.K. 21. Md. 4054 S.K. 32.Md.	Kurumun teşkilatı, Rekabet Kurulu, Başkanlık ve Hizmet Birimlerinden oluşur. Rekabet Kurumunun hizmet birimleri; Daire Başkanlıkları şeklinde teşkilatlanmış ana hizmet birimleri, danışma birimleri ve yardımcı hizmet birimlerinden oluşur. İlgili mevzuatta RK iç organizasyonuna yürütmenin karar vereceğine dair herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.
	20) Kurumun Personel Politikasından Hangi Kurum Sorumludur?	1	4054 S.K. 27. Md. 1 bendi	Kurumun personel politikasını saptamak, uygulamasını izlemek, personelin atama işlemlerini yapmak Rekabet Kurulunun görev ve yetkileri arasında yer almaktadır.
E)Düzenleyici Yetkiler	21) Sektördeki Düzenleme Konusunda Kim Yetkilidir?	1	4054 S.K. 20. Md. 4054 S.K. 27. Md. f bendi	RK, mal ve hizmet piyasalarının serbest ve sağlıklı bir rekabet ortamı içinde

				teşekkülünün ve gelişmesinin temini ile kanunun uygulanmasını gözetmek ve kanunun kendisine verdiği görevleri yerine getirmek üzere kurulmuştur. RK, 4054 S.K. uygulamasıyla ilgili tebliğleri çıkarmak ve gerekli düzenlemeleri yapmakla yetkilidir.

RK'ye ait göstergelerin sayısal kodlamalarının belirlenmesiyle elde bağımsızlık endeksi değerleri Tablo 8.'de gösterilmiştir.

Tablo 8. RK Bağımsızlık Endeksi

Boyut	Göstergeler	Sayısal Kodlama	Boyut Endeksi	Bağımsızlık Endeksi
A) DDK Başkanının Durumu	1) Görev Süresi	0,40	0,441	0,734
	2) DDK Başkanı Kim Atamaktadır?	0,25		
	3) Görevden Alma	1		
	4) DDK Başkanı Yürütmeye Başka Bir Göreve Sahip Olabilir Mi?	1		
	5) Atama Yenilenebilir Mi?	0		
	6) Bağımsızlık Atama İçin Biçimsel Gereklilik Midir?	0		
B) DDK Üyelerinin Durumu	7) Görev Süresi	0,40	0,441	
	8) DDK Üyelerini Kim Atamaktadır?	0,25		
	9) Görevden Alma	1		
	10) DDK Üyeleri Yürütmeye Başka Bir Göreve Sahip Olabilir Mi?	1		
	11) Atama Yenilenebilir Mi?	0		
	12) Bağımsızlık Atama İçin Biçimsel Gereklilik Midir?	0		
C) Yürütme ve Yasama İle İlişkiler	13) DDK'nin Bağımsızlığı Resmi Olarak Belirtilmiş Mi?	1	1	
	14) DDK'nin Yürütmeye Karşı Resmi Yükümlülükleri Nelerdir?	1		
	15) DDK'nin Yasamaya Karşı Resmi Yükümlülükleri Nelerdir?	1		
	16) Mahkeme Dışında Hangi Organ, Kurumun Özel Yetkili Olduğu Alandaki Bir Kararını Bozabilir?	1		

D) Finansal ve Örgütsel Özerklik	17) DDK'nin Bütçesinin Kaynağı Nedir?	0,50	0,792	
	18) Bütçe Nasıl Kontrol Edilir?	0,67		
	19) DDK'nin İç Organizasyonuna Hangi Organ Karar verir?	1		
	20) Kurumun Personel Politikasından Hangi Kurum Sorumludur?	1		
E) Düzenleyici Yetkiler	21) Sektördeki Düzenleme Konusunda Kim Yetkilidir?	1	1	

Yukarıdaki verilere dayanılarak yapılan analiz sonucu RK'nin bağımsızlık endeksi değeri 0,734 olarak belirlenmiştir. 0 en düşük, 1 ise en yüksek bağımsızlık endeksi değeri olarak kabul edildiğinden RK'nin bağımsızlık düzeyinin ortalamanın üzerinde bir yükseklikte olduğu görülmektedir.

Boyutlar bazında, en yüksek bağımsızlık endeksi değerinin 1 ile yasama ve yürütmeye ilişkiler ile düzenleyici yetkiler boyutlarında, en düşük bağımsızlık endeksi değerinin ise 0,441 ile DDK başkanının durumu ve DDK üyelerinin durumu boyutlarında gerçekleştiği görülmektedir.

4.1.4. BDDK Bağımsızlık Düzeyi Analizi

BDDK'nin göstergelere göre sayısal kodlama değerleri, 3 S. CBK'de, 5411 S.K.'de ve 6085 S.K.'de yer alan hükümler dâhilinde tespit edilmiş ve elde edilen sonuçlar Tablo 9.'de gösterilmiştir.

Tablo 9. BDDK Bağımsızlık Düzeyi

Boyut	Göstergeler	Sayısal Kodlama	İlgili Mevzuat	İlgili Mevzuat Hükümü Açıklaması
A) DDK Başkanının Durumu	1) Görev Süresi	0,40	3 S. CBK	3 S. CBK. Ekli III S. Cetvelde DDK'lerin başkan ve üyelerinin görev sürelerinin 4 yıl

				olduğuna ilişkin hüküm yer almaktadır.
	2) DDK Başkanını Kim Atamaktadır?	0,25	5411 S.K. 84. Md. 2.Fıkrası	BDDK başkanı Cumhurbaşkanı tarafından atanır.
	3) Görevden Alma	1	5411 S.K. 85. Md. 2. Fıkrası	Kurul Başkan ve üyelerinin görev süreleri dolmadan herhangi bir nedenle görevlerine son verilemez.
	4) DDK Başkanı Yürütmede Başka Bir Göreve Sahip Olabilir Mi?	1	5411 S.K. 86. Md. 1. Fıkrası	BDDK Başkanı Kurumdaki resmî görevlerinin yürütülmesi dışında kalan resmî veya özel hiçbir görev alamaz.
	5) Atama Yenilenebilir Mi?	0	-	İlgili mevzuatta BDDK Başkanın yeniden seçilmesine engel bir hüküm bulunmamaktadır.
	6) Bağımsızlık Atama İçin Biçimsel Gereklik Midir?	0	5411 S.K. 84. Md.	İlgili kanun maddesinde kurul Başkanı ve üyelerinin atanmalarında bağımsızlığın biçimsel gereklik olduğuna dair bir hüküm yer almamaktadır.
B) DDK Üyelerinin Durumu	7) Görev Süresi	0,40	3 S. CBK	3 S. CBK. Ekli III S. Cetvelde DDK'lerin başkan ve üyelerinin görev sürelerinin 4 yıl olduğuna ilişkin hüküm yer almaktadır.
	8) DDK Üyelerini Kim Atamaktadır?	0,25	5411 S.K. 84. Md. 2.Fıkrası	BDDK üyeleri Cumhurbaşkanı tarafından atanır
	9) Görevden Alma	1	5411 S.K. 85. Md. 2. Fıkrası	Kurul Başkan ve üyelerinin görev süreleri dolmadan herhangi bir nedenle görevlerine son verilemez.
	10) DDK Üyeleri Yürütmede Başka Bir Göreve Sahip Olabilir Mi?	1	5411 S.K. 86. Md. 1. Fıkrası	BDDK Başkan ve üyeleri, Kurumdaki resmî görevlerinin yürütülmesi dışında kalan resmî veya özel hiçbir görev alamaz.
	11) Atama Yenilenebilir Mi?	0	-	İlgili mevzuatta BDDK üyelerinin yeniden atanabilmesine engel herhangi bir hüküm

				bulunmamaktadır.
	12) Bağımsızlık Atama İçin Biçimsel Gereklik Midir?	0	5411 S.K. 84. Md.	İlgili kanun maddesinde kurul Başkanı ve üyelerinin atanmalarında bağımsızlığın biçimsel gereklik olduğuna dair bir hüküm yer almamaktadır.
C) Yürütme ve Yasama İle İlişkiler	13)DDK'nin Bağımsızlığı Resmi Olarak Belirtilmiş Mi?	1	5411 S.K. 82. Md. 2. Fıkrası	BDDK, mevzuatla kendisine verilen düzenleme ve denetlemeyle ilgili görev ve yetkileri kendi sorumluluğu altında bağımsız olarak yerine getirir ve kullanır.
	14) DDK'nin Yürütmeye Karşı Resmi Yükümlülükleri Nelerdir?	0,67	5411 S.K. 97. Md. 1. Fıkrası	BDDK'nın faaliyetleri hakkındaki yıllık rapor, raporun ait olduğu dönemi izleyen yılın mayıs ayı sonuna kadar Cumhurbaşkanlığına sunulur.
	15) DDK'nin Yasamaya Karşı Resmi Yükümlülükleri Nelerdir?	0,67	5411 S.K. 97. Md. 1. Fıkrası	BDDK'nın faaliyetleri ile ilgili olarak yılda bir defa TBMM Plân ve Bütçe Komisyonuna bilgi verir.
	16) Mahkeme Dışında Hangi Organ, Kurumun Özel Yetkili Olduğu Alandaki Bir Kararını Bozabilir?	1	5411 S.K. 82. Md. 2. Fıkrası	Kurumun kararları yerindelik denetimine tâbi tutulamaz.
D) Finansal ve Örgütsel Özerklik	17) DDK'nin Bütçesinin Kaynağı Nedir?	1	5411 S.K. 101. Md. 3 fıkrası	BDDK giderleri, bankalar, finansal kiralama şirketleri, factoring şirketleri, finansman şirketleri ile tasarruf finansman şirketlerince bütçenin yürürlüğe girmesinden önce katılma payı adı altında Kuruma yapılacak ödemelerle karşılanır. İlgili mevzuatta BDDK gelirleri arasında yürütmeye ilişkin (hazine yardımı vb.) bir hüküm bulunmamaktadır.
	18) Bütçe Nasıl Kontrol	0,67	6085 S.K. 4. Md. 1	İlgili kanun hükmü

	Edilir?		fıkrasının a bendi	gereği kamu idareleri Sayıştay denetimine tabidir.
	19) DDK'nin İç Organizasyonuna Hangi Organ Karar verir?	0,50	5411 S.K. 91. Md. 1. Ve 2. Fıkraları	Hizmet birimleri, 5411 S.K. belirtilen faaliyet alanı, görev ve fonksiyonlara uygun olarak Kurumun teklifi ve Cumhurbaşkanınca yürürlüğe konulan yönetmelikle belirlenir.
	20) Kurumun Personel Politikasından Hangi Kurum Sorumludur?	1	5411 S.K. 88. Md. 1 fıkrasının b bendi.	Kurumun insan kaynakları ve çalışma politikalarını oluşturmak Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunun görev ve yetkileri arasındadır.
E)Düzenleyici Yetkiler	21) Sektördeki Düzenleme Konusunda Kim Yetkilidir?	1	5411 S.K. 82. Md. 2. fıkrası 5411 S.K. 88. Md. 1 fıkrasının a bendi	Kurum, kanunla ve mevzuatla kendisine verilen düzenleme ve denetlemeyle ilgili görev ve yetkileri kendi sorumluluğu altında bağımsız olarak yerine getirir ve kullanır. BDDK, düzenlemek ve denetlemekle görevli olduğu sektör veya alanla ikincil düzenlemeleri yapmaya ve kararlar almaya yetkilidir.

BDDK'ye ait göstergelerin sayısal kodlamalarının belirlenmesiyle elde bağımsızlık endeksi Tablo 10.'da gösterilmiştir.

Tablo 10. BDDK Bağımsızlık Endeksi

Boyut	Göstergeler	Sayısal Kodlama	Boyut Endeksi	Bağımsızlık Endeksi
A) DDK Başkanının Durumu	1) Görev Süresi	0,40	0,441	0,701
	2) DDK Başkanını Kim Atamaktadır?	0,25		
	3) Görevden Alma	1		
	4) DDK Başkanı Yürütmede Başka Bir Göreve Sahip Olabilir Mi?	1		

	5) Atama Yenilenebilir Mi?	0		
	6) Bağımsızlık Atama İçin Biçimsel Gereklik Midir?	0		
B) DDK Üyelerinin Durumu	7) Görev Süresi	0,40	0,441	
	8) DDK Üyelerini Kim Atamaktadır?	0,25		
	9) Görevden Alma	1		
	10) DDK Üyeleri Yürütmede Başka Bir Göreve Sahip Olabilir Mi?	1		
	11) Atama Yenilenebilir Mi?	0		
	12) Bağımsızlık Atama İçin Biçimsel Gereklik Midir?	0		
C) Yürütme ve Yasama İle İlişkiler	13) DDK'nin Bağımsızlığı Resmi Olarak Belirtilmiş Mi?	1	0,835	
	14) DDK'nin Yürütmeye Karşı Resmi Yükümlülükleri Nelerdir?	0,67		
	15) DDK'nin Yasamaya Karşı Resmi Yükümlülükleri Nelerdir?	0,67		
	16) Mahkeme Dışında Hangi Organ, Kurumun Özel Yetkili Olduğu Alandaki Bir Kararını Bozabilir?	1		
D) Finansal ve Örgütsel Özerklik	17) DDK'nin Bütçesinin Kaynağı Nedir?	1	0,792	
	18) Bütçe Nasıl Kontrol Edilir?	0,67		
	19) DDK'nin İç Organizasyonuna Hangi Organ Karar verir?	0,50		
	20) Kurumun Personel Politikasından Hangi Kurum Sorumludur?	1		
E) Düzenleyici Yetkiler	21) Sektördeki Düzenleme Konusunda Kim Yetkilidir?	1	1	

Yukarıdaki verilere dayanılarak yapılan analiz sonucu BDDK'nin bağımsızlık endeksi değeri 0,701 olarak belirlenmiştir. 0 en düşük, 1 ise en yüksek bağımsızlık endeksi değeri olarak kabul edildiğinden BDDK'nin bağımsızlık endeksi değerinin ortalamanın üzerinde bir yüksekliğe sahip olduğu görülmektedir.

Boyutlar bazında, en yüksek bağımsızlık endeksi değerinin 1 ile düzenleyici yetkiler boyuntunda, en düşük bağımsızlık endeksi değerinin ise 0,441 ile DDK başkanının durumu ve DDK üyelerinin durumu boyutlarında gerçekleştiği görülmektedir.

4.1.5. BTK Bağımsızlık Düzeyi Analizi

BTK'nin göstergelere göre sayısal kodlama değerleri, 3 S. CBK'de, 2813 S.K.'de ve 6085 S.K.'de yer alan hükümler dâhilinde tespit edilmiş ve elde edilen sonuçlar Tablo 11.'de gösterilmiştir.

Tablo 11. BTK Bağımsızlık Düzeyi Analizi

Boyut	Göstergeler	Sayısal Kodlama	İlgili Mevzuat	İlgili Mevzuat Hükümü Açıklaması
A) DDK Başkanının Durumu	1) Görev Süresi	0,40	3 S. CBK	3 S. CBK. Ekli III S. Cetvelde DDK'lerin başkan ve üyelerinin görev sürelerinin 4 yıl olduğuna ilişkin hüküm yer almaktadır.
	2) DDK Başkanını Kim Atamaktadır?	0,25	2813 S.K. 8. Md. 1. Fıkrası	BTK, Başkanı Cumhurbaşkanlığı tarafından atanır.
	3) Görevden Alma	1	2813 S.K. 8. Md. 1. Fıkrası	Kurul başkan ve üyeleri (görevini yapmaya engel bir hastalık veya rahatsızlık nedeni ile iş görememe ya da atanmaları için gerekli şartları kaybetmeleri haricinde) görevden alınamaz.
	4) DDK Başkanı Yürütmede Başka Bir Göreve Sahip Olabilir Mi?	1	2813 S.K. 8. Md. 7. Fıkrası	BTK Başkan ve üyeliklerine atananların BTK'de görev yaptıkları sürede eski görevleri ile olan ilişkileri kesilir.
	5) Atama Yenilenebilir Mi?	0	-	2813 S.K.'de BTK Başkanının yeniden seçilmesine engel bir hüküm bulunmamaktadır.
	6) Bağımsızlık Atama İçin Biçimsel Gereklilik Midir?	1	2813 S.K. 8. Md. 2. Fıkrası	Kurul üyelerinin herhangi bir siyasi partinin yönetim ve denetim organlarında görev almamış veya bu görevlerinden ayrılmış olmaları gerekir.
B) DDK	7) Görev Süresi	0,40	3 S. CBK	3 S. CBK. Ekli III S.

Üyelerinin Durumu				Cetvelde DDK'lerin başkan ve üyelerinin görev sürelerinin 4 yıl olduğuna ilişkin hüküm yer almaktadır.
	8) DDK Üyelerini Kim Atamaktadır?	0,25	2813 S.K. 8. Md. 1. Fıkrası	BTK, Başkanı Cumhurbaşkanlığı tarafından atanır.
	9) Görevden Alma	1	2813 S.K. 8. Md. 1. Fıkrası	Kurul başkan ve üyeleri (görevini yapmaya engel bir hastalık veya rahatsızlık nedeni ile iş görememe ya da atanmaları için gerekli şartları kaybetmeleri haricinde) görevden alınamaz.
	10) DDK Üyeleri Yürütmede Başka Bir Göreve Sahip Olabilir Mi?	1	2813 S.K. 8. Md. 9. Fıkrası	BTK üyeleri asli görevlerini aksatmayan bilimsel amaçlı; yayın, jüri üyeliği, komisyon üyeliği, ders ve konferans ile telif hakları hariç, özel bir kanuna dayanmadıkça resmi veya özel başka hiçbir görev alamaz.
	11) Atama Yenilenebilir Mi?	0	-	2813 S.K.'de BTK üyelerinin yeniden seçilmesine engel bir hüküm bulunmamaktadır.
	12) Bağımsızlık Atama İçin Bıçimsel Gerekliklik Midir?	1	2813 S.K. 8. Md. 2. Fıkrası	Kurul üyelerinin herhangi bir siyasi partinin yönetim ve denetim organlarında görev almamış veya bu görevlerinden ayrılmış olmaları gerekir.
C) Yürütme ve Yasama İle İlişkiler	13)DDK'nin Bağımsızlığı Resmi Olarak Belirtilmiş Mi?	1	2813 S.K. 5. Md. 2. Fıkrası	BTK görevlerini yerine getirirken bağımsızdır. Hiçbir organ, makam, merci veya kişi Kuruma emir ve talimat veremez.
	14) DDK'nin Yürütmeye Karşı Resmi Yükümlülükleri Nelerdir?	1	-	İlgili mevzuatta bu konuda herhangi bir hüküm yer almamaktadır.
	15) DDK'nin Yasamaya Karşı Resmi Yükümlülükleri Nelerdir?	1	-	İlgili mevzuatta bu konuda herhangi bir hüküm yer almamaktadır.

D) Finansal ve Örgütsel Özerklik	16) Mahkeme Dışında Hangi Organ, Kurumun Özel Yetkili Olduğu Alandaki Bir Kararını Bozabilir?	1	-	İlgili mevzuatta bu konuda herhangi bir hüküm yer almamaktadır.
	17) DDK'nin Bütçesinin Kaynağı Nedir?	0,50	2813 S.K. 5. Md. 16. Fıkrası	BTK'nın gelirleri Elektronik Haberleşme Kanunu uyarınca elde edilen gelirler ve alınacak ücretlerden oluşmaktadır. Bununla birlikte Genel Bütçeden gerektiğinde yapılacak yardımlar da BTK'nın gelirleri arasında yer alır.
	18) Bütçe Nasıl Kontrol Edilir?	0,67	6085 S.K. 4. Md. 1 fıkrasının a bendi, 2813 S.K. 5. Md. 14. Fıkrası	İlgili kanun hükmü gereği kamu idareleri Sayıştay denetimine tabidir. BTK, Sayıştay tarafından denetlenir.
	19) DDK'nin İç Organizasyonuna Hangi Organ Karar verir?	0,50	2813 S.K. 5. Md. 4. Fıkrası	Hizmet birimleri, Kanunda belirtilen faaliyet alanı, görev ve fonksiyonlara uygun olarak Kurumun teklifi ve Cumhurbaşkanınca yürürlüğe konulan yönetmelikle belirlenir.
	20) Kurumun Personel Politikasından Hangi Kurum Sorumludur?	1	2813 S.K. 8. Md. 11. Fıkrasının c bendi,	BTK'nın insan kaynakları ve çalışma politikalarını oluşturmak, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurulunun görev ve yetkileri arasında yer almaktadır.
E)Düzenleyici Yetkiler	21) Sektördeki Düzenleme Konusunda Kim Yetkilidir?	1	2813 S.K. 5. Md. 1. Fıkrası 2813 S.K. 8. Md. 11. Fıkrasının a bendi	BTK, Kanunlarla verilen görevleri yerine getirmek ve yetkileri kullanmak üzere kurulmuştur. BTK Elektronik haberleşme sektörüyle ilgili uluslararası ilke ve uygulamaları da dikkate alarak ikincil düzenlemeleri yapmaya yetkilidir.

BTK'ye ait göstergelerin sayısal kodlamalarının belirlenmesiyle elde bağımsızlık endeksi Tablo 12.'de gösterilmiştir.

Tablo 12. BTK Bağımsızlık Endeksi

Boyut	Göstergeler	Sayısal Kodlama	Boyut Endeksi	Bağımsızlık Endeksi
A) DDK Başkanının Durumu	1) Görev Süresi	0,40	0,608	0,776
	2) DDK Başkanını Kim Atamaktadır?	0,25		
	3) Görevden Alma	1		
	4) DDK Başkanı Yürütmede Başka Bir Göreve Sahip Olabilir Mi?	1		
	5) Atama Yenilenebilir Mi?	0		
	6) Bağımsızlık Atama İçin Biçimsel Gereklilik Midir?	1		
B) DDK Üyelerinin Durumu	7) Görev Süresi	0,40	0,608	
	8) DDK Üyelerini Kim Atamaktadır?	0,25		
	9) Görevden Alma	1		
	10) DDK Üyeleri Yürütmede Başka Bir Göreve Sahip Olabilir Mi?	1		
	11) Atama Yenilenebilir Mi?	0		
	12) Bağımsızlık Atama İçin Biçimsel Gereklilik Midir?	1		
C) Yürütme ve Yasama İle İlişkiler	13) DDK’nin Bağımsızlığı Resmi Olarak Belirtilmiş Mi?	1	1	
	14) DDK’nin Yürütmeye Karşı Resmi Yükümlülükleri Nelerdir?	1		
	15) DDK’nin Yasamaya Karşı Resmi Yükümlülükleri Nelerdir?	1		
	16) Mahkeme Dışında Hangi Organ, Kurumun Özel Yetkili Olduğu Alandaki Bir Kararını Bozabilir?	1		
D) Finansal ve Örgütsel Özerklik	17) DDK’nin Bütçesinin Kaynağı Nedir?	0,50	0,667	
	18) Bütçe Nasıl Kontrol Edilir?	0,67		
	19) DDK’nin İç Organizasyonuna Hangi Organ Karar verir?	0,50		
	20) Kurumun Personel Politikasından Hangi Kurum Sorumludur?	1		
E) Düzenleyici Yetkiler	21) Sektördeki Düzenleme Konusunda Kim Yetkilidir?	1	1	

Yukarıdaki verilere dayanılarak yapılan analiz sonucu BTK'nin bağımsızlık endeksi değeri 0,776 olarak belirlenmiştir. 0 en düşük, 1 ise en yüksek bağımsızlık endeksi değeri olarak kabul edildiğinden BTK'nin bağımsızlık endeksi değerinin ortalamasının üzerinde bir yükseklikte olduğu görülmektedir.

Boyutlar bazında, en yüksek bağımsızlık endeksi değerinin 1 ile yürütme ve yasama ile ilişkiler ve düzenleyici yetkiler boyutlarında, en düşük bağımsızlık endeksi değerinin ise 0,608 ile DDK başkanının durumu ve DDK üyelerinin durumu boyutlarında gerçekleştiği görülmektedir.

4.1.6. EPDK Bağımsızlık Düzeyi Analizi

EPDK'nin göstergelere göre sayısal kodlama değerleri, 3 S. CBK'de, 4628 S.K.'de ve 6085 S.K'de yer alan hükümler dâhilinde tespit edilmiş ve elde edilen sonuçlar Tablo 13.'de gösterilmiştir.

Tablo 13. EPDK Bağımsızlık Düzeyi

Boyut	Göstergeler	Sayısal Kodlama	İlgili Mevzuat	İlgili Mevzuat Hükümü Açıklaması
A) DDK Başkanının Durumu	1) Görev Süresi	0,40	3 S. CBK	3 S. CBK. Ekli III S. Cetvelde DDK'lerin başkan ve üyelerinin görev sürelerinin 4 yıl olduğuna ilişkin hüküm yer almaktadır.
	2) DDK Başkanını Kim Atamaktadır?	0,25	4628 S.K. 5. Md. 3.Fıkrası	EPDK başkanı Cumhurbaşkanı tarafından atanır.
	3) Görevden Alma	1	4628 S.K. 6. Md. 5. Fıkrası	Kurul üyelerinin görev süreleri dolmadan görevlerine son verilemez.
	4) DDK Başkanı Yürütmede Başka Bir Göreve Sahip Olabilir Mi?	1	4628 S.K. 6. Md. 1. Fıkrası	Kurul üyeleri üyelikleri süresince özel bir kanuna dayanmadıkça

				kamu ya da özel kuruluşlarda hiç bir görev alamazlar.
	5) Atama Yenilenebilir Mi?	0	-	İlgili mevzuatta EPDK Başkanın yeniden seçilmesine engel bir hüküm bulunmamaktadır.
	6) Bağımsızlık Atama İçin Biçimsel Gereklik Midir?	0	4628 S.K. 5. Md. 1. Fıkrası	İlgili kanun maddesinde kurul Başkanı ve üyelerinin atanmalarında bağımsızlığın biçimsel gereklik olduğuna dair bir hüküm yer almamaktadır.
B) DDK Üyelerinin Durumu	7) Görev Süresi	0,40	3 S. CBK	3 S. CBK. Ekli III S. Cetvelde DDK'lerin başkan ve üyelerinin görev sürelerinin 4 yıl olduğuna ilişkin hüküm yer almaktadır.
	8) DDK Üyelerini Kim Atamaktadır?	0,25	4628 S.K. 5. Md. 3.Fıkrası	EPDK üyeleri Cumhurbaşkanlığı tarafından atanır
	9) Görevden Alma	1	4628 S.K. 6. Md. 5. Fıkrası	Kurul üyelerinin görev süreleri dolmadan görevlerine son verilemez.
	10) DDK Üyeleri Yürütmede Başka Bir Göreve Sahip Olabilir Mi?	1	4628 S.K. 6. Md. 1. Fıkrası	Kurul üyeleri üyelikleri süresince özel bir kanuna dayanmadıkça kamu ya da özel kuruluşlarda hiç bir görev alamazlar.
	11) Atama Yenilenebilir Mi?	0	-	İlgili mevzuatta EPDK üyelerinin yeniden atanabilmesine engel herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.
	12) Bağımsızlık Atama İçin Biçimsel Gereklik Midir?	0	4628 S.K. 5. Md. 1. Fıkrası	İlgili kanun maddesinde kurul Başkanı ve üyelerinin atanmalarında bağımsızlığın biçimsel gereklik olduğuna dair bir hüküm yer almamaktadır.
	13)DDK'nin Bağımsızlığı Resmi Olarak Belirtilmiş Mi?	1	4628 S.K. 4. Md. 1. fıkrası	EPDK kamu tüzel kişiliğine haiz, idari ve mali özerkliğe sahip bir kurumdur.

	14) DDK'nin Yürütmeye Karşı Resmi Yükümlülükleri Nelerdir?	0,67	4628 S.K. 8. Md. 1. Fıkrasının c bendi	EPDK, bir önceki mali yıl için, en geç bir sonraki yılın Nisan ayının sonuna kadar yazılı bir yıllık raporu bilgi için Bakanlığa gönderir.
	15) DDK'nin Yasamaya Karşı Resmi Yükümlülükleri Nelerdir?	1	-	İlgili mevzuatta bu konuda herhangi bir yükümlülük yer almamaktadır.
	16) Mahkeme Dışında Hangi Organ, Kurumun Özel Yetkili Olduğu Alandaki Bir Kararını Bozabilir?	1	-	İlgili mevzuatta bu konuda herhangi bir hüküm yer almamaktadır.
	17) DDK'nin Bütçesinin Kaynağı Nedir?	0,50	4628 S.K. 10. Md.	EPDK'nin bütçesi, elektrik, doğalgaz, petrol ve LPG piyasalarıyla ilgili katılma payı, lisans, sertifika, onay, vize vb. üzerinden alınacak bedellerden oluşur. Ayrıca Kurumun gelirleri Kanunda belirtilen görevlerini tam olarak yerine getirebilmesi için yeterli düzeye gelinceye kadar, gerekli mali kaynak genel bütçeden karşılanır.
D) Finansal ve Örgütsel Özerklik	18) Bütçe Nasıl Kontrol Edilir?	0,67	6085 S.K. 4. Md. 1 fıkrasının a bendi	İlgili kanun hükmü gereği kamu idareleri Sayıştay denetimine tabidir.
	19) DDK'nin İç Organizasyonuna Hangi Organ Karar verir?	0,50	4628 S.K. 5. Md. 9. Fıkrasının a bendi 4628 S.K. 9. Md. 3. Fıkrası	Kurul kararlarına istinaden gerekli gördüğü hizmet birimlerini kurmak, EPDK Başkanın görev ve yetkileri arasındadır. Hizmet birimlerinin faaliyet alanı, görev yetki ve sorumlulukları Cumhurbaşkanınca yürürlüğe konulan yönetmelikle belirlenir
	20) Kurumun Personel Politikasından Hangi Kurum Sorumludur?	1	4628 S.K. 5. Md. 6. Fıkrasının l bendi.	Enerji Piyasası Kurulu, personel atamaları da dahil olmak üzere,

				Kurumun personel politikasını oluşturmakla görevlidir.
E)Düzenleyici Yetkiler	21) Sektördeki Düzenleme Konusunda Kim Yetkilidir?	1	4628 S.K. 4. Md. 2. Fıkrası. 4628 S.K. 4. Md. 3. Fıkrası.	EPDK, 4628 S.K. 4. Md. belirtilen faaliyetleri uygulamaktan ve bunların denetlenmesinden ve piyasada bu Kanuna uygun şekilde davranılmasını sağlamaktan sorumludur. EPDK, 4628 S.K. hükümleri uyarınca düzenleme yapmak amacıyla yönetmelik çıkarabilir.

EPDK'ye ait göstergelerin sayısal kodlamalarının belirlenmesiyle elde bağımsızlık endeksi Tablo 14.'de gösterilmiştir.

Tablo 14. EPDK Bağımsızlık Endeksi

Boyut	Göstergeler	Sayısal Kodlama	Boyut Endeksi	Bağımsızlık Endeksi
A) DDK Başkanının Durumu	1) Görev Süresi	0,40	0,441	0,693
	2) DDK Başkanını Kim Atamaktadır?	0,25		
	3) Görevden Alma	1		
	4) DDK Başkanı Yürütmeye Başka Bir Göreve Sahip Olabilir Mi?	1		
	5) Atama Yenilenebilir Mi?	0		
	6) Bağımsızlık Atama İçin Biçimsel Gereklilik Midir?	0		
B) DDK Üyelerinin Durumu	7) Görev Süresi	0,40	0,441	
	8) DDK Üyelerini Kim Atamaktadır?	0,25		
	9) Görevden Alma	1		
	10) DDK Üyeleri Yürütmeye Başka Bir Göreve Sahip Olabilir Mi?	1		
	11) Atama Yenilenebilir Mi?	0		
	12) Bağımsızlık Atama İçin Biçimsel Gereklilik Midir?	0		
C) Yürütme ve Yasama İle İlişkiler	13) DDK'nin Bağımsızlığı Resmi Olarak Belirtilmiş Mi?	1	0,917	
	14) DDK'nin Yürütmeye Karşı Resmi Yükümlülükleri Nelerdir?	0,67		

	15) DDK'nin Yasamaya Karşı Resmi Yükümlülükleri Nelerdir?	1		
	16) Mahkeme Dışında Hangi Organ, Kurumun Özel Yetkili Olduğu Alandaki Bir Kararını Bozabilir?	1		
D) Finansal ve Örgütsel Özerklik	17) DDK'nin Bütçesinin Kaynağı Nedir?	0,50	0,667	
	18) Bütçe Nasıl Kontrol Edilir?	0,67		
	19) DDK'nin İç Organizasyonuna Hangi Organ Karar verir?	0,50		
	20) Kurumun Personel Politikasından Hangi Kurum Sorumludur?	1		
E) Düzenleyici Yetkiler	21) Sektördeki Düzenleme Konusunda Kim Yetkilidir?	1	1	

Yukarıdaki verilere dayanılarak yapılan analiz sonucu EPDK'nin bağımsızlık endeksi değeri 0,693 olarak belirlenmiştir. 0 en düşük, 1 ise en yüksek bağımsızlık endeksi değeri olarak kabul edildiğinden EPDK'nin bağımsızlık endeksi değerinin ortalamanın üzerinde olduğu görülmektedir.

Boyutlar bazında, en yüksek bağımsızlık endeksi değerinin 1 ile düzenleyici yetkiler boyuntunda, en düşük bağımsızlık endeksi değerinin ise 0,441 ile DDK başkanının durumu ve DDK üyelerinin durumu boyutlarında gerçekleştiği görülmektedir. Yasama ve yürütme ile ilişkiler boyutunun da 0,917 bağımsızlık endeksi değeriyle yüksek bir bağımsızlık düzeyine sahip olduğu dikkat çekmektedir.

4.1.7. KİK Bağımsızlık Düzeyi Analizi

KİK'nin göstergelere göre sayısal kodlama değerleri, 3 S. CBK, 6362 S.K., 6085 S.K. ve Kamu İhale Kurumu Teşkilatı ve Personelinin Çalışma Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelik hükümleri dâhilinde tespit edilmiş ve elde edilen sonuçlar Tablo 15.'de gösterilmiştir.

Tablo 15. KİK Bağımsızlık Düzeyi

Boyut	Göstergeler	Sayısal Kodlama	İlgili Mevzuat	İlgili Mevzuat Hükümü Açıklaması
A) DDK Başkanının Durumu	1) Görev Süresi	0,40	3 S. CBK	3 S. CBK. Ekli III S. Cetvelde DDK'lerin başkan ve üyelerinin görev sürelerinin 4 yıl olduğuna ilişkin hüküm yer almaktadır.
	2) DDK Başkanını Kim Atamaktadır?	0,25	4734 S.K. 53. Md. c bendi.	KİK başkanı Cumhurbaşkanı tarafından atanır.
	3) Görevden Alma	1	4734 S.K. 53. Md. c bendi.	Kurul üyelerinin görev süresi dolmadan görevlerine son verilemez.
	4) DDK Başkanı Yürütmeye Başka Bir Göreve Sahip Olabilir Mi?	1	4734 S.K. 53. Md. e bendi.	Kurul Başkan ve üyeleri, özel bir kanuna dayanmadıkça resmi veya özel hiçbir görev alamaz,
	5) Atama Yenilenebilir Mi?	0	-	İlgili mevzuatta KİK Başkanının yeniden atanmasına engel bir hüküm bulunmamaktadır.
	6) Bağımsızlık Atama İçin Biçimsel Gereklik Midir?	1	4734 S.K. 53. Md. c bendi.	Üyelerin geçmişte ve halen bir siyasi parti ile aday gösterilme dâhil üyelik ve görev alma ilişkilerinin bulunmaması gerekir.
B) DDK Üyelerinin Durumu	7) Görev Süresi	0,40	3 S. CBK	3 S. CBK. Ekli III S. Cetvelde DDK'lerin başkan ve üyelerinin görev sürelerinin 4 yıl olduğuna ilişkin hüküm yer almaktadır.
	8) DDK Üyelerini Kim Atamaktadır?	0,25	4734 S.K. 53. Md. c bendi.	KİK üyeleri Cumhurbaşkanı tarafından atanır.
	9) Görevden Alma	1	4734 S.K. 53. Md. c bendi.	Kurul üyelerinin görev süresi dolmadan görevlerine son verilemez.
	10) DDK Üyeleri Yürütmeye Başka Bir Göreve Sahip Olabilir Mi?	1	4734 S.K. 53. Md. e bendi.	Kurul Başkan ve üyeleri, özel bir kanuna dayanmadıkça resmi veya özel hiçbir görev alamaz,
	11) Atama Yenilenebilir Mi?	0	-	İlgili mevzuatta KİK Başkanının yeniden atanmasına engel bir hüküm bulunmamaktadır.

	12) Bağımsızlık Atama İçin Biçimsel Gereklilik Midir?	1	4734 S.K. 53. Md. c bendi.	Üyelerin geçmişte ve halen bir siyasi parti ile aday gösterilme dâhil üyelik ve görev alma ilişkilerinin bulunmaması gerekir.
C) Yürütme ve Yasama İle İlişkiler	13)DDK'nin Bağımsızlığı Resmi Olarak Belirtilmiş Mi?	1	4734 S.K. 53. Md. a bendi.	Kurum görevini yerine getirirken bağımsızdır.
	14) DDK'nin Yürütmeye Karşı Resmi Yükümlülükleri Nelerdir?	0,33	4734 S.K. 53. Md. k bendi.	Kurumun bütçe uygulama sonuçlarına ilişkin yıllık malî raporu ve bütçe kesin hesabı Cumhurbaşkanî Kararı ile ibra edilir.
	15) DDK'nin Yasamaya Karşı Resmi Yükümlülükleri Nelerdir?	1	-	İlgili mevzuatta bu konuda herhangi bir yükümlülüğe yer verilmemiştir.
	16) Mahkeme Dışında Hangi Organ, Kurumun Özel Yetkili Olduğu Alandaki Bir Kararını Bozabilir?	1	4734 S.K. 53. Md. e bendi.	Kurul kararları yerindelik denetimine tabi tutulamaz.
D) Finansal ve Örgütsel Özerklik	17) DDK'nin Bütçesinin Kaynağı Nedir?	0,50	4734 S.K. 53. Md. j bendi	İlgili mevzuat hükmünde, yapılan ihalelere ilişkin düzenlenecek sözleşmelerden alınacak sözleşme bedelleri, itirazın şikâyet başvuru bedelleri vb. gelirler yer almaktadır. Ayrıca gerektiğinde genel bütçeden yapılacak yardımlar da KİK bütçesinde yer alır.
	18) Bütçe Nasıl Kontrol Edilir?	0,67	6085 S.K. 4. Md. 1 fıkrasının a bendi	İlgili kanun hükmü gereği kamu idareleri Sayıştay denetimine tabidir.
	19) DDK'nin İç Organizasyonuna Hangi Organ Karar verir?	0,50	4734 S.K. 53. Md. h bendinin 5. Paragrafı Kamu İhale Kurumu Teşkilatı Ve Personelinin Çalışma Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelik 11. Md. 2. Fıkrasının c bendi.	Kurumun hizmet birimleri ile bunların görev ve sorumlulukları, personelin atanma ve çalışma usul ve esasları ile çalıştırılacak sözleşmeli personelin unvanı, sayısı, nitelikleri Cumhurbaşkanî tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir. Hizmet birimlerinin uyumlu, verimli, disiplinli ve düzenli biçimde çalışmasını temin etmek,

				hizmet birimleri arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamak ve birimler arasında çıkabilecek görev ve yetki ihtilaflarını çözmek, KİK Başkanının görev ve yetkileri arasındadır.
	20) Kurumun Personel Politikasından Hangi Kurum Sorumludur?	1	Kamu İhale Kurumu Teşkilatı Ve Personelinin Çalışma Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelik 39. Md.	Kurumun istihdam politikası ve planlamasına ilişkin hususlar ile personelin göreve alınmasına, hizmet şartlarına, niteliklerine, atanma ve yetiştirilmelerine, hak, ödev ve sorumluluklarına, görevde yükselmeleri ile disiplin ve diğer özlük işlerine ilişkin usul ve esaslar 657 sayılı Kanun hükümleri dikkate alınarak Kurul tarafından çıkarılan bir yönetmelikle düzenlenir.
E)Düzenleyici Yetkiler	21) Sektördeki Düzenleme Konusunda Kim Yetkilidir?	1	4734 S.K. 53. Md. a bendi 4734 S.K. 53. Md. b bendi	KİK, Kanunda belirtilen esas, usul ve işlemlerin doğru olarak uygulanması konusunda görevli ve yetkilidir. KİK, 4734 S.K. uygulamasına ilişkin düzenleme yapmak amacıyla yönetmelik ve tebliğ çıkarmaya yetkilidir.

KİK'ye ait göstergelerin sayısal kodlamalarının belirlenmesiyle elde bağımsızlık endeksi Tablo 16.'da gösterilmiştir.

Tablo 16. KİK Bağımsızlık Endeksi

Boyut	Göstergeler	Sayısal Kodlama	Boyut Endeksi	Bağımsızlık Endeksi
A) DDK Başkanının Durumu	1) Görev Süresi	0,40	0,608	
	2) DDK Başkanını Kim Atamaktadır?	0,25		
	3) Görevden Alma	1		

	4) DDK Başkanı Yürütmede Başka Bir Göreve Sahip Olabilir Mi?	1		
	5) Atama Yenilenebilir Mi?	0		
	6) Bağımsızlık Atama İçin Biçimsel Gerekliklik Midir?	1		
B) DDK Üyelerinin Durumu	7) Görev Süresi	0,40	0,608	0,743
	8) DDK Üyelerini Kim Atamaktadır?	0,25		
	9) Görevden Alma	1		
	10) DDK Üyeleri Yürütmede Başka Bir Göreve Sahip Olabilir Mi?	1		
	11) Atama Yenilenebilir Mi?	0		
	12) Bağımsızlık Atama İçin Biçimsel Gerekliklik Midir?	1		
C) Yürütme ve Yasama İle İlişkiler	13) DDK'nin Bağımsızlığı Resmi Olarak Belirtilmiş Mi?	1	0,832	
	14) DDK'nin Yürütmeye Karşı Resmi Yükümlülükleri Nelerdir?	0,33		
	15) DDK'nin Yasamaya Karşı Resmi Yükümlülükleri Nelerdir?	1		
	16) Mahkeme Dışında Hangi Organ, Kurumun Özel Yetkili Olduğu Alandaki Bir Kararını Bozabilir?	1		
D) Finansal ve Örgütsel Özerklik	17) DDK'nin Bütçesinin Kaynağı Nedir?	0,50	0,667	
	18) Bütçe Nasıl Kontrol Edilir?	0,67		
	19) DDK'nin İç Organizasyonuna Hangi Organ Karar verir?	0,50		
	20) Kurumun Personel Politikasından Hangi Kurum Sorumludur?	1		
E) Düzenleyici Yetkiler	21) Sektördeki Düzenleme Konusunda Kim Yetkilidir?	1	1	

Yukarıdaki verilere dayanılarak yapılan analiz sonucu KİK'nin bağımsızlık endeksi değeri 0,743 olarak belirlenmiştir. 0 en düşük, 1 ise en yüksek bağımsızlık endeksi değeri olarak kabul edildiğinden KİK'nin bağımsızlık endeksi değerinin ortalamanın üzerinde olduğu görülmektedir.

Boyutlar bazında, en yüksek bağımsızlık endeksi değerinin 1 ile düzenleyici yetkiler boyuntunda, en düşük bağımsızlık endeksi değerinin ise 0,608 ile DDK başkanının durumu ve DDK üyelerinin durumu boyutlarında gerçekleştiği görülmektedir.

4.1.8. KGK Bağımsızlık Düzeyi Analizi

KGK'nin göstergelere göre sayısal kodlama değerleri, 3 S. CBK'de, 660 S. KHK'de ve 6085 S.K.'de yer alan hükümler dâhilinde tespit edilmiş ve elde edilen sonuçlar Tablo 17.'de gösterilmiştir.

Tablo 17. KGK Bağımsızlık Düzeyi

Boyut	Göstergeler	Sayısal Kodlama	İlgili Mevzuat	İlgili Mevzuat Hükümü Açıklaması
A) DDK Başkanının Durumu	1) Görev Süresi	0,40	3 S. CBK	3 S. CBK. Ekli III S. Cetvelde DDK'lerin başkan ve üyelerinin görev sürelerinin 4 yıl olduğuna ilişkin hüküm yer almaktadır.
	2) DDK Başkanı Kim Atamaktadır?	0,25	660 S. KHK. 4. Md. 1. fıkrası	KGK Başkanı, Cumhurbaşkanı tarafından atanır.
	3) Görevden Alma	1	660 S. KHK. 5. Md. 2. fıkrası	Kurul Başkan ve üyelerinin süreleri dolmadan herhangi bir nedenle görevlerine son verilemez.
	4) DDK Başkanı Yürütmeye Başka Bir Göreve Sahip Olabilir Mi?	1	660 S. KHK. 6. Md. 1. fıkrası	KGK Başkanı Kurumdaki resmi görevlerinin dışında resmi veya özel hiçbir görev alamaz.
	5) Atama Yenilenebilir Mi?	0	-	İlgili mevzuatta KGK başkanının yeniden atanmasına engel bir hüküm bulunmamaktadır.
	6) Bağımsızlık Atama İçin Biçimsel Gereklilik Midir?	1	660 S. KHK. 4. Md. 4. Fıkrası	Üyeliğe atanacakların son üç yılda; bağımsız denetim faaliyetinde bulunmamış, bir bağımsız denetim kuruluşunda yönetim kurulu üyeliği yapmamış veya bir bağımsız denetim kuruluşunca istihdam edilmemiş olması ya da doğrudan veya dolaylı olarak bir bağımsız

				denetim kuruluğu ile ortaklık ilişkisinin olmaması zorunludur.
B) DDK Üyelerinin Durumu	7) Görev Süresi	0,40	3 S. CBK	3 S. CBK. Ekli III S. Cetvelde DDK'lerin başkan ve üyelerinin görev sürelerinin 4 yıl olduğuna ilişkin hüküm yer almaktadır.
	8) DDK Üyelerini Kim Atamaktadır?	0,25	660 S. KHK. 4. Md. 1. fıkrası	KGK üyeleri, Cumhurbaşkanı tarafından atanır.
	9) Görevden Alma	1	660 S. KHK. 5. Md. 2. fıkrası	Kurul Başkan ve üyelerinin süreleri dolmadan herhangi bir nedenle görevlerine son verilemez.
	10) DDK Üyeleri Yürütmeye Başka Bir Göreve Sahip Olabilir Mi?	1	660 S. KHK. 6. Md. 1. fıkrası	KGK üyeleri Kurumdaki resmi görevlerinin dışında resmi veya özel hiçbir görev alamaz.
	11) Atama Yenilenebilir Mi?	0	-	İlgili mevzuatta KGK başkanının yeniden atanmasına engel bir hüküm bulunmamaktadır.
	12) Bağımsızlık Atama İçin Biçimsel Gerekliklik Midir?	1	660 S. KHK. 4. Md. 4. Fıkrası	Üyeliğe atanacakların son üç yılda; bağımsız denetim faaliyetinde bulunmamış, bir bağımsız denetim kuruluşunda yönetim kurulu üyeliği yapmamış veya bir bağımsız denetim kuruluşunda istihdam edilmemiş olması ya da doğrudan veya dolaylı olarak bir bağımsız denetim kuruluğu ile ortaklık ilişkisinin olmaması zorunludur.
C) Yürütme ve Yasama İle İlişkiler	13)DDK'nin Bağımsızlığı Resmi Olarak Belirtilmiş Mi?	1	660 S. KHK. 8. Md. 1. Fıkrası,	Kurul görevini yaparken bağımsızdır.
	14) DDK'nin Yürütmeye Karşı Resmi Yükümlülükleri Nelerdir?	1	-	İlgili mevzuatta bu konuda herhangi bir yükümlülük bulunmamaktadır.
	15) DDK'nin Yasamaya Karşı Resmi Yükümlülükleri Nelerdir?	0,67	660 S. KHK. 20. Md.	Kurumun yıllık faaliyet raporu, mali tabloları ve bütçe kesin hesabı

			3. Fıkrası	Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulur.
	16) Mahkeme Dışında Hangi Organ, Kurumun Özel Yetkili Olduğu Alandaki Bir Kararını Bozabilir?	1	-	İlgili mevzuatta bu konuda herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.
D) Finansal ve Örgütsel Özerklik	17) DDK'nin Bütçesinin Kaynağı Nedir?	0,50	660 S. KHK. 19. Md. 2. Fıkrası	KGK gelirleri; Hazine yardımı, muhasebe ve denetim standartlarının telif hakları ve diğer gelirlerden oluşur.
	18) Bütçe Nasıl Kontrol Edilir?	0,67	6085 S.K. 4. Md. 1 fıkrasının a bendi	İlgili kanun hükmü gereği kamu idareleri Sayıştay denetimine tabidir.
	19) DDK'nin İç Organizasyonuna Hangi Organ Karar verir?	0,50	660 S. KHK. 14. Md. 2. Fıkrası	Hizmet birimleri, bu KHK'de belirtilen faaliyet alanı, görev ve fonksiyonlarına uygun olarak KGK'nin önerisi üzerine Cumhurbaşkanınca yürürlüğe konulan yönetmelikle belirlenir.
	20) Kurumun Personel Politikasından Hangi Kurum Sorumludur?	1	660 S. KHK. 9. Md. 1. Fıkrasının j bendi	İnsan kaynakları ve çalışma politikalarını oluşturmak, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulunun görevleri arasında yer alır.
E)Düzenleyici Yetkiler	21) Sektördeki Düzenleme Konusunda Kim Yetkilidir?	1	660 S. KHK. 1. Md., 660 S. KHK. 9. Md. 1. Fıkrasının h bendi	KGK, uluslararası standartlarla uyumlu Türkiye Muhasebe Standartlarını oluşturmak ve yayımlamak, bağımsız denetimde uygulama birliğini, gerekli güveni ve kaliteyi sağlamak, denetim standartlarını belirlemek, bağımsız denetçi ve bağımsız denetim kuruluşlarını yetkilendirmek ve bunların faaliyetlerini denetlemek ve bağımsız denetim alanında kamu gözetimi yapmak yetkisine haizdir. Düzenlemek ve denetlemekle görevli olduğu alanla ilgili

				ikincil düzenlemeleri yapmak ve bu konularda gerekli kararları almak Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulunun görevleri arasında yer alır.

KGK'ye ait göstergelerin sayısal kodlamalarının belirlenmesiyle elde bağımsızlık endeksi Tablo 18.'de gösterilmiştir.

Tablo 18. KGK Bağımsızlık Endeksi

Boyut	Göstergeler	Sayısal Kodlama	Boyut Endeksi	Bağımsızlık Endeksi
A) DDK Başkanının Durumu	1) Görev Süresi	0,40	0,608	0,760
	2) DDK Başkanını Kim Atamaktadır?	0,25		
	3) Görevden Alma	1		
	4) DDK Başkanı Yürütmede Başka Bir Göreve Sahip Olabilir Mi?	1		
	5) Atama Yenilenebilir Mi?	0		
	6) Bağımsızlık Atama İçin Bıçimsel Gereklilik Midir?	1		
B) DDK Üyelerinin Durumu	7) Görev Süresi	0,40	0,608	
	8) DDK Üyelerini Kim Atamaktadır?	0,25		
	9) Görevden Alma	1		
	10) DDK Üyeleri Yürütmede Başka Bir Göreve Sahip Olabilir Mi?	1		
	11) Atama Yenilenebilir Mi?	0		
	12) Bağımsızlık Atama İçin Bıçimsel Gereklilik Midir?	1		
C) Yürütme ve Yasama İle İlişkiler	13) DDK'nin Bağımsızlığı Resmi Olarak Belirtilmiş Mi?	1	0,917	
	14) DDK'nin Yürütmeye Karşı Resmi Yükümlülükleri Nelerdir?	1		
	15) DDK'nin Yasamaya Karşı Resmi Yükümlülükleri Nelerdir?	0,67		
	16) Mahkeme Dışında Hangi Organ, Kurumun Özel Yetkili Olduğu Alandaki Bir Kararını Bozabilir?	1		
D) Finansal ve Örgütsel Özerklik	17) DDK'nin Bütçesinin Kaynağı Nedir?	0,50	0,667	
	18) Bütçe Nasıl Kontrol Edilir?	0,67		
	19) DDK'nin İç Organizasyonuna Hangi Organ Karar verir?	0,50		
	20) Kurumun Personel Politikasından	1		

	Hangi Kurum Sorumludur?			
E) Düzenleyici Yetkiler	21) Sektördeki Düzenleme Konusunda Kim Yetkilidir?	1	1	

Yukarıdaki verilere dayanılarak yapılan analiz sonucu KGK'nin bağımsızlık endeksi değeri 0,760 olarak belirlenmiştir. 0 en düşük, 1 ise en yüksek bağımsızlık endeksi değeri olarak kabul edildiğinden KGK'nin bağımsızlık endeksi değerinin ortalamanın üzerinde olduğu görülmektedir.

Boyutlar bazında, en yüksek bağımsızlık endeksi değerinin 1 ile düzenleyici yetkiler boyutunda, en düşük bağımsızlık endeksi değerinin ise 0,608 ile DDK başkanının durumu ve DDK üyelerinin durumu boyutlarında gerçekleştiği görülmektedir. Yasama ve yürütme ile ilişkiler boyutunun da 0,917 bağımsızlık endeksi değeriyle yüksek bir bağımsızlık düzeyine sahip olduğu belirlenmiştir.

4.1.9. KVKK Bağımsızlık Düzeyi Analizi

KVKK'nin göstergelere göre sayısal kodlama değerleri, 3 S. CBK'de, 6698 S.K.'de ve 6085 S.K.'de yer alan hükümler dâhilinde tespit edilmiş ve elde edilen sonuçlar Tablo 19.'da gösterilmiştir.

Tablo 19. KVKK Bağımsızlık Düzeyi

Boyut	Göstergeler	Sayısal Kodlama	İlgili Mevzuat	İlgili Mevzuat Hükümü Açıklaması
A) DDK Başkanının Durumu	1) Görev Süresi	0,40	6698 S.K. 21. Md. 8. Fıkrası	Kurul üyelerinin görev süresi dört yıldır.
	2) DDK Başkanını Kim Atamaktadır?	1	6698 S.K. 21. Md. 7. fıkrası	Kurul, üyeleri arasından Başkan ve İkinci Başkanı seçer. Kurulun Başkanı, Kurumun da başkanıdır.

	3) Görevden Alma	1	6698 S.K. 21. Md. 13. fıkrası	Kurul üyelerinin süreleri dolmadan herhangi bir nedenle görevlerine son verilemez.
	4) DDK Başkanı Yürütmede Başka Bir Göreve Sahip Olabilir Mi?	1	6698 S.K. 21. Md. 10. Fıkrası	Kurul üyeleri özel bir kanuna dayanmadıkça, Kuruldaki resmî görevlerinin yürütülmesi dışında resmî veya özel hiçbir görev alamaz.
	5) Atama Yenilenebilir Mi?	0	6698 S.K. 21. Md. 8. Fıkrası	Süresi biten üye yeniden seçilebilir.
	6) Bağımsızlık Atama İçin Biçimsel Gereklik Midir?	1	6698 S.K. 21. Md. 3. Fıkrasının c bendi.	Kurula üye olabilmek için herhangi bir siyasi parti üyesi olmamak şartı yer almaktadır.
B) DDK Üyelerinin Durumu	7) Görev Süresi	0,40	6698 S.K. 21. Md. 8. Fıkrası	Kurul üyelerinin görev süresi dört yıldır.
	8) DDK Üyelerini Kim Atamaktadır?	0,75	6698 S.K. 21. Md. 2. fıkrası	Kurulun beş üyesi Türkiye Büyük Millet Meclisi, dört üyesi Cumhurbaşkanı tarafından seçilir.
	9) Görevden Alma	1	6698 S.K. 21. Md. 13. fıkrası	Kurul üyelerinin süreleri dolmadan herhangi bir nedenle görevlerine son verilemez.
	10) DDK Üyeleri Yürütmede Başka Bir Göreve Sahip Olabilir Mi?	1	6698 S.K. 21. Md. 10. Fıkrası	Kurul üyeleri özel bir kanuna dayanmadıkça, Kuruldaki resmî görevlerinin yürütülmesi dışında resmî veya özel hiçbir görev alamaz.
	11) Atama Yenilenebilir Mi?	0	6698 S.K. 21. Md. 8. Fıkrası	Süresi biten üye yeniden seçilebilir.
	12) Bağımsızlık Atama İçin Biçimsel Gereklik Midir?	1	6698 S.K. 21. Md. 3. Fıkrasının c bendi.	Kurula üye olabilmek için herhangi bir siyasi parti üyesi olmamak şartı yer almaktadır.
C) Yürütme ve Yasama İle İlişkiler	13)DDK'nin Bağımsızlığı Resmi Olarak Belirtilmiş Mi?	1	6698 S.K. 21. Md. 1. Fıkrası	KVKK 6698 S.K ile verilen görev ve yetkilerini kendi sorumluluğu altında, bağımsız olarak yerine getirir ve kullanır.
	14) DDK'nin Yürütmeye Karşı Resmi	0,67	6698 S.K. 20. Md. ç bendi	KVKK yıllık faaliyet raporunu

	Yükümlülükleri Nelerdir?			Cumhurbaşkanlığına sunmaktadır.
	15) DDK'nin Yasamaya Karşı Resmi Yükümlülükleri Nelerdir?	0,67	6698 S.K. 20. Md. ç bendi	KVKK yıllık faaliyet raporunu TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonuna sunmaktadır.
	16) Mahkeme Dışında Hangi Organ, Kurumun Özel Yetkili Olduğu Alandaki Bir Kararını Bozabilir?	1	-	İlgili mevzuatta herhangi bir hüküm yer almamaktadır.
D) Finansal ve Örgütsel Özerklik	17) DDK'nin Bütçesinin Kaynağı Nedir?	0	6698 S.K. 29. Md.	İlgili kanun hükmünde KVKK bütçesi içerisinde, düzenlenen sektörden alınacak her hangi bir ücret bulunmamaktadır. Genel bütçeden yapılacak hazine yardımları KVKK bütçesinde yer almaktadır.
	18) Bütçe Nasıl Kontrol Edilir?	0,67	6085 S.K. 4. Md. 1 fıkrasının a bendi	İlgili kanun hükmü gereği kamu idareleri Sayıştay denetimine tabidir.
	19) DDK'nin İç Organizasyonuna Hangi Organ Karar verir?	0,50	6698 S.K. 25. Md. 5. Fıkrası	Hizmet birimleri ile bu birimlerin çalışma usul ve esasları, Kanunda belirtilen faaliyet alanı, görev ve yetkilere uygun olarak KVKK'nin teklifi üzerine Cumhurbaşkanınca yürürlüğe konulan yönetmelikle belirlenir.
	20) Kurumun Personel Politikasından Hangi Kurum Sorumludur?	1	6698 S.K. 25. Md. 4. Fıkrasının 3. bendi.	KVKK başkanı, personel politikasını belirlemek, personelin kariyer ve eğitim planlarını hazırlamak ve uygulamakla görevlidir.
E)Düzenleyici Yetkiler	21) Sektördeki Düzenleme Konusunda Kim Yetkilidir?	1	6698 S.K. 22. Md. e bendi, 6698 S.K. 31. Md.	Kişisel Verileri Koruma Kurulu görev alanı ile Kurumun işleyişine ilişkin konularda gerekli düzenleyici işlemleri yapmakla görevlidir. KVKK, 6698 S.K.'nin uygulanmasına ilişkin yönetmelik çıkarabilir.

KVKK'ye ait göstergelerin sayısal kodlamalarının belirlenmesiyle elde bağımsızlık endeksi Tablo 20.'de gösterilmiştir.

Tablo 20. KVKK Bağımsızlık Endeksi

Boyut	Göstergeler	Sayısal Kodlama	Boyut Endeksi	Bağımsızlık Endeksi
A) DDK Başkanının Durumu	1) Görev Süresi	0,40	0,733	0,760
	2) DDK Başkanı Kim Atamaktadır?	1		
	3) Görevden Alma	1		
	4) DDK Başkanı Yürütmeye Başka Bir Göreve Sahip Olabilir Mi?	1		
	5) Atama Yenilenebilir Mi?	0		
	6) Bağımsızlık Atama İçin Biçimsel Gereklilik Midir?	1		
B) DDK Üyelerinin Durumu	7) Görev Süresi	0,40	0,691	
	8) DDK Üyelerini Kim Atamaktadır?	0,75		
	9) Görevden Alma	1		
	10) DDK Üyeleri Yürütmeye Başka Bir Göreve Sahip Olabilir Mi?	1		
	11) Atama Yenilenebilir Mi?	0		
	12) Bağımsızlık Atama İçin Biçimsel Gereklilik Midir?	1		
C) Yürütme ve Yasama İle İlişkiler	13) DDK'nin Bağımsızlığı Resmi Olarak Belirtilmiş Mi?	1	0,835	
	14) DDK'nin Yürütmeye Karşı Resmi Yükümlülükleri Nelerdir?	0,67		
	15) DDK'nin Yasamaya Karşı Resmi Yükümlülükleri Nelerdir?	0,67		
	16) Mahkeme Dışında Hangi Organ, Kurumun Özel Yetkili Olduğu Alandaki Bir Kararını Bozabilir?	1		
D) Finansal ve Örgütsel Özerklik	17) DDK'nin Bütçesinin Kaynağı Nedir?	0	0,542	
	18) Bütçe Nasıl Kontrol Edilir?	0,67		
	19) DDK'nin İç Organizasyonuna Hangi Organ Karar verir?	0,50		
	20) Kurumun Personel Politikasından Hangi Kurum Sorumludur?	1		
E) Düzenleyici Yetkiler	21) Sektördeki Düzenleme Konusunda Kim Yetkilidir?	1	1	

Yukarıdaki verilere dayanılarak yapılan analiz sonucu KVKK'nin bağımsızlık endeksi değeri 0,760 olarak belirlenmiştir. 0 en düşük, 1 ise en yüksek bağımsızlık endeksi değeri olarak kabul edildiğinden KVKK'nin bağımsızlık endeksi değerinin ortalamanın üzerinde olduğu görülmektedir.

Boyutlar bazında, en yüksek bağımsızlık endeksi değerinin 1 ile düzenleyici yetkiler boyuntunda, en düşük bağımsızlık endeksi değerinin ise 0,542 ile finansal ve örgütsel özerklik boyutunda gerçekleştiği görülmektedir.

4.1.10. NDK Bağımsızlık Düzeyi Analizi

NDK'nin göstergelere göre sayısal kodlama değerleri, 3 S. CBK'de, 95 S. CBK.'de ve 6085 S.K.'de yer alan hükümler dâhilinde tespit edilmiş ve elde edilen sonuçlar Tablo 21.'de gösterilmiştir.

Tablo 21. NDK Bağımsızlık Düzeyi

Boyut	Göstergeler	Sayısal Kodlama	İlgili Mevzuat	İlgili Mevzuat Hükmi Açıklaması
A) DDK Başkanının Durumu	1) Görev Süresi	0,40	3 S. CBK	3 S. CBK. Ekli III S. Cetvelde DDK'lerin başkan ve üyelerinin görev sürelerinin 4 yıl olduğuna ilişkin hüküm yer almaktadır.
	2) DDK Başkanını Kim Atamaktadır?	0,25	95 S. CBK	NDK biri başkan biri ikinci başkan olmak üzere Cumhurbaşkanı tarafından atanan beş üyeden oluşur.
	3) Görevden Alma	0,33	-	İlgili mevzuatta NDK başkanının görevden alınmasıyla ilgili bir hüküm bulunmamaktadır.
	4) DDK Başkanı Yürütmede Başka Bir	1	95 S. CBK 8. Md. 1 Fıkrası	NDK başkanı özel bir kanuna dayanmadıkça,

	Göreve Sahip Olabilir Mi?			Kurumdaki resmi görevlerinin yürütülmesi dışında resmi veya özel hiçbir görev alamaz.
	5) Atama Yenilenebilir Mi?	0	-	İlgili mevzuatta NDK başkanının yeniden atanmasına engel bir hüküm bulunmamaktadır.
	6) Bağımsızlık Atama İçin Biçimsel Gereklik Midir?	0	-	İlgili mevzuat hükümleri arasında kurul Başkanı ve üyelerinin atanmalarında bağımsızlığın biçimsel gereklik olduğuna dair bir hüküm yer almamaktadır.
B) DDK Üyelerinin Durumu	7) Görev Süresi	0,40	3 S. CBK	3 S. CBK. Ekli III S. Cetvelde DDK'lerin başkan ve üyelerinin görev sürelerinin 4 yıl olduğuna ilişkin hüküm yer almaktadır.
	8) DDK Üyelerini Kim Atamaktadır?	0,25	95 S. CBK	NDK biri başkan biri ikinci başkan olmak üzere Cumhurbaşkanı tarafından atanan beş üyeden oluşur.
	9) Görevden Alma	0,33	-	İlgili mevzuatta NDK üyelerinin görevden alınmasıyla ilgili bir hüküm bulunmamaktadır.
	10) DDK Üyeleri Yürütmede Başka Bir Göreve Sahip Olabilir Mi?	1	95 S. CBK 8. Md. 1 Fıkrası	NDK başkanı özel bir kanuna dayanmadıkça, Kurumdaki resmi görevlerinin yürütülmesi dışında resmi veya özel hiçbir görev alamaz.
	11) Atama Yenilenebilir Mi?	0	-	İlgili mevzuatta NDK başkanının yeniden atanmasına engel bir hüküm bulunmamaktadır.
	12) Bağımsızlık Atama İçin Biçimsel Gereklik Midir?	0	-	İlgili mevzuat hükümleri arasında kurul Başkanı ve üyelerinin atanmalarında bağımsızlığın biçimsel

				gereklilik olduğuna dair bir hüküm yer almamaktadır.
C) Yürütme ve Yasama İle İlişkiler	13)DDK'nin Bağımsızlığı Resmi Olarak Belirtilmiş Mi?	1	95 S. CBK 3. Md. 3. Fıkrası	NDK kendisine verilen görev ve yetkileri bağımsız olarak yerine getirir ve kullanır.
	14) DDK'nin Yürütmeye Karşı Resmi Yükümlülükleri Nelerdir?	1	-	İlgili mevzuatta herhangi bir resmi yükümlülük bulunmamaktadır.
	15) DDK'nin Yasamaya Karşı Resmi Yükümlülükleri Nelerdir?	1	-	İlgili mevzuatta herhangi bir resmi yükümlülük bulunmamaktadır.
	16) Mahkeme Dışında Hangi Organ, Kurumun Özel Yetkili Olduğu Alandaki Bir Kararını Bozabilir?	1	95 S. CBK 3. Md. 3. Fıkrası	Kurumun kararları yerindelik denetimine tabi tutulamaz.
D) Finansal ve Örgütsel Özerklik	17) DDK'nin Bütçesinin Kaynağı Nedir?	0,50	95 S. CBK 28. Md. 2. Fıkrasının a bendi, 95 S. CBK 28. Md. 2. Fıkrasının d bendi,	NDK'nin gelirleri arasında işlem ve hizmet bedelleri yer almaktadır. NDK'nin gelirleri arasında Genel bütçeden yapılacak hazine yardımları yer almaktadır.
	18) Bütçe Nasıl Kontrol Edilir?	0,67	6085 S.K. 4. Md. 1 fıkrasının a bendi	İlgili kanun hükmü gereği kamu idareleri Sayıştay denetimine tabidir.
	19) DDK'nin İç Organizasyonuna Hangi Organ Karar verir?	1	95 S. CBK 3. Md. 2. Fıkrası, 95 S. CBK 11. Md.	Kurum, Kurul ve Başkanlıktan oluşur. Başkanlık; Başkan, iki başkan yardımcısı ve hizmet birimlerinden oluşur. İlgili mevzuatta NDK iç organizasyonuna yürütmenin karar vereceğine dair herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.
	20) Kurumun Personel Politikasından Hangi Kurum Sorumludur?	1	95 S. CBK 9. Md. 1. Fıkrasının c bendi	NDK'nin personel politikasına karar vermek Kurulun görevleri arasında yer alır.
E)Düzenleyici	21) Sektördeki Düzenleme	1	95 S. CBK 9. Md. 1.	NDK, ilgili mevzuat

Yetkiler	Konusunda Kim Yetkilidir?		fıkrasının a bendi	kapsamına giren faaliyetlere ilişkin yönetmelikleri çıkarmaya, diğer düzenleyici işlemler, yetkilendirmeler ve onaylar ile ilgili kararlar almaya yetkilidir.

NDK'ye ait göstergelerin sayısal kodlamalarının belirlenmesiyle elde bağımsızlık endeksi Tablo 22.'de gösterilmiştir.

Tablo 22. NDK Bağımsızlık Endeksi

Boyut	Göstergeler	Sayısal Kodlama	Boyut Endeksi	Bağımsızlık Endeksi
A) DDK Başkanının Durumu	1) Görev Süresi	0,40	0,330	0,690
	2) DDK Başkanı Kim Atamaktadır?	0,25		
	3) Görevden Alma	0,33		
	4) DDK Başkanı Yürütmede Başka Bir Göreve Sahip Olabilir Mi?	1		
	5) Atama Yenilenebilir Mi?	0		
	6) Bağımsızlık Atama İçin Biçimsel Gereklilik Midir?	0		
B) DDK Üyelerinin Durumu	7) Görev Süresi	0,40	0,330	
	8) DDK Üyelerini Kim Atamaktadır?	0,25		
	9) Görevden Alma	0,33		
	10) DDK Üyeleri Yürütmede Başka Bir Göreve Sahip Olabilir Mi?	1		
	11) Atama Yenilenebilir Mi?	0		
	12) Bağımsızlık Atama İçin Biçimsel Gereklilik Midir?	0		
C) Yürütme ve Yasama İle İlişkiler	13) DDK'nin Bağımsızlığı Resmi Olarak Belirtilmiş Mi?	1	1	
	14) DDK'nin Yürütmeye Karşı Resmi Yükümlülükleri Nelerdir?	1		
	15) DDK'nin Yasamaya Karşı Resmi Yükümlülükleri Nelerdir?	1		
	16) Mahkeme Dışında Hangi Organ, Kurumun Özel Yetkili Olduğu Alandaki Bir Kararını Bozabilir?	1		
D) Finansal ve Örgütsel Özerklik	17) DDK'nin Bütçesinin Kaynağı Nedir?	0,50	0,792	
	18) Bütçe Nasıl Kontrol Edilir?	0,67		
	19) DDK'nin İç Organizasyonuna Hangi Organ Karar verir?	1		
	20) Kurumun Personel Politikasından	1		

	Hangi Kurum Sorumludur?			
E) Düzenleyici Yetkiler	21) Sektördeki Düzenleme Konusunda Kim Yetkilidir?	1	1	

Yukarıdaki verilere dayanılarak yapılan analiz sonucu NDK'nin bağımsızlık endeksi değeri 0,690 olarak belirlenmiştir. 0 en düşük, 1 ise en yüksek bağımsızlık endeksi değeri olarak kabul edildiğinden NDK'nin bağımsızlık endeksi değerinin ortalamasının üzerinde olduğu görülmektedir.

Boyutlar bazında, en yüksek bağımsızlık endeksi değerinin 1 ile yürütme ve yasama ile ilişkiler ve düzenleyici yetkiler boyutlarında, en düşük bağımsızlık endeksi değerinin ise 0,330 ile DDK başkanının durumu ve DDK üyelerinin durumu boyutlarında gerçekleştiği görülmektedir.

4.1.11. SEDDK Bağımsızlık Düzeyi Analizi

SEDDK'nin göstergelere göre sayısal kodlama değerleri, 3 S. CBK'de, 47 S. CBK'de ve 6085 S.K.'de yer alan hükümler dâhilinde tespit edilmiş ve elde edilen sonuçlar Tablo 23.'de gösterilmiştir.

Tablo 23. SEDDK Bağımsızlık Düzeyi

Boyut	Göstergeler	Sayısal Kodlama	İlgili Mevzuat	İlgili Mevzuat Hükümü Açıklaması
A) DDK Başkanının Durumu	1) Görev Süresi	0,40	3 S. CBK	3 S. CBK. Ekli III S. Cetvelde DDK'lerin başkan ve üyelerinin görev sürelerinin 4 yıl olduğuna ilişkin hüküm yer almaktadır.
	2) DDK Başkanını Kim Atamaktadır?	0,25	47 S. CBK	SEDDK biri başkan biri ikinci başkan olmak üzere Cumhurbaşkanı

B) DDK Üyelerinin Durumu				tarafından atanan beş üyeden oluşur.
	3) Görevden Alma	0,33	-	İlgili mevzuatta SEDDK başkanının görevden alınmasıyla ilgili bir hüküm bulunmamaktadır.
	4) DDK Başkanı Yürütmede Başka Bir Göreve Sahip Olabilir Mi?	1	47 S. CBK 6. Md. 1. Fıkrası	SEDDK başkanı özel bir kanuna dayanmadıkça, Kurumdaki resmi görevlerinin yürütülmesi dışında kalan resmi veya özel hiçbir görev alamaz.
	5) Atama Yenilenebilir Mi?	0	-	İlgili mevzuatta SEDDK başkanının yeniden atanmasına engel bir hüküm bulunmamaktadır.
	6) Bağımsızlık Atama İçin Biçimsel Gereklik Midir?	0	-	İlgili CBK hükümleri arasında kurul Başkanı ve üyelerinin atanmalarında bağımsızlığın biçimsel gereklik olduğuna dair bir hüküm yer almamaktadır.
	7) Görev Süresi	0,40	3 S. CBK	3 S. CBK. Ekli III S. Cetvelde DDK'lerin başkan ve üyelerinin görev sürelerinin 4 yıl olduğuna ilişkin hüküm yer almaktadır.
B) DDK Üyelerinin Durumu	8) DDK Üyelerini Kim Atamaktadır?	0,25	47 S. CBK	SEDDK biri başkan biri ikinci başkan olmak üzere Cumhurbaşkanı tarafından atanan beş üyeden oluşur.
	9) Görevden Alma	0,33	-	İlgili mevzuatta SEDDK üyelerinin görevden alınmasıyla ilgili bir hüküm bulunmamaktadır.
	10) DDK Üyeleri Yürütmede Başka Bir Göreve Sahip Olabilir Mi?	1	47 S. CBK 6. Md. 1 Fıkrası	SEDDK üyeleri özel bir kanuna dayanmadıkça, Kurumdaki resmi görevlerinin yürütülmesi dışında kalan resmi veya özel hiçbir görev alamaz.
	11) Atama Yenilenebilir Mi?	0	-	İlgili mevzuatta SEDDK üyelerinin yeniden atanmasına engel bir hüküm bulunmamaktadır.
	12) Bağımsızlık Atama İçin Biçimsel Gereklik Midir?	0	-	İlgili CBK hükümleri arasında kurul Başkanı ve üyelerinin atanmalarında bağımsızlığın biçimsel gereklik olduğuna dair

				bir hüküm yer almamaktadır.
C) Yürütme ve Yasama İle İlişkiler	13)DDK'nin Bağımsızlığı Resmi Olarak Belirtilmiş Mi?	1	47 S. CBK 3. Md. 3. Fıkrası	SEDDK görev ve yetkilerini kendi sorumluluğu altında bağımsız olarak yerine getirir ve kullanır.
	14) DDK'nin Yürütmeye Karşı Resmi Yükümlülükleri Nelerdir?	0,67	47 S. CBK 17. Md. 1. Fıkrası	SEDDK faaliyetleri hakkındaki yıllık rapor Cumhurbaşkanına sunulur.
	15) DDK'nin Yasamaya Karşı Resmi Yükümlülükleri Nelerdir?	0,67	47 S. CBK 17. Md. 1. Fıkrası	SEDDK faaliyetleri ile ilgili olarak yılda bir defa TBMM Plan ve Bütçe Komisyonuna bilgi verir.
	16) Mahkeme Dışında Hangi Organ, Kurumun Özel Yetkili Olduğu Alandaki Bir Kararını Bozabilir?	1	47 S. CBK 3. Md. 3. Fıkrası	Kurumun kararları yerindelik denetimine tabi tutulamaz.
D) Finansal ve Örgütsel Özerklik	17) DDK'nin Bütçesinin Kaynağı Nedir?	0	47 S. CBK 16. Md.	İlgili mevzuatta SEDDK bütçesi içerisinde, düzenlenen sektörden alınacak her hangi bir ücret bulunmamaktadır. Genel bütçeden yapılacak hazine yardımları SEDDK bütçesinde yer almaktadır.
	18) Bütçe Nasıl Kontrol Edilir?	0,67	6085 S.K. 4. Md. 1. Fıkrasının a bendi	İlgili kanun hükmü gereği kamu idareleri Sayıştay denetimine tabidir.
	19) DDK'nin İç Organizasyonuna Hangi Organ Karar verir?	0,50	47 S. CBK 7. Md. 1. Fıkrasının b bendi,	SEDDK'nin görev ve yetkileri arasında kurumun hizmet birimleri ve bunların görevlerini belirlemek bulunmaktadır.
			47 S. CBK 12. Md. 1. Fıkrası	Hizmet birimleri ile bu birimlerin çalışma usul ve esasları, Kurumun teklifi üzerine Cumhurbaşkanı kararıyla yürürlüğe konulan yönetmelikle belirlenir.
	20) Kurumun Personel Politikasından Hangi Kurum Sorumludur?	1	47 S. CBK 7. Md. 1. Fıkrasının b bendi	SEDDK görev ve yetkileri arasında insan kaynakları ve çalışma politikalarını oluşturmak yer almaktadır.
E)Düzenleyici Yetkiler	21) Sektördeki Düzenleme Konusunda Kim	1	47 S. CBK 1. Md.	SEDDK, sigortacılık ve özel emeklilik

	Yetkilidir?		47 S. CBK 18. Md.	sektörlerinin düzenlenmesi ve denetlenmesine dair görevleri yürütmek üzere kurulmuştur. SEDDK, görev, yetki ve sorumluluk alanına giren konularda Kurul kararıyla düzenleyici işlemler yapabilir.

SEDDK'ye ait göstergelerin sayısal kodlamalarının belirlenmesiyle elde bağımsızlık endeksi Tablo 24.'de gösterilmiştir.

Tablo 24. SEDDK Bağımsızlık Endeksi

Boyut	Göstergeler	Sayısal Kodlama	Boyut Endeksi	Bağımsızlık Endeksi
A) DDK Başkanının Durumu	1) Görev Süresi	0,40	0,330	0,610
	2) DDK Başkanını Kim Atamaktadır?	0,25		
	3) Görevden Alma	0,33		
	4) DDK Başkanı Yürütmeye Başka Bir Göreve Sahip Olabilir Mi?	1		
	5) Atama Yenilenebilir Mi?	0		
	6) Bağımsızlık Atama İçin Biçimsel Gereklilik Midir?	0		
B) DDK Üyelerinin Durumu	7) Görev Süresi	0,40	0,330	
	8) DDK Üyelerini Kim Atamaktadır?	0,25		
	9) Görevden Alma	0,33		
	10) DDK Üyeleri Yürütmeye Başka Bir Göreve Sahip Olabilir Mi?	1		
	11) Atama Yenilenebilir Mi?	0		
	12) Bağımsızlık Atama İçin Biçimsel Gereklilik Midir?	0		
C) Yürütme ve Yasama İle İlişkiler	13) DDK'nin Bağımsızlığı Resmi Olarak Belirtilmiş Mi?	1	0,835	
	14) DDK'nin Yürütmeye Karşı Resmi Yükümlülükleri Nelerdir?	0,67		
	15) DDK'nin Yasamaya Karşı Resmi Yükümlülükleri Nelerdir?	0,67		
	16) Mahkeme Dışında Hangi Organ, Kurumun Özel Yetkili Olduğu Alandaki Bir Kararını Bozabilir?	1		
D) Finansal ve Örgütsel	17) DDK'nin Bütçesinin Kaynağı Nedir?	0	0,542	
	18) Bütçe Nasıl Kontrol Edilir?	0,67		

Özerklik	19) DDK'nin İç Organizasyonuna Hangi Organ Karar verir?	0,50		
	20) Kurumun Personel Politikasından Hangi Kurum Sorumludur?	1		
E) Düzenleyici Yetkiler	21) Sektördeki Düzenleme Konusunda Kim Yetkilidir?	1	1	

Yukarıdaki verilere dayanılarak yapılan analiz sonucu SEDDK'nin bağımsızlık endeksi değeri 0,610 olarak belirlenmiştir. 0 en düşük, 1 ise en yüksek bağımsızlık endeksi değeri olarak kabul edildiğinden SEDDK'nin bağımsızlık endeksi değerinin ortalamanın üzerinde olduğu görülmektedir.

Boyutlar bazında, en yüksek bağımsızlık endeksi değerinin 1 ile düzenleyici yetkiler boyutunda, en düşük bağımsızlık endeksi değerinin ise 0,330 ile DDK başkanının durumu ve DDK üyelerinin durumu boyutlarında gerçekleştiği görülmektedir.

4.2. DDK'LERİN BAĞIMSIZLIK DÜZEYLERİNİN GÖSTERGELERE GÖRE KARŞILAŞTIRILMASI

Çalışmanın bu kısmında, DDK'lerin EK-1'de yer alan tablodaki göstergelere ait bağımsızlık endeksi değerleri bir biriyle karşılaştırılacaktır. Böylece her bir gösterge bazında DDK'lerin bağımsızlık düzeyleri bir arada değerlendirilecek ve her bir gösterge bazında en düşük ve en yüksek bağımsızlık endeksi değerine sahip DDK'ler belirlenecektir.

DDK'lerin göstergelere göre bağımsızlık endeksi değerleri aşağıda yer alan Tablo 25.'de gösterilmiştir.

Tablo 25. DDK'lerin Bağımsızlık Düzeylerinin Göstergelere Göre Karşılaştırılması

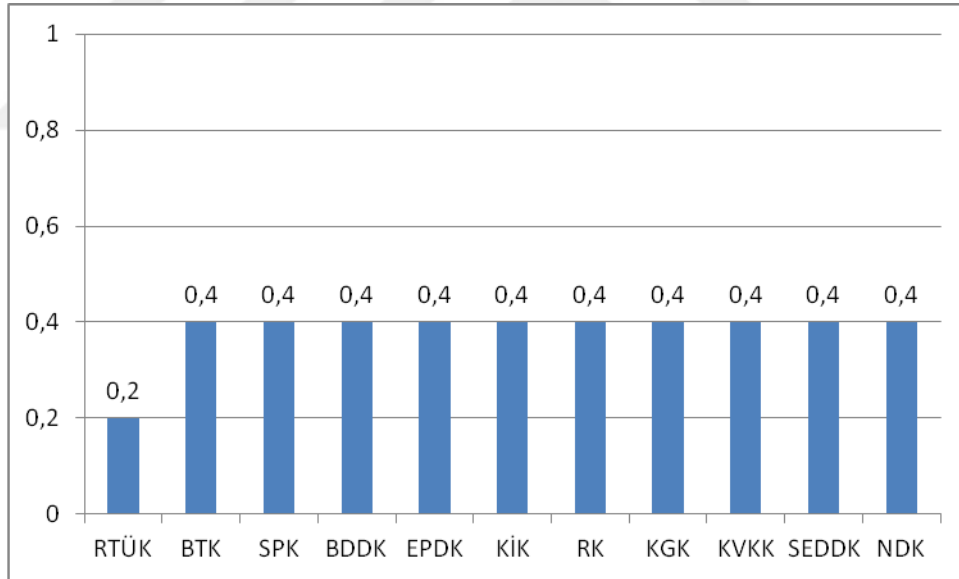
Boyut	Göstergeler	SPK	RTÜK	RK	BDDK	BTk	EPDK	KİK	KGK	KVKK	SEDDK	NDK
A) DDK Başkanının Durumu	1) Görev Süresi	0,40	0,20	0,40	0,40	0,40	0,40	0,40	0,40	0,40	0,40	0,40
	2) DDK Başkanını Kim Atamaktadır?	0,25	1	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25	1	0,25	0,25
	3) Görevden Alma	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0,33	0,33
	4) DDK Başkanı Yürütmede Başka Bir Göreve Sahip Olabilir Mi?	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	5) Atama Yenilenebilir Mi?	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	6) Bağımsızlık Atama İçin Biçimsel Gereklilik Midir?	0	1	0	0	1	0	1	1	1	0	0
B) DDK Üyelerinin Durumu	7) Görev Süresi	0,40	0,80	0,40	0,40	0,40	0,40	0,40	0,40	0,40	0,40	0,40
	8) DDK Üyelerini Kim Atamaktadır?	0,25	0,50	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25	0,75	0,25	0,25
	9) Görevden Alma	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0,33	0,33
	10) DDK Üyeleri Yürütmede Başka Bir Göreve Sahip Olabilir Mi?	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	11) Atama Yenilenebilir Mi?	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	12) Bağımsızlık Atama İçin Biçimsel Gereklilik Midir?	0	0	0	0	1	0	1	1	1	0	0

[illegible]

4.2.1. DDK Başkanının Görev Süresi Bakımından Bağımsızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması

3 S. CBK'nin ekli III S. cetvelinde yer alan DDK'lerin başkan ve üyelerinin görev süreleri 4 yıl olarak belirtilmiştir (3 S. CBK, 2018). RTÜK başkanın görev süresi ise 2 yıldır (6112 S.K., 2011: Md. 35). Buna göre DDK başkanının görev süresi bakımından bağımsızlık düzeyleri incelendiğinde, en düşük değerin RTÜK'e ait olduğu, diğer tüm kurumların aynı bağımsızlık düzeyinde oldukları görülmektedir.

Şekil 1. DDK Başkanının Görev Süresi Bakımından Bağımsızlık Düzeyleri

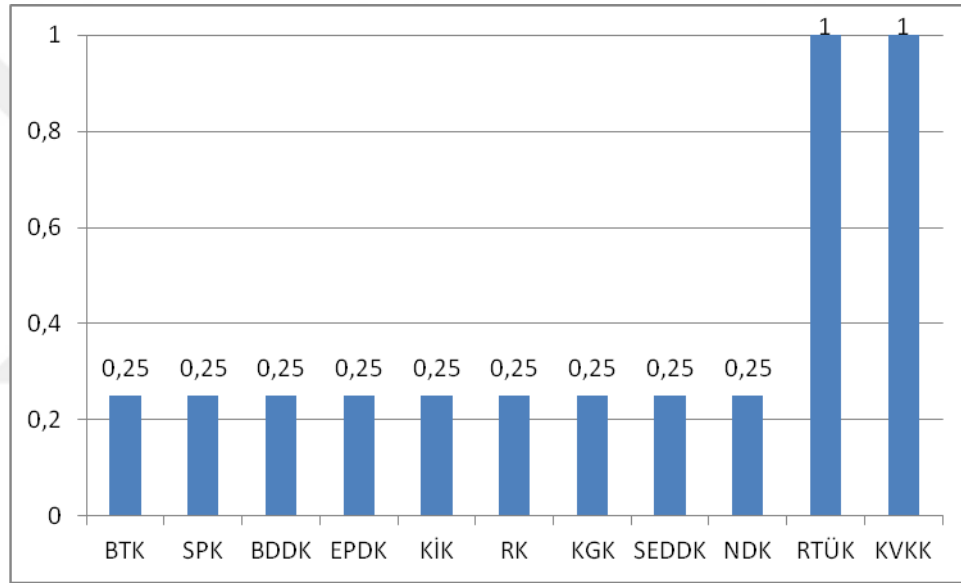

4.2.2. DDK Başkanının Atanması Bakımından Bağımsızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması

RTÜK başkanı ve KVKK başkanları kendi üyeleri arasından seçilmektedir. Buna karşılık diğer tüm DDK'lerin başkanları Cumhurbaşkanı tarafından atanmaktadır. Bu durum

göz önüne alındığında DDK başkanının atanması bakımından en yüksek bağımsızlık düzeyine RTÜK ve KVKK'nin sahip olduğu görülmektedir. Her iki DDK'nin de bağımsızlık düzeyi de en yüksek değer olan 1 olarak gerçekleşmiştir. Diğer DDK'lerin tamamının 0,25 değerine sahip olduğu görülmüştür.

Şekil 2. DDK Başkanının Atanması Bakımından Bağımsızlık Düzeyleri

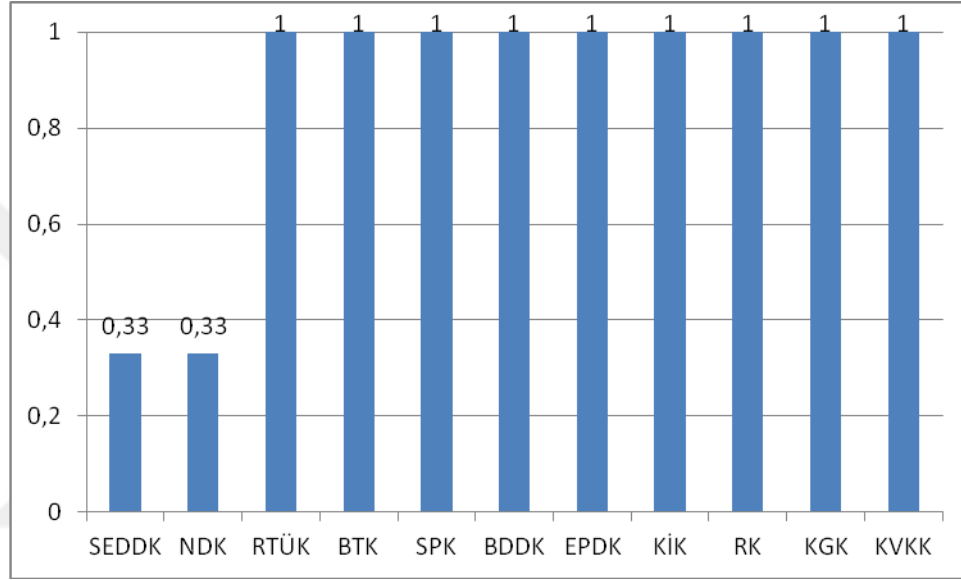

4.2.3. DDK Başkanının Görevden Alınması Bakımından Bağımsızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması

DDK Başkanının görevden alınması bakımından DDK'lerin bağımsızlık düzeyleri incelendiğinde SEDDK ve NDK'nin 0,33, diğer DDK'lerin ise 1 değerine sahip oldukları görülmektedir. Bu durumun temel nedeni, SEDDK ve NDK'ye ilişkin mevzuatta DDK başkanının görevden alınmasına ilişkin hüküm bulunmamasıdır. SEDDK ve NDK hariç diğer kurumlara ilişkin mevzuatta, kurul başkan ve üyelerinin görev süreleri dolmadan herhangi bir

nedenle görevlerine son verilemeyeceği hüküm altına alınmıştır.

Şekil 3. DDK Başkanının Görevden Alınması Bakımından Bağımsızlık Düzeyleri

4.2.4. DDK Başkanının Yürütmede Başka Bir Göreve Sahip Olabilmesi Bakımından Bağımsızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması

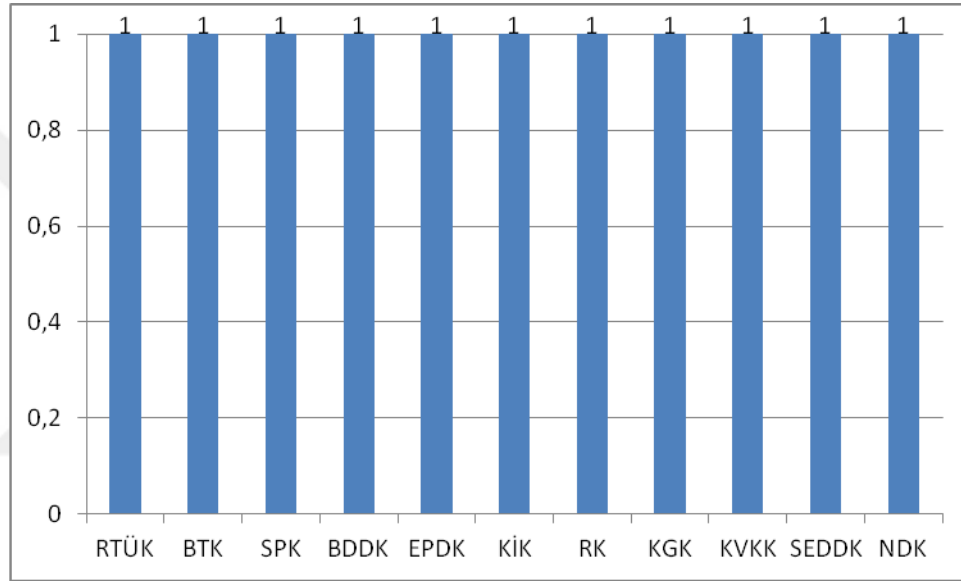
DDK başkanının yürütmede başka bir göreve sahip olabilmesi bakımından DDK'lerin bağımsızlık düzeyleri incelendiğinde, tüm DDK'lerin en yüksek değer olan 1 değerine sahip oldukları görülmektedir.

DDK'lere ilişkin mevzuatta, DDK başkanının kurumdaki resmî görevlerinin yürütülmesi dışında kalan resmî veya özel hiçbir görev alamayacağı açıkça düzenlenmiştir. DDK'lerin düzenleme, gözetim, denetim, danışmanlık, yaptırım uygulama, uyuşmazlık çözme

gibi işlevleri göz önüne alındığında, bu durumun DDK'lerin tarafsızlığı ve bağımsızlığı bakımından önem taşıdığı görülmektedir.

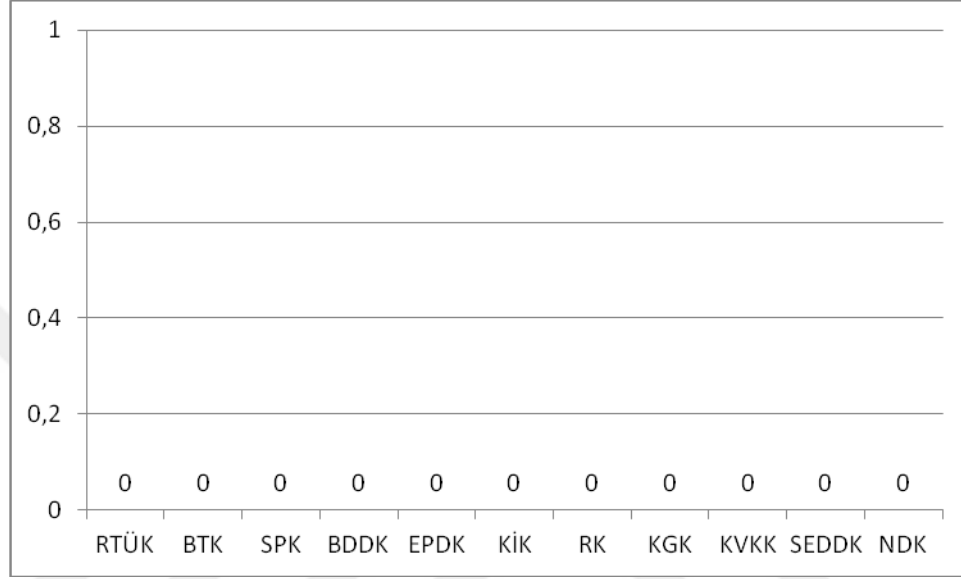
Şekil 4. DDK Başkanının Yürütmede Başka Bir Göreve Sahip Olabilmesi Bakımından Bağımsızlık Düzeyleri

4.2.5. DDK Başkanının Atamasının Yenilenebilmesi Bakımından Bağımsızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması

DDK'lere ilişkin mevzuatta DDK başkanının yeniden atanmasına engel herhangi bir hüküm yer almamaktadır. Bu sebeple, DDK başkanının atamasının yenilenebilmesi bakımından bağımsızlık düzeyleri incelendiğinde tüm kurumların 0 değerinde oldukları görülmektedir.

Şekil 5. DDK Başkanının Atamasının Yenilenebilmesi Bakımından Bağımsızlık Düzeyleri

4.2.6. DDK Başkanının Bağımsızlığının Atama İçin Biçimsel Gereklik Olması Bakımından Bağımsızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması

DDK başkanının bağımsızlığının atama için biçimsel gereklik olması bakımından bağımsızlık düzeyleri incelendiğinde; RTÜK, BTK, KİK, KGK ve KVKK'nin 1 değerine, diğer kurumların ise 0 değerine sahip olduğu görülmektedir.

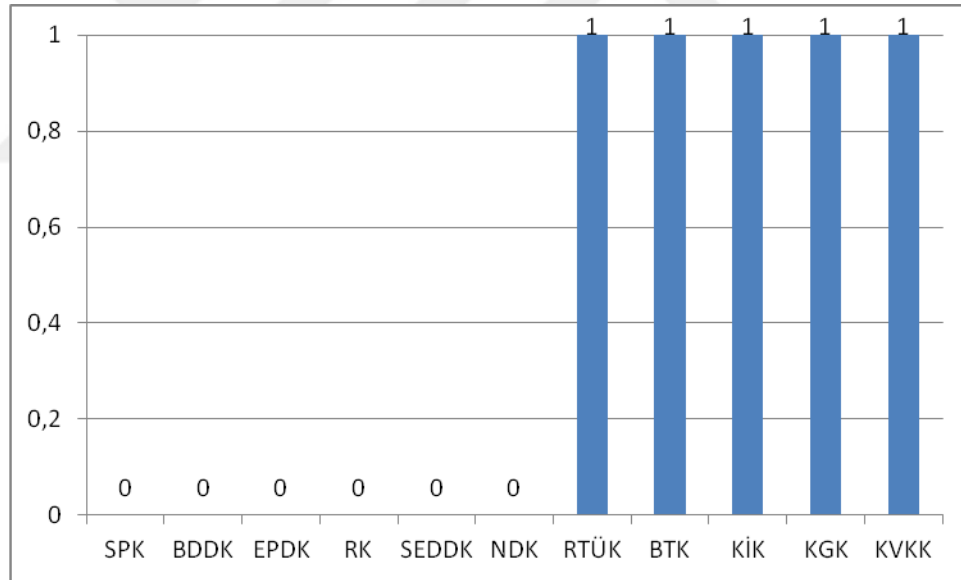
RTÜK, BTK, KİK ve KVKK mevzuatlarında, kurul başkan ve üyelerinin siyasi partilere üye olmaması, siyasi partilerin yönetim ve denetim organlarında görev almamış olması gerektiği şeklinde hükümler yer almaktadır.

KGK üyeliğine atanacakların ise son üç yılda; bağımsız denetim faaliyetinde bulunmamış, bir bağımsız denetim kuruluşunda yönetim kurulu üyeliği yapmamış veya bir

bağımsız denetim kuruluşunca istihdam edilmemiş olması ya da doğrudan veya dolaylı olarak bir bağımsız denetim kuruluşu ile ortaklık ilişkisinin olmaması zorunludur (660 S. KHK, 2011: Md. 4).

SPK, BDDK, EPDK, RK, SEDDK ve NDK mevzuatında kurul başkanı ve üyelerinin atanmalarında bağımsızlığın biçimsel gereklilik olduğuna dair bir hüküm yer almamaktadır.

Şekil 6. DDK Başkanının Bağımsızlığının Atama İçin Biçimsel Gereklilik Olması Bakımından Bağımsızlık Düzeyleri

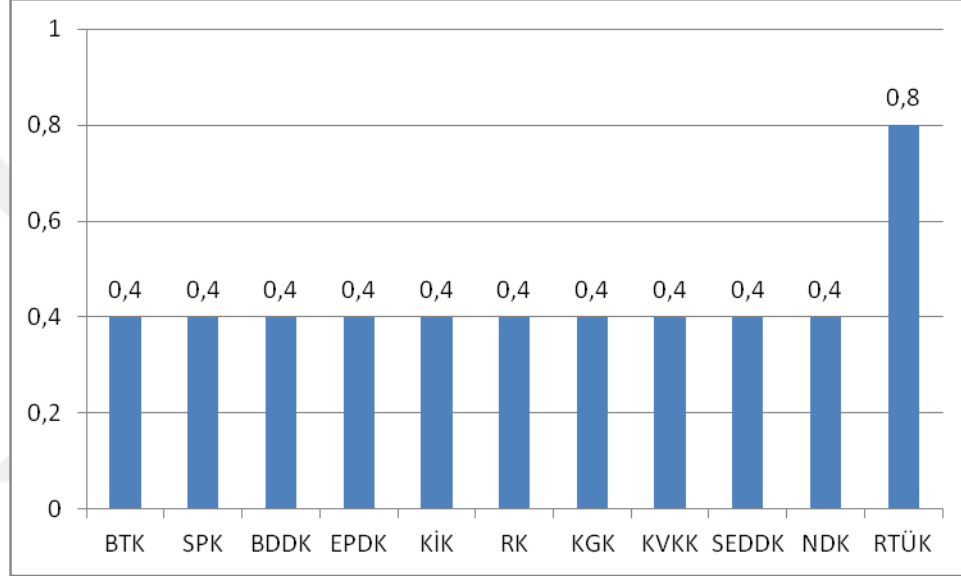

4.2.7. DDK Üyelerinin Görev Süresi Bakımından Bağımsızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması

DDK üyelerinin görev süresi bakımından bağımsızlık düzeyleri karşılaştırıldığında en yüksek bağımsızlık endeksi değerinin 0,8 ile RTÜK'e ait olduğu görülmektedir. RTÜK

dışında diğer tüm kurumların bağımsızlık endeksi değeri 0,4 olarak belirlenmiştir. Bu durumun temel sebebi RTÜK üyelerinin görev sürelerinin 6 yıl olmasıdır. RTÜK haricindeki tüm DDK üyelerinin görev süreleri 4 yıldır.

Şekil 7. DDK Üyelerinin Görev Süresi Bakımından Bağımsızlık Düzeyleri

4.2.8. DDK Üyelerinin Atanması Bakımından Bağımsızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması

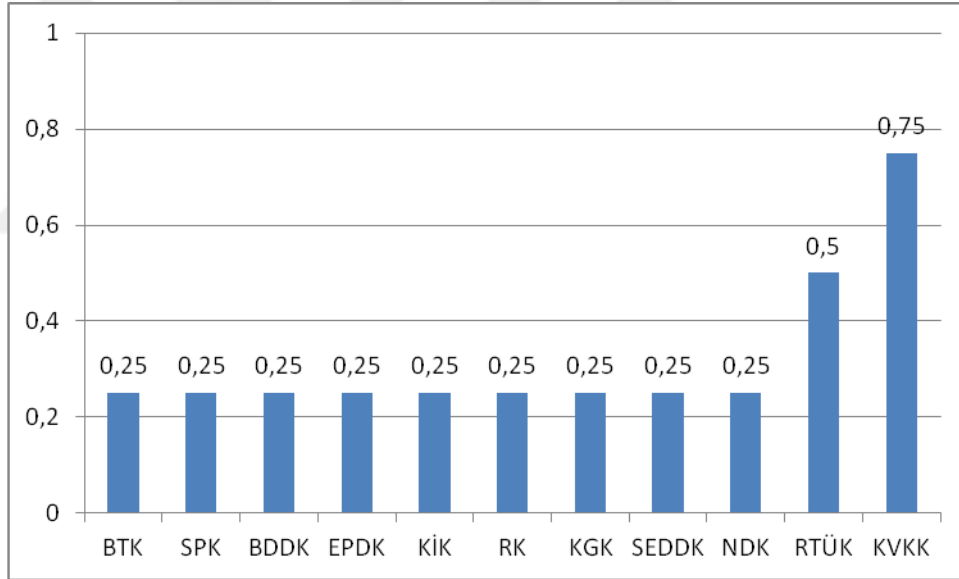
DDK üyelerinin atanması bakımından bağımsızlık düzeyleri karşılaştırıldığında, KVKK'nin 0,75, RTÜK'nin 0,50 bağımsızlık endeksi değerine sahip olduğu görülmektedir. Diğer tüm DDK'ler ise 0,25 bağımsızlık endeksi değerine sahiptir.

KVKK'nin beş üyesi TBMM, dört üyesi Cumhurbaşkanı tarafından seçilmektedir (6698 S.K., 2016: Md. 21). KVKK üyeleri yasama ve yürütme tarafından seçilmektedir. Bu nedenle KVKK'nin bağımsızlık endeksi diğer DDK'lere göre daha yüksek çıkmıştır.

RTÜK, TBMM tarafından seçilen dokuz üyeden oluşur (6112 S.K., 2011: Md. 35). RTÜK üyelerinin yasama tarafından belirleniyor olması, RTÜK'nin bağımsızlık endeksinin KVKK'nin ardından ikinci sırada yer almasına neden olmuştur.

KVKK ve RTÜK hariç diğer tüm DDK'lerin üyeleri Cumhurbaşkanı tarafından belirlenmektedir. Böylece diğer tüm DDK'lerin bağımsızlık endeksi değeri 0,25 olarak belirlenmiştir.

Şekil 8. DDK Üyelerinin Atanması Bakımından Bağımsızlık Düzeyleri

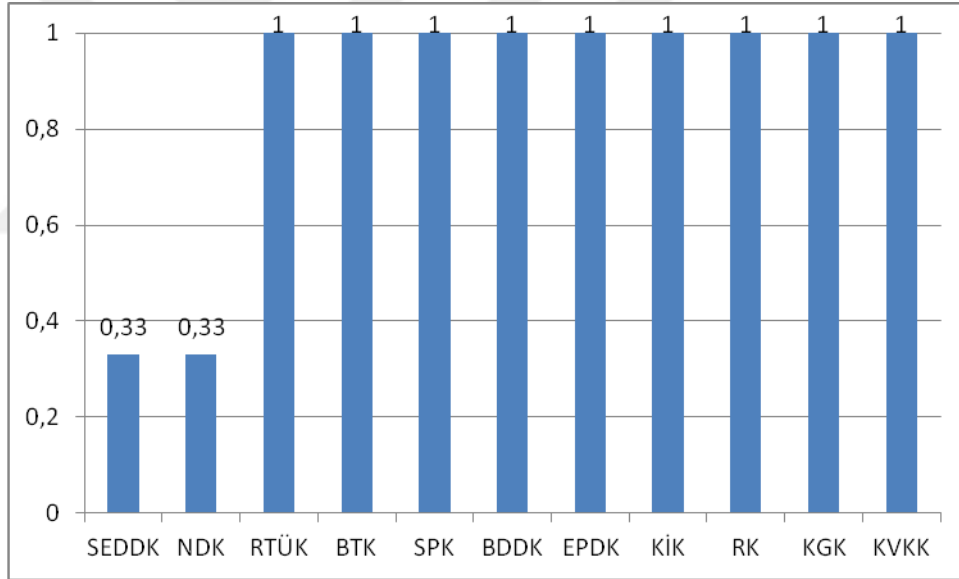

4.2.9. DDK Üyelerinin Görevden Alınması Bakımından Bağımsızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması

DDK üyelerinin görevden alınması bakımından bağımsızlık düzeyleri karşılaştırıldığında SEDDK'nin ve NDK'nin 0,33 bağımsızlık endeksi değerine sahip oldukları, diğer tüm DDK'lerin ise bağımsızlık endeksi değerlerinin 1 olduğu görülmüştür.

SEDDK ve NDK mevzuatında üyelerin görevden alınmasına ilişkin doğrudan bir hüküm bulunmamaktayken, diğer tüm DDK'lere ait mevzuatta kurul üyelerinin görev süreleri dolmadan görevlerine son verilemeyeceğine dair hüküm yer almaktadır. Bu sebeple SEDDK ve NDK üyelerinin görevden alınması bakımından bağımsızlık endeksleri diğer DDK'lere göre daha düşük olarak gerçekleşmiştir.

Şekil 9. DDK Üyelerinin Görevden Alınması Bakımından Bağımsızlık Düzeyleri

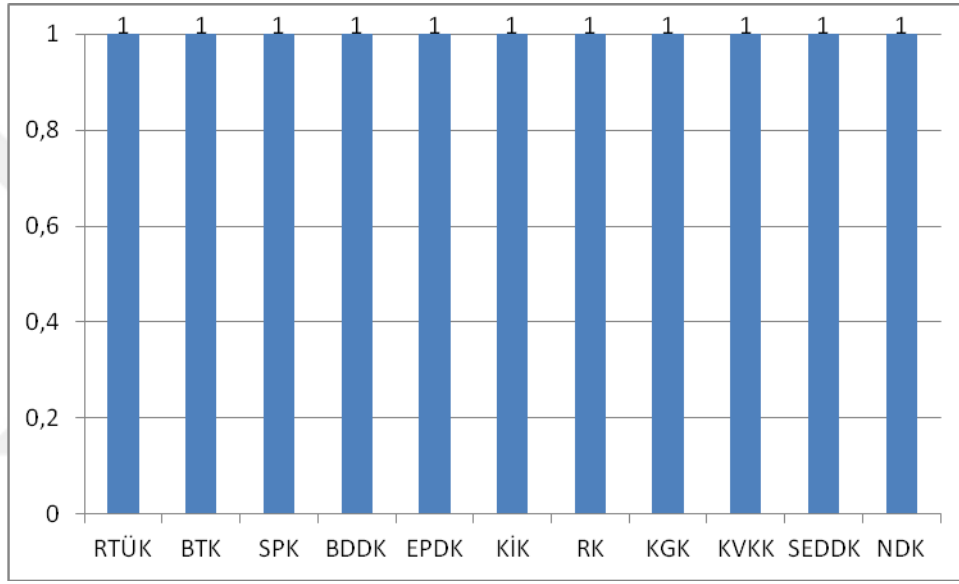

4.2.10. DDK Üyelerinin Yürütmede Başka Bir Göreve Sahip Olabilmesi Bakımından Bağımsızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması

Ülkemizdeki DDK'lerin tümüne ait mevzuat incelendiğinde, DDK üyelerinin özel bir kanuna dayanmadıkça kamu ya da özel kuruluşlarda hiç bir görev alamayacaklarının hüküm atına alındığı görülmektedir. Bu nedenle tüm DDK'ler için DDK üyelerinin yürütmede

başka bir göreve sahip olabilmesi bakımından bağımsızlık endeksi değeri 1 olarak gerçekleşmiştir.

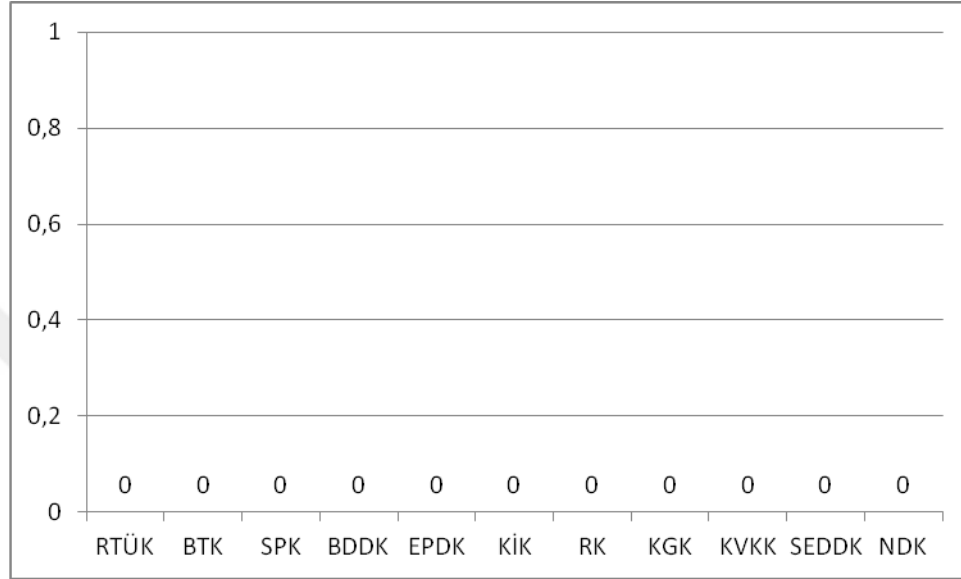
Şekil 10. DDK Üyelerinin Yürütmede Başka Bir Göreve Sahip Olabilmesi Bakımından Bağımsızlık Düzeyleri

4.2.11. DDK Üyelerinin Atamasının Yenilenebilmesi Bakımından Bağımsızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması

Ülkemizdeki DDK'lere ait mevzuat incelendiğinde tüm DDK'lerde üyelerin yeniden atanmalarına engel bir hükmün yer almadığı görülmektedir. Bu nedenle tüm DDK'ler için DDK üyelerinin atanmasının yenilenebilmesi bakımından bağımsızlık düzeyleri 0 olarak gerçekleşmiştir.

Şekil 11. DDK Üyelerinin Atamasının Yenilenebilmesi Bakımından Bağımsızlık Düzeyleri

4.2.12. DDK Üyelerinin Bağımsızlığının Atama İçin Biçimsel Gereklik Olması Bakımından Bağımsızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması

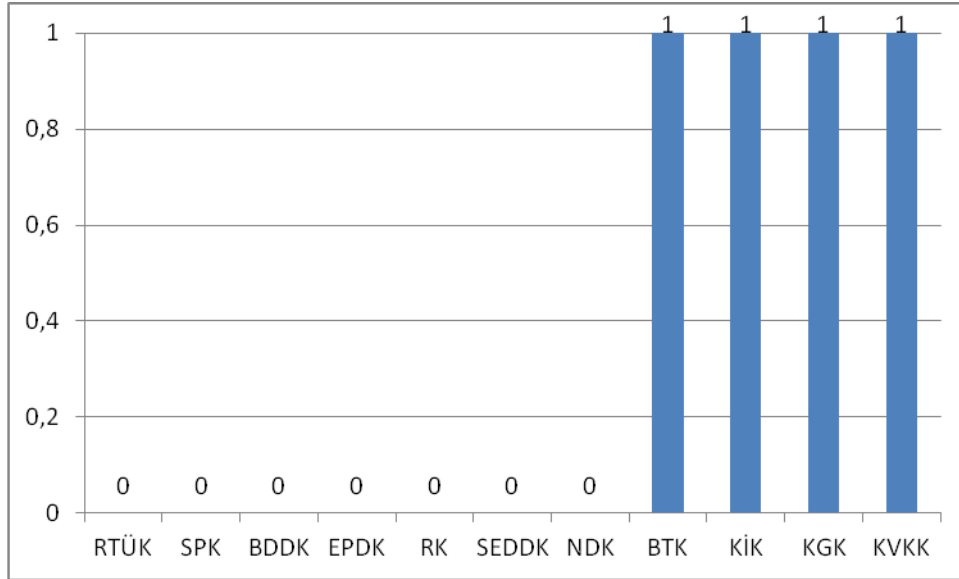
DDK üyeliğine atanma şartlarına DDK'lere ait mevzuatta yer verilmektedir. DDK üyelerinin bağımsızlığının atama için biçimsel gereklik olması bakımından bağımsızlık düzeyleri, DDK'lere ait mevzuatta yer alan üyeliğe atanma şartları dikkate alınarak belirlenmiştir. BTK, KİK, KGK ve KVKK'nın bağımsızlık endeksi değeri 1, diğer tüm DDK'lerin bağımsızlık endeksi değeri 0 olarak gerçekleşmiştir. Buna göre, BTK, KİK, KGK ve KVKK diğer DDK'lere göre bu konuda daha yüksek bağımsızlık endeksi değerine sahiptir.

BTK, KİK, KGK ve KVKK mevzuatlarında, bağımsızlığın atama için biçimsel gereklik olduğuna dair hükümler yer almaktadır. BTK üyelerinin herhangi bir siyasi partinin

yönetim ve denetim organlarında görev almamış veya bu görevlerinden ayrılmış olmaları gerekmektedir (2813 S.K., 1983: Md. 8). Benzer şekilde KİK üyelerinin de geçmişte ve halen bir siyasi parti ile aday gösterilme dâhil üyelik ve görev alma ilişkilerinin bulunmaması gerekir (4734 S.K., 2002: 53). KVVK üyeliği için herhangi bir siyasi parti üyesi olmamak şartı yer almaktadır (6698 S.K., 2016: Md.21). KGK üyeliğine atanacakların son üç yılda; bağımsız denetim faaliyetinde bulunmamış, bir bağımsız denetim kuruluşunda yönetim kurulu üyeliği yapmamış veya bir bağımsız denetim kuruluşunca istihdam edilmemiş olması ya da doğrudan veya dolaylı olarak bir bağımsız denetim kuruluşu ile ortaklık ilişkisinin olmaması zorunludur (660 S. KHK, 2011: Md. 4).

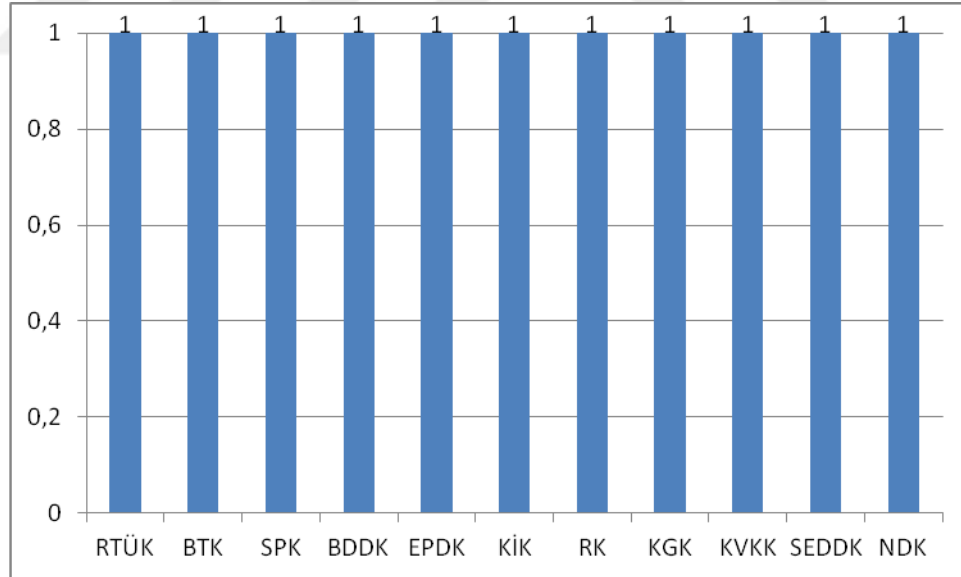
Şekil 12. DDK Üyelerinin Bağımsızlığının Atama İçin Biçimsel Gereklik Olması Bakımından Bağımsızlık Düzeyleri

4.2.13. DDK'nin Bağımsızlığının Resmi Olarak Belirtilmesi Bakımından Bağımsızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması

Türkiye'deki DDK'lerin, kendi faaliyet alanlarında görevlerine yerine getirirken bağımsız oldukları ilgili mevzuatta açıkça hüküm altına alınmıştır. Örneğin; RTÜK, görev ve yetkilerini kendi sorumluluğu altında bağımsız olarak yerine getirir ve kullanır (6112 S.K., 2011: Md. 34). Bu nedenle DDK'nin bağımsızlığının resmi olarak belirtilmesi bakımından bağımsızlık düzeyi endeksi tüm kurumlarda 1 olarak gerçekleşmiştir.

Şekil 13. DDK'nin Bağımsızlığının Resmi Olarak Belirtilmesi Bakımından Bağımsızlık Düzeyleri

4.2.14. DDK'nin Yürütmeye Karşı Resmi Yükümlülükleri Bakımından Bağımsızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması

DDK'nin yürütmeye karşı resmi yükümlülükleri bakımından bağımsızlık düzeyleri

karşılaştırıldığında, en yüksek düzeyde bağımsızlık endeksine RTÜK, BTK, RK, KGK ve NDK'nin sahip olduğu, en düşük düzeyde bağımsızlık endeksine ise KİK'in sahip olduğu görülmektedir.

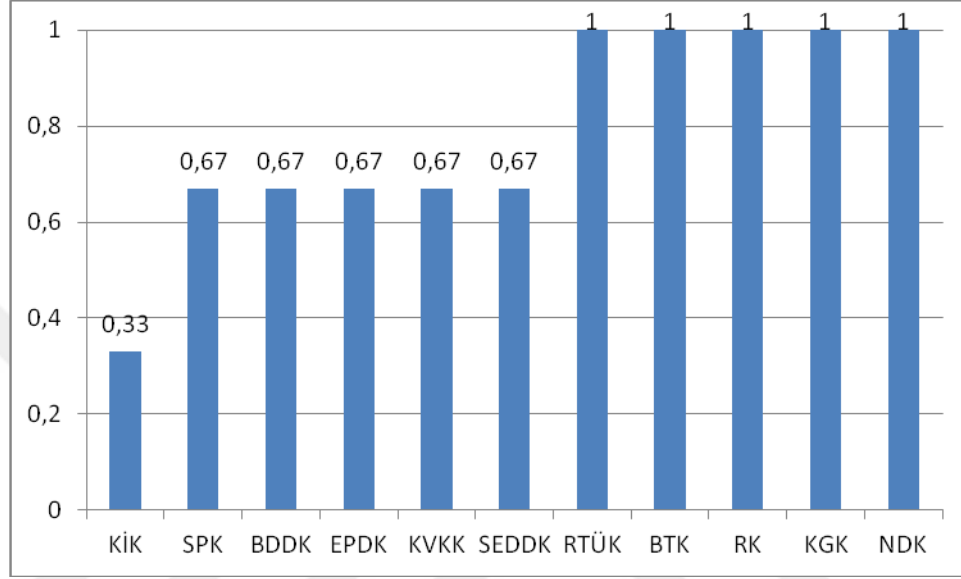
RTÜK, BTK, RK, KGK ve NDK'ye ait mevzuatta, yürütmeye karşı resmi bir sorumluluğa ilişkin doğrudan bir hüküm yer almadığından bu konuda bağımsızlık endeksleri de 1 olarak gerçekleşmiştir.

SPK, BDDK, EPDK, KVKK ve SEDDK'nin yürütmeye karşı resmi yükümlülükleri bakımından bağımsızlık endeksleri 0,67 olarak gerçekleşmiştir. Bu durumun temel nedeni yürütmeye bilgi için yıllık rapor sunumu yapıyor olmasıdır.

Örneğin, SPK yıllık faaliyet raporu ilgili bakana gönderilir ve SPK, ilgili Bakanlığın gerekli gördüğü hâllerde Cumhurbaşkanlığına bilgi verir (6362 S.K., 2012: Md. 129). Buna benzer bir başka örnek olarak EPDK gösterilebilir. EPDK, bir önceki mali yıl için, en geç bir sonraki yılın Nisan ayının sonuna kadar yazılı bir yıllık raporu bilgi için Bakanlığa gönderir (4628 S.K., 2001: Md. 8). BDDK, KVKK ve SEDDK mevzuatında da benzer hükümler yer almaktadır.

KİK'nin yürütmeye karşı resmi yükümlülükleri bakımından bağımsızlık endeksi 0,33 olarak gerçekleşmiştir. Bu bakımdan KİK, yürütmeye karşı resmi sorumluluklar bakımından bağımsızlık endeksi en düşük düzeyde gerçekleşen DDK olarak ortaya çıkmıştır. Bu durumun nedeni, Kurumun bütçe uygulama sonuçlarına ilişkin yıllık malî raporu ve bütçe kesin hesabı Cumhurbaşkanı Kararı ile ibra ediliyor olmasıdır (4734 S.K., 2002: 53).

Şekil 14. DDK'nin Yürütmeye Karşı Resmi Yükümlülükleri Bakımından Bağımsızlık Düzeyleri

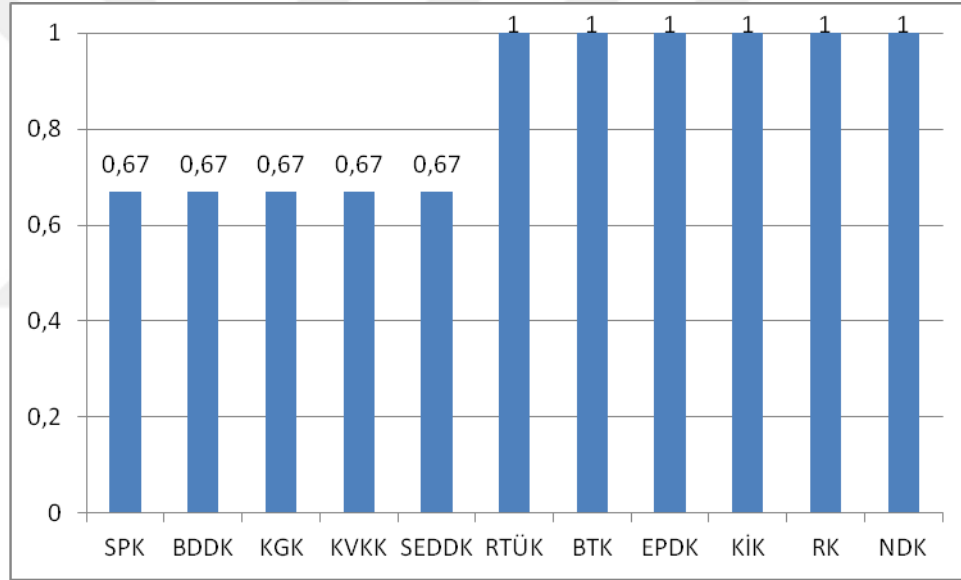
4.2.15. DDK'nin Yasamaya Karşı Resmi Yükümlülükleri Bakımından Bağımsızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması

DDK'lerin yasamaya karşı resmi yükümlülükleri bakımından bağımsızlık düzeyleri karşılaştırıldığında, RTÜK, BTK, EPDK, KİK, RK ve NDK'nın bağımsızlık endeksi değerlerinin 1 olarak gerçekleştiği ve bu yönüyle diğer kurumlardan daha yüksek bağımsızlık düzeyine sahip oldukları görülmektedir. RTÜK, BTK, EPDK, KİK, RK ve NDK mevzuatında yasamaya karşı resmi yükümlülük gerektiren herhangi bir hüküm yer almamaktadır.

SPK, BDDK, KGK, KVKK ve SEDDK mevzuatında ise yasama karşı bilgi için yıllık rapor sunumunu içeren hükümler bulunmaktadır. Bu sebeple bu DDK'lerin bağımsızlık endeksi 0,67 olarak gerçekleşmiştir. Örneğin; BDDK, faaliyetleri ile ilgili olarak yılda bir defa

TBMM Plân ve Bütçe Komisyonuna bilgi verir (5411 S.K., 2005: Md. 97), KVKK yıllık faaliyet raporunu TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonuna sunmaktadır (6698, S.K., 2016, Md. 20). SPK, KGK ve SEDDK mevzuatında da benzer şekilde hükümler yer almaktadır.

Şekil 15. DDK'nin Yasamaya Karşı Resmi Yükümlülükleri Bakımından Bağımsızlık Düzeyleri

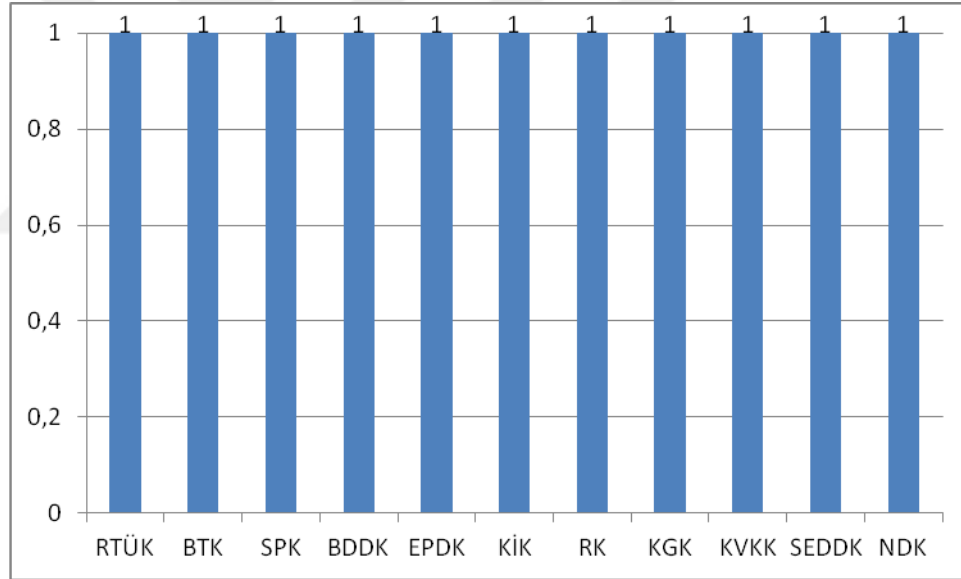

4.2.16. Mahkeme Dışında Bir Organın Kurumun Özel Yetkili Olduğu Alandaki Bir Kararını Bozabilmesi Bakımından Bağımsızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması

Mahkeme dışında bir organın kurumun özel yetkili olduğu alandaki bir kararını bozabilmesi bakımından DDK'lerin bağımsızlık düzeyleri karşılaştırıldığında, tüm DDK'lerin bağımsızlık endeksinin 1 olarak gerçekleştiği görülmektedir.

1982 Anayasasının 125. Maddesi gereği idarenin tüm işlem ve eylemlerine karşı yargı yolu açıktır (1982 Anayasası, Md. 125). Bu kapsamda DDK'lerin işlem ve eylemlerine karşı yargı yoluna başvurabilir. Ülkemizdeki DDK'lere ilişkin mevzuat incelendiğinde, DDK'lerin yetkili olduğu alanda vermiş olduğu kararların yargı yolu hariç herhangi bir organ tarafından bozulabileceğine ilişkin bir hüküm yer almamaktadır.

Şekil 16. Mahkeme Dışında Bir Organın Kurumun Özel Yetkili Olduğu Alandaki Bir Kararını Bozabilmesi Bakımından Bağımsızlık Düzeyleri

4.2.17. DDK'nin Bütçesinin Kaynağı Bakımından Bağımsızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması

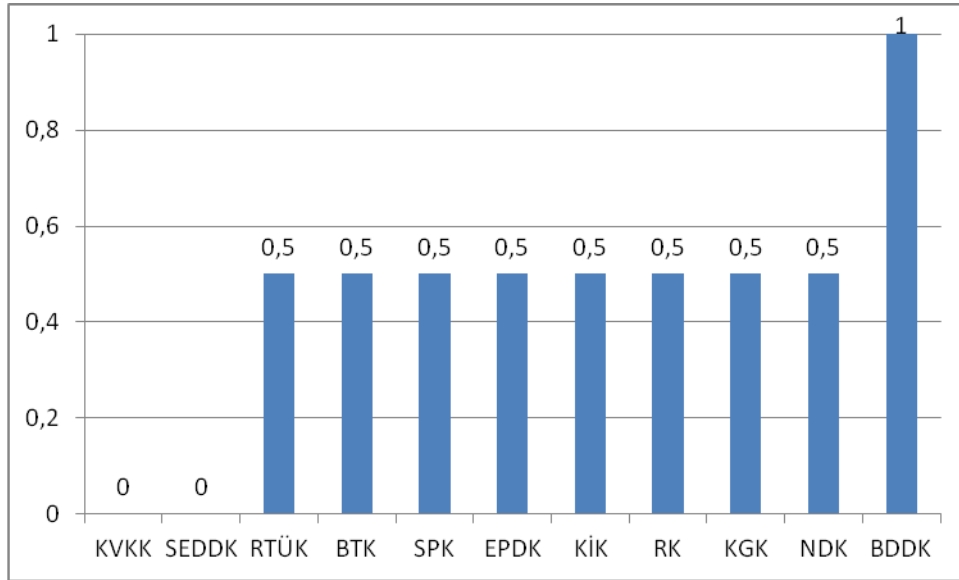
DDK'lerin bütçesinin kaynağı bakımından bağımsızlık düzeyleri karşılaştırıldığında en yüksek bağımsızlık endeksine BDDK'nin, en düşük bağımsızlık

endeksine ise KVKK ve SEDDK'nin sahip olduğu görülmektedir. Diğer DDK'lerin hepsi ise 0,5 bağımsızlık endeksine sahiptir.

BDDK giderleri, bankalar, finansal kiralama şirketleri, factoring şirketleri, finansman şirketleri ile tasarruf finansman şirketlerince bütçenin yürürlüğe girmesinden önce katılma payı adı altında Kuruma yapılacak ödemelerle karşılanır (5411 S.K., 2005: Md. 101). İlgili mevzuatta BDDK gelirleri arasında yürütmeye ilişkin (hazine yardımı vb.) bir hüküm bulunmamaktadır.

KVKK ve SEDDK'nin bütçelerinde ise düzenlenen sektörden alınan her hangi bir ödeme bulunmamakta ve bütçelerinde hazine yardımlarına ilişkin hüküm yer almaktadır. Diğer DDK'lerin bütçelerinde ise hem düzenlenen sektörlerden alınan ücretler hem de hazine yardımları yer almaktadır.

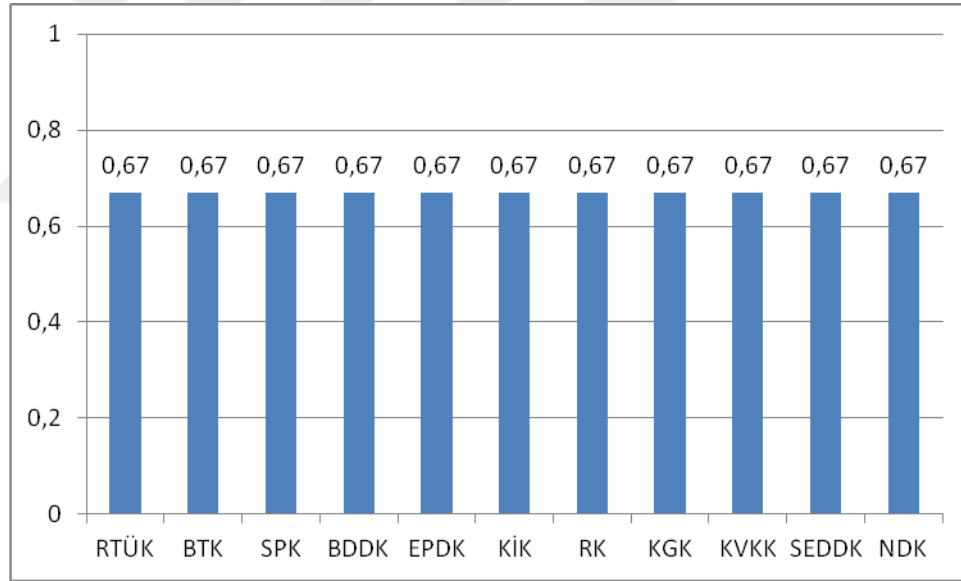
Şekil 17. DDK'nin Bütçesinin Kaynağı Bakımından Bağımsızlık Düzeyleri

4.2.18. Bütçenin Kontrol Edilmesi Bakımından Bağımsızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması

Ülkemizde, 6085 S.K. gereği kamu idareleri Sayıştay'ın denetim alanında yer almaktadır (6085 S.K., 2010: Md. 4). Bu kapsamda ülkemizdeki DDK'lerin bütçeleri Sayıştay tarafından kontrol edildiğinden, bütçenin kontrol edilmesi bakımından bağımsızlık endeksi tüm DDK'lerde 0,67 olarak gerçekleşmiştir.

Şekil 18. Bütçenin Kontrol Edilmesi Bakımından Bağımsızlık Düzeyleri

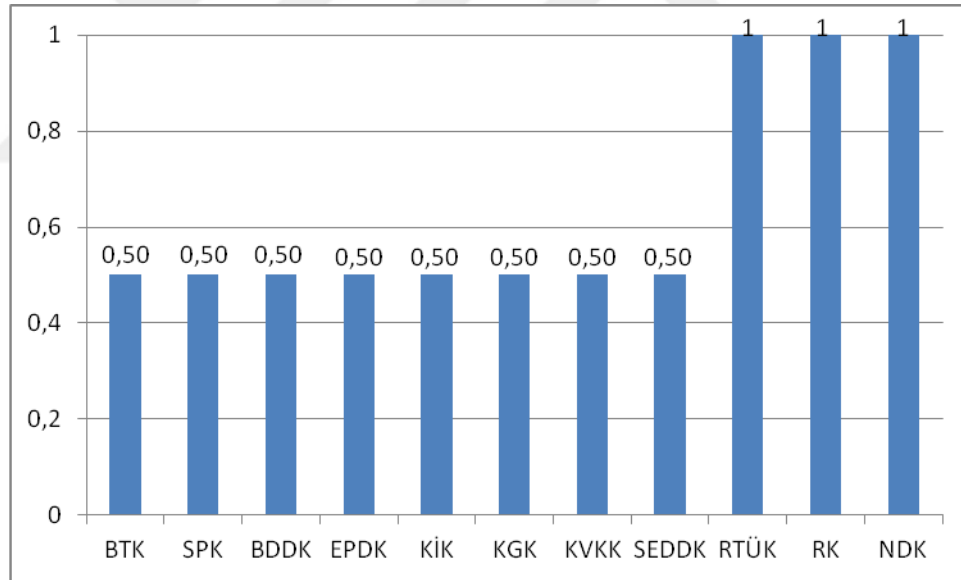
4.2.19. DDK'nin İç Organizasyonuna Karar Verme Bakımından Bağımsızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması

DDK'lerin iç organizasyonuna karar verme bakımından bağımsızlık düzeyleri karşılaştırıldığında, RTÜK, RK ve NDK'nin bağımsızlık endekslerinin 1, diğer DDK'lerin bağımsızlık endekslerinin ise 0,5 olarak gerçekleştiği görülmektedir.

İlgili mevzuatta RTÜK, RK ve NDK iç organizasyonuna yürütmenin karar vereceğine dair herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Bu nedenle bu DDK'lerin bağımsızlık endeksi 1 olarak gerçekleşmiştir. Diğer tüm DDK'lere ilişkin mevzuatta ise hizmet birimlerinin faaliyet alanı, görev ve fonksiyonlarına uygun olarak DDK'nin önerisi ve Cumhurbaşkanı tarafından yayınlanacak yönetmelik ile belirleneceğine dair hükümler yer almaktadır.

Şekil 19. DDK'nin İç Organizasyonuna Karar Verme Bakımından Bağımsızlık Düzeyleri

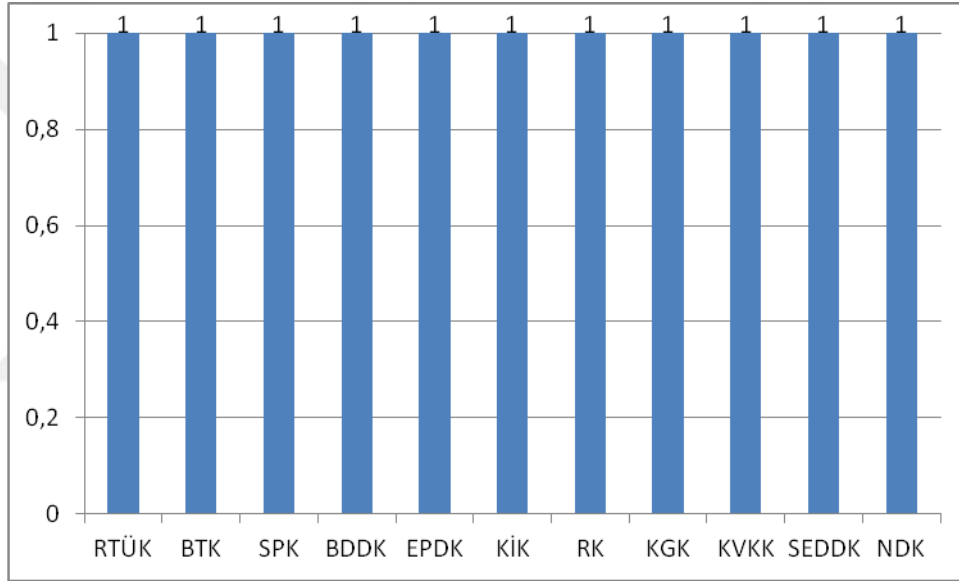

4.2.20. Kurumun Personel Politikası Bakımından Bağımsızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması

Ülkemizdeki DDK'lere ilişkin mevzuat incelendiğinde, personel politikasına ilişkin hususların DDK'ler tarafından düzenleneceğinin hüküm altına alındığı görülmektedir.

Örneğin; personel politikasını saptamak, uygulamasını izlemek, personelin atama işlemlerini yapmak Rekabet Kurulunun görev ve yetkileri arasındadır (4054 S.K., 1994: Md. 27). Benzer hükümler diğer tüm DDK'lere ilişkin mevzuatta yer almaktadır. Bu nedenle tüm DDK'lerde personel politikası bakımından bağımsızlık endeksi 1 olarak gerçekleşmiştir.

Şekil 20. Kurumun Personel Politikası Bakımından Bağımsızlık Düzeyleri

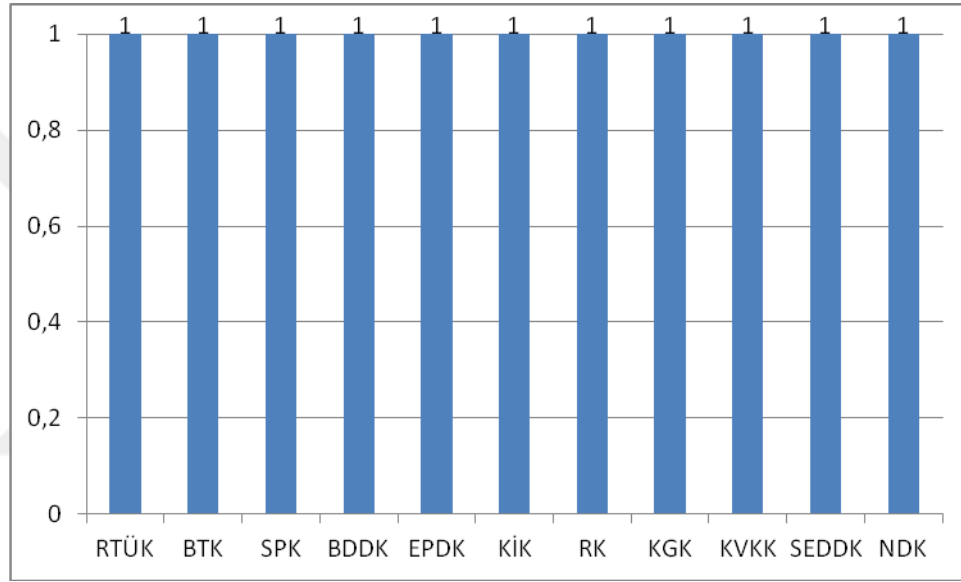

4.2.21. Sektördeki Düzenleme Konusunda Yetkili Olma Bakımından Bağımsızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması

Ülkemizdeki DDK'lerin tümüne ait mevzuat incelendiğinde, DDK'lerin faaliyette bulundukları sektörü düzenlemek ve denetlemek üzere ve kanunlarla verilen görevleri yerine getirmek ve yetkileri kullanmak üzere kuruldukları görülmektedir. Ayrıca tüm DDK'ler faaliyet alanlarına ilişkin konularda, yönetmelik çıkarmak gibi düzenleyici işlem yapma

yetkisine de sahiptir. Bu nedenle tüm DDK'ler için sektörde düzenleme konusunda yetkili olma bakımından bağımsızlık endeksi 1 olarak gerçekleşmiştir.

Şekil 21. Sektördeki Düzenleme Konusunda Yetkili Olma Bakımından Bağımsızlık Düzeyleri

4.3. DDK'LERİN BAĞIMSIZLIK DÜZEYLERİNİN BOYUTLARA GÖRE KARŞILAŞTIRILMASI

Fabrizio Gilardi tarafından geliştirilmiş olan bağımsızlık endeksi (Gilardi, 2022: 881- 883; Gilardi, 2005: 147- 149), DDK başkanının durumu, DDK üyelerinin durumu, yürütme ve yasamayla ilişkiler, finansal ve örgütsel özerklik, düzenleyici yetkiler olmak üzere 5 boyuttan meydana gelmektedir. Her bir boyuta ait endeks kendi içerisindeki göstergelere verilen değerlerin aritmetik ortalamasına göre oluşturulmuştur. Çalışmanın bu bölümünde ülkemizdeki DDK'lerin tüm boyutlara ait bağımsızlık endeksi düzeyleri karşılaştırılacaktır.

DDK'lerin bağımsızlık düzeylerinin boyutlara göre oluşan endeks değerleri aşağıda yer alan Tablo 26.'da gösterilmiştir.

Tablo 26. DDK'lerin Boyutlara Göre Bağımsızlık Endeksi Değerleri

BOYUT	SPK	RTÜK	RK	BDDK	BTK	EPDK	KİK	KGK	KVKK	SEDDK	NDK
A) DDK Başkanının Durumu	0,441	0,700	0,441	0,441	0,608	0,441	0,608	0,608	0,733	0,330	0,330
B) DDK Üyelerinin Durumu	0,441	0,550	0,441	0,441	0,608	0,441	0,608	0,608	0,691	0,330	0,330
C) Yürütme ve Yasama ile İlişkiler	0,835	1	1	0,835	1	0,917	0,832	0,917	0,835	0,835	1
D) Finansal ve Örgütsel Özerklik	0,667	0,792	0,792	0,792	0,667	0,667	0,667	0,667	0,542	0,542	0,792
E) Düzenleyici Yetkiler	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

4.3.1. DDK Başkanının Durumu Bakımından Bağımsızlık Düzeylerinin Karşılaştırması

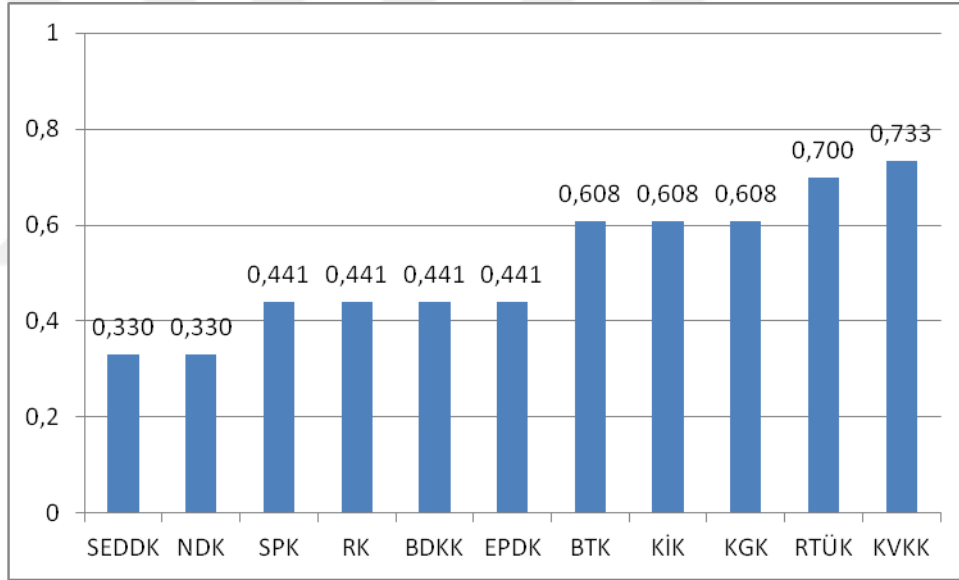
DDK başkanının durumu bakımından bağımsızlık düzeyleri aşağıda yer alan Tablo 27.'de gösterilmiştir.

Tablo 27. DDK Başkanının Durumu Bakımından Bağımsızlık Düzeyleri

BOYUT	SEDDK	NDK	SPK	RK	BDDK	EPDK	BTK	KİK	KGK	RTÜK	KVKK
A) DDK Başkanının Durumu	0,330	0,330	0,441	0,441	0,441	0,441	0,608	0,608	0,608	0,700	0,733

Tablo 27.'de görüldüğü üzere en yüksek bağımsızlık endeksi değerine 0,733 ile KVKK sahiptir. KVKK'yi 0,700 bağımsızlık endeksi değeriyle RTÜK takip etmektedir. RTÜK'ün ardından 0,608 bağımsızlık endeksi değeri ile BTK, KİK ve KGK yer almaktadır. Bu kurumları 0,441 bağımsızlık endeksi değeriyle SPK, RK, BDDK ve EPDK izlemektedir. Son sırada ise 0,330 bağımsızlık endeksi değeriyle SEDDK ve NDK bulunmaktadır. Söz konusu sıralama aşağıda yer alan Şekil 22.'de gösterilmiştir.

Şekil 22. DDK Başkanının Durumu Bakımından Bağımsızlık Düzeyleri

KVKK'nin, bu boyuta göre en yüksek bağımsızlık endeksine sahip olmasının temel nedeni KVKK başkanının KVKK üyeleri tarafından seçilmesidir. Benzer şekilde RTÜK başkanı da RTÜK üyeleri tarafından seçilmektedir. Diğer tüm DDK'lerin başkanı, üyeler arasından Cumhurbaşkanı tarafından atanmaktadır. KVKK başkanının görev süresinin 4 yıl, RTÜK başkanının görev süresinin 2 yıl olması bu iki DDK arasındaki bağımsızlık endeksi değeri farkının nedenleri arasındadır.

SEDDK ve NDK mevzuatında DDK başkanının görevden alınmasıyla ve bağımsızlığın atama için resmi şart olmasıyla ilgili hüküm bulunmaması sebebiyle bu iki DDK'nin bağımsızlık endeksi değerleri diğer DDK'lere göre daha düşük seviyede gerçekleşmiştir.

4.3.2. DDK Üyelerinin Durumu Bakımından Bağımsızlık Düzeylerinin Karşılaştırması

DDK üyelerinin durumu bakımından bağımsızlık düzeyleri aşağıda yer alan Tablo 28.'de gösterilmiştir.

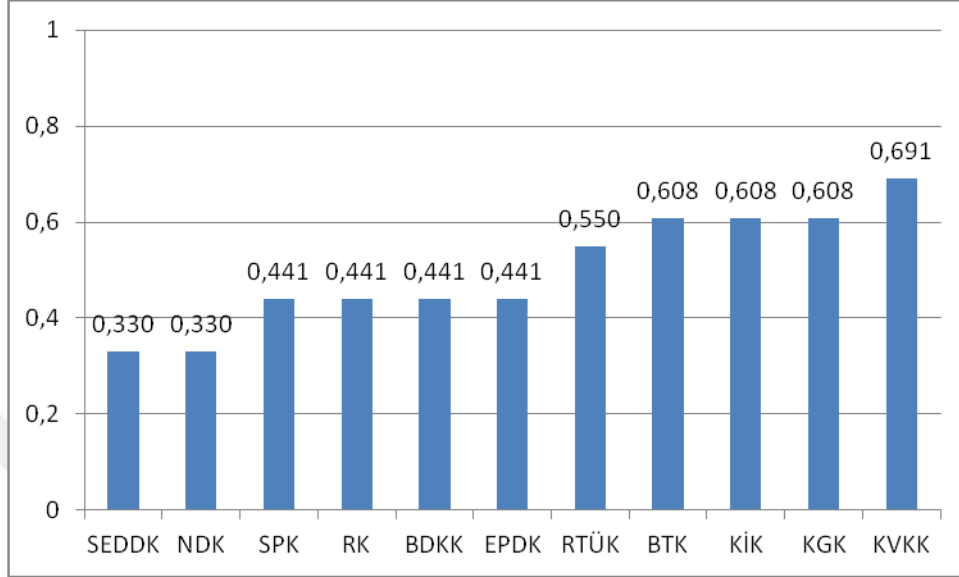
Tablo 28. DDK Üyelerinin Durumu Bakımından Bağımsızlık Düzeyleri

BOYUT	SEDDK	NDK	SPK	RK	BDDK	EPDK	RTÜK	BTK	KİK	KGK	KVKK
B) DDK Üyelerinin Durumu	0,330	0,330	0,441	0,441	0,441	0,441	0,550	0,608	0,608	0,608	0,691

Yukarıda yer alan Tablo 28. incelendiğinde, en yüksek bağımsızlık endeksi değerine KVKK'nin, en düşük bağımsızlık endeksi değerine ise SEDDK ve NDK'nin sahip oldukları görülmektedir. KVVK'yi 0,608 bağımsızlık endeksi değeriyle BTK, KİK ve KGK takip etmektedir. Bu kurumları sırasıyla 0,550 bağımsızlık endeksi değeriyle ile RTÜK, 0, 441 bağımsızlık endeksi değeriyle SPK, RK, BDDK ve EPDK izlemektedir.

DDK üyelerinin durumu bakımından bağımsızlık düzeylerine ilişkin sıralama aşağıdaki bulunan Şekil 23.'de gösterilmektedir.

Şekil 23. DDK Üyelerinin Durumu Bakımından Bağımsızlık Düzeyleri

6698 S.K.'nin 21. maddesine göre KVKK'nın beş üyesi TBMM, dört üyesi Cumhurbaşkanı tarafından seçilmektedir. Ayrıca Kurula üye olabilmek için herhangi bir siyasi parti üyesi olmamak şartı yer almaktadır (6698 S.K., 2016: Md. 21). KVKK üyelerinin hem yasama hem de yürütme tarafından seçiliyor olması ve üyelerin atanması için bağımsızlığın şart olarak belirtilmesi, bu boyut özelinde, KVKK'nın diğer DDK'lerden daha yüksek bağımsızlık endeksi değerine sahip olmasına neden olmuştur.

BTK, KİK ve KGK mevzuatında üyeliğe atanmada bağımsızlık biçimsel bir şart olarak belirtildiğinden bu DDK'lerin bağımsızlık endeksi değerlerinin KVKK hariç diğer DDK'lerden daha yüksek düzeyde gerçekleşmesine sebep olmuştur. SEDDK ve NDK mevzuatında ise DDK üyelerinin görevden alınmasıyla ve bağımsızlığın atama için resmi şart olmasıyla ilgili hüküm bulunmaması, bağımsızlık endeksleri değerlerinin diğer DDK'lere göre daha düşük seviyede gerçekleşmesine neden olmuştur.

4.3.3. Yürütme ve Yasama ile İlişkiler Bakımından Bağımsızlık Düzeylerinin Karşılaştırması

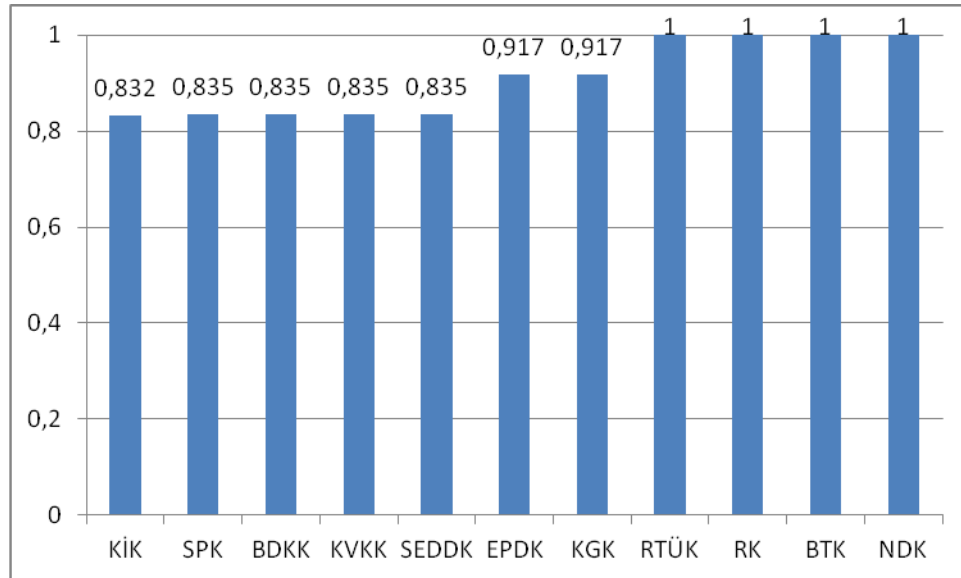
Yürütme ve yasama ile ilişkiler bakımından DDK'lerin bağımsızlık düzeyleri aşağıda bulunan Tablo 29.'da gösterilmiştir.

Tablo 29. Yürütme ve Yasama ile İlişkiler Bakımından Bağımsızlık Düzeyleri

BOYUT	KİK	SPK	BDDK	KVKK	SEDDK	EPDK	KGK	RTÜK	RK	BTK	NDK
C) Yürütme ve Yasama ile İlişkiler	0,832	0,835	0,835	0,835	0,835	0,917	0,917	1	1	1	1

DDK'lerin yürütme ve yasama ile ilişkileri bakımından en yüksek bağımsızlık endeksi değerlerine RTÜK, RK, BTK ve NDK'nin sahip olduğu görülmektedir. En düşük bağımsızlık endeksi değerine ise KİK'nin sahip olduğu görülmektedir.

Şekil 24. Yürütme ve Yasama ile İlişkiler Bakımından Bağımsızlık Düzeyleri

Tüm DDK'lerin yürütme ve yasama ile ilişkileri bakımından bağımsızlık endeksi değerlerinin yüksek düzeyde gerçekleştiği görülmektedir. Bu durumun temel nedeni, RTÜK, RK, BTK ve NDK'ye ait mevzuatta yürütme ve yasamaya karşı resmi bir zorunluluğa yer verilmemiş olması, KİK hariç diğer DDK'lerin de sadece bilgi için yıllık rapor sunumu gibi yükümlülüklerinin bulunuyor olmasıdır.

KİK bütçe uygulama sonuçlarına ilişkin yıllık malî raporu ve bütçe kesin hesabı Cumhurbaşkanlığı kararı ile ibra edilmektedir (4734 S.K., 2002: Md. 53). Bu durum KİK'nin yürütme ve yasama ile ilişkileri bakımından bağımsızlık endeksinin diğer DDK'lere göre daha düşük bir düzeyde gerçekleşmesine neden olmuştur.

4.3.4. Finansal ve Örgütsel Özerklik Bakımından Bağımsızlık Düzeylerinin Karşılaştırması

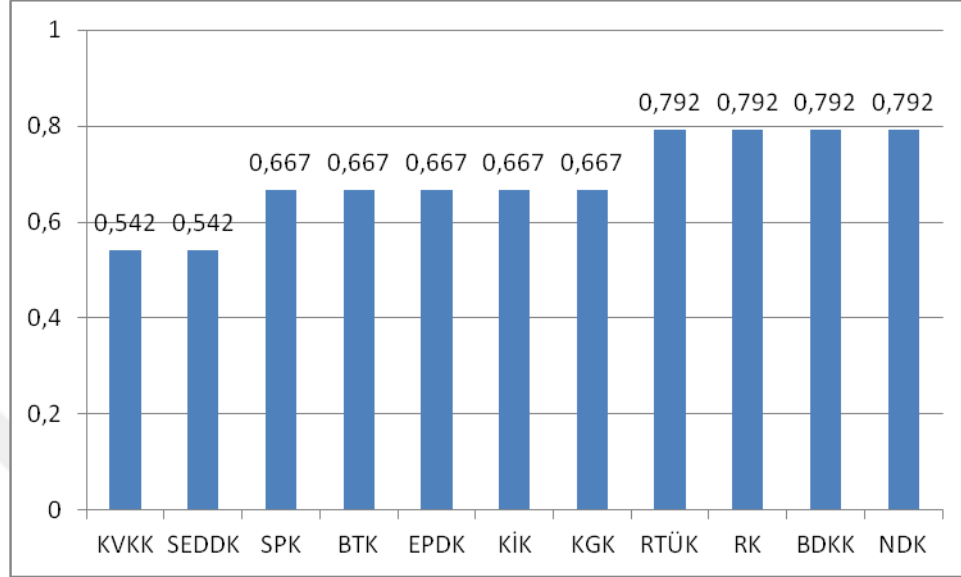
DDK'lerin finansal ve örgütsel özerklik bakımından bağımsızlık endeksi değerleri Tablo 30.'da gösterilmiştir.

Tablo 30. Finansal ve Örgütsel Özerklik Bakımından Bağımsızlık Düzeyleri

BOYUT	KVKK	SEDDK	SPK	BTK	EPDK	KİK	KGK	RK	BDDK	RTÜK	NDK
D) Finansal ve Örgütsel Özerklik	0,542	0,542	0,667	0,667	0,667	0,667	0,667	0,792	0,792	0,792	0,792

Finansal ve örgütsel özerklik bakımından bağımsızlık endeksi değerleri incelendiğinde RK, BDDK, RTÜK ve NDK'nin en yüksek değere, KVKK ve SEDDK'nin de en düşük değere sahip oldukları görülmektedir.

Şekil 25. Finansal ve Örgütsel Özerklik Bakımından Bağımsızlık Düzeyleri

BDDK'nin bütçesinin düzenlenen sektör üzerinden alınan ücretlerden oluşması, RTÜK, RK ve NDK'nin bütçelerinde, hazine yardımlarının yanı sıra düzenlenen sektör üzerinden alınan ücretlerin de yer alması bu DDK'lerin diğerlerine göre daha yüksek bağımsızlık endeksi değerine sahip olmasına yol açmıştır. RTÜK, RK ve NDK'nin iç organizasyonlarına kendilerinin karar veriyor olması da bu durumun diğer bir nedenidir. Bununla birlikte KVKK ve SEDDK'nin bütçelerinde, düzenlenen sektör üzerinden alınan ücretlerin yer almaması, finansal ve örgütsel özerklik bakımından bağımsızlık endeksi değerlerinin diğer DDK'lere göre daha düşük düzeyde gerçekleşmesine neden olmaktadır.

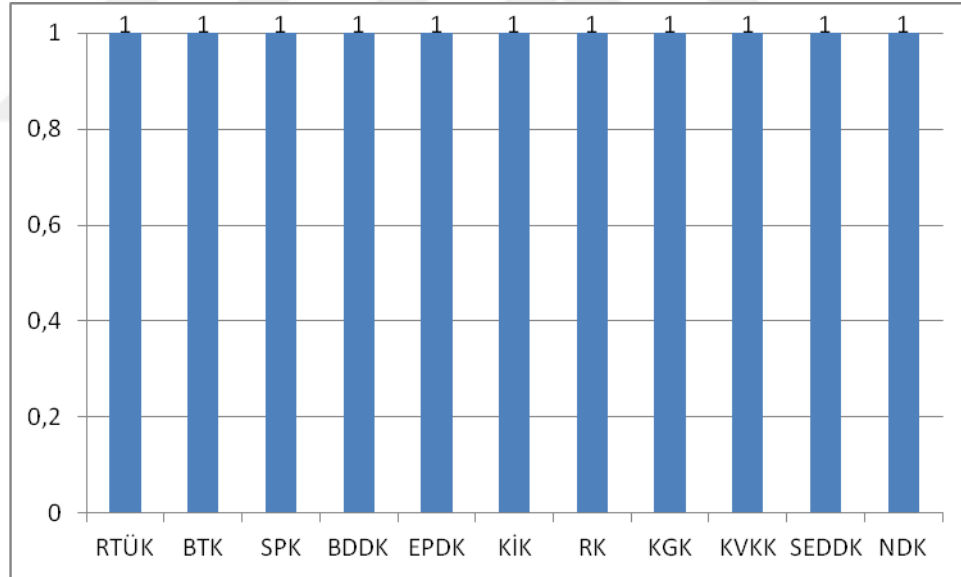
4.3.5. Düzenleyici Yetkiler Bakımından Bağımsızlık Düzeylerinin Karşılaştırması

DDK'lerin düzenleyici yetkiler bakımından bağımsızlık endeksi değerleri aşağıda yer alan Tablo 31.'de gösterilmiştir.

Tablo 31. Düzenleyici Yetkiler Bakımından Bağımsızlık Düzeyleri

BOYUT	SPK	RTÜK	RK	BDDK	BTK	EPDK	KİK	KGK	KVKK	SEDDK	NDK
E) Düzenleyici Yetkiler	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

Düzenleyici yetkiler bakımından tüm DDK'lerin bağımsızlık endeksi değerleri 1 olarak gerçekleşmiştir. Bu durumun temel nedenleri, DDK'lerin faaliyet alanında yer alan sektörlere ilişkin düzenleme yetkisinin sadece ilgili DDK'lerde olması ve DDK'lerin faaliyet alanlarına ilişkin düzenleyici işlem yapma yetkilerinin bulunuyor olmasıdır.

Şekil 26. Düzenleyici Yetkiler Bakımından Bağımsızlık Düzeyleri

4.3.6. DDK'lerin Genel Bağımsızlık Endekslerinin Karşılaştırılması

Bağımsız idari otoritelerin bağımsızlık düzeylerinin belirlenmesi amacıyla Gilardi (2002; 2005) tarafından geliştirilen bağımsızlık endeksi dikkate alınarak Türkiye'deki DDK'lerin genel bağımsızlık endeksi değerleri belirlenmiştir. DDK'lerin genel bağımsızlık

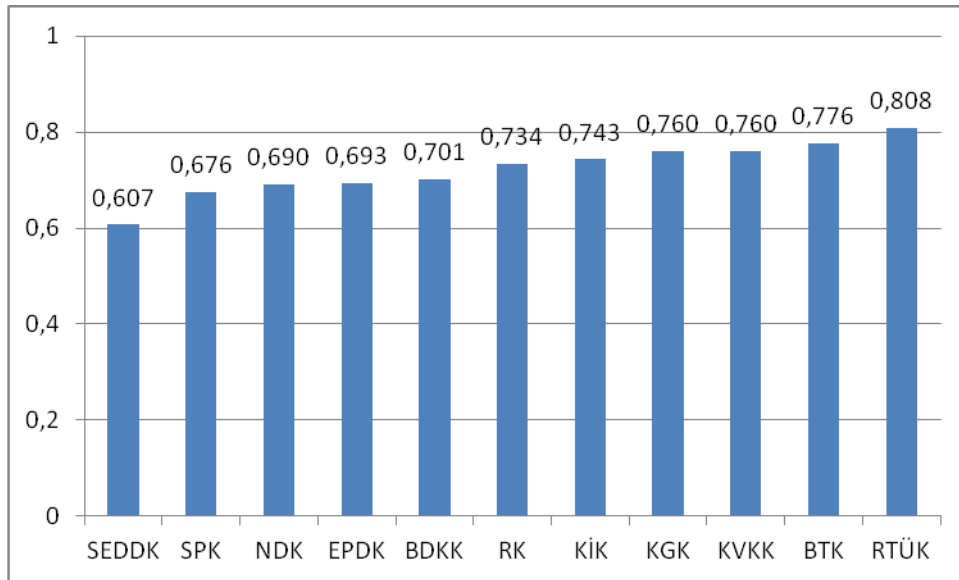
endeksleri aşağıda yer alan Tablo 32.'de gösterilmiştir.

Tablo 32. DDK'lerin Genel Bağımsızlık Endeksleri

	SEDDK	SPK	NDK	EPDK	BDDK	RK	KİK	KGK	KVKK	BTK	RTÜK
Bağımsızlık Endeksi	0,607	0,676	0,690	0,693	0,701	0,734	0,743	0,760	0,760	0,776	0,808

DDK'lerin bağımsızlık endeksleri incelendiğinde en yüksek bağımsızlık endeksine 0,808 ile RTÜK'nin sahip olduğu görülmektedir. BTK 0,776 ile en yüksek ikinci bağımsızlık endeksi değerine sahiptir. BTK'yi, 0,760 ile KVKK ve KGK izlemektedir. SPK, 0,676 bağımsızlık endeksi değeri ile ikinci en düşük bağımsızlık değerine sahip DDK'dir. SEDDK ise 0,607 ile en düşük bağımsızlık endeksine sahip DDK'dir.

Şekil 27. DDK'lerin Genel Bağımsızlık Endeksleri

Yukarıdaki şekil incelendiğinde Türkiye'deki DDK'lerin tamamının bağımsızlık düzeylerinin 0,5 ortalama değerinin üzerinde gerçekleştiği görülmektedir.

SONUÇ

Devletin ekonomik alandaki rolünün değişimine bağlı olarak, özellikle 1980’li yıllardan itibaren bazı sektörlerde ve toplumsal hayatın önemli alanlarında düzenleme ve denetleme yetkisine sahip kurumlar ortaya çıkmaya başlamıştır. 1929 Ekonomik Bunalımının ardından 1970’li yıllara kadar Refah Devleti politikalarına dayanan müdahaleci devlet anlayışı ile devlet ekonomide aktif şekilde rol üstlenmiştir. Ancak 1970’li yıllarda yaşanan Petrol Krizleri ve beraberinde yaşanan ekonomik olaylar devletin ekonomideki müdahaleci rolünün sorgulanmasına neden olmuştur.

Küreselleşmenin de etkisiyle birlikte 1980’li yılların başlarından itibaren devletin ekonomideki müdahaleci rolünün yerini, piyasaları düzenleyen bir devlet anlayışı almaya başlamıştır. Devletin daha önceden aktif bir şekilde rol aldığı piyasalardan çekilmeye başlamasıyla birlikte piyasaların düzenlenmesi ve denetlenmesi gibi konularda görev yapacak kurumlara ihtiyaç duyulmuştur. Böylece, bağımsız idari otoriteler, regülasyon kurumları, üst kurullar, düzenleyici kurumlar gibi farklı isimlerle bilinen DDK’ler ortaya çıkmaya başlamıştır. Esasen dünya genelinde bağımsız idari otorite olarak kabul edilebilecek ilk örneklere 19. yüzyıl sonlarında ABD’de rastlanılmaktadır. 20. yüzyıl başlarında ve ortalarında ABD’de ve bazı Avrupa ülkelerinde de farklı örneklere rastlanmak mümkündür. Ancak DDK’lerin sayılarının hızla artarak dünya genelinde yayılmasının 1980’li yıllardan itibaren gerçekleştiği görülmektedir.

Ülkelerin sahip oldukları hukuki, idari, siyasi ve ekonomik koşulların farklı olmasından dolayı DDK’lere ilişkin tek bir tanım yapmak güçtür. Farklı ülkelerde, farklı

alanlarda farklı yetkilere sahip DDK örneklerine rastlamak mümkündür. Bu bakımdan DDK'leri her ülkenin kendi koşulları içerisinde ele almak ve değerlendirmek gerekmektedir.

Üzerinde görüş birliği sağlanan tek bir tanımı olmasa da DDK'ler, sermaye piyasaları, bankacılık, iletişim, gıda, çevre, enerji gibi alanlarda düzenleme, gözetim, denetim, danışmanlık, yaptırım uygulama gibi çeşitli işlevleri bulunan, idari ve mali yönden bağımsız, kurumsal özerkliğe sahip birimler olarak ifade edilebilir.

Türkiye'de DDK benzeri ilk örnek 1950'li yılların sonunda görülmekle birlikte ilk DDK'nin 1981 yılında kurulan SPK olduğu kabul edilmektedir. 1990'lı yıllarda ve 2000'li yılların başlarında sayıları hızla artan DDK'ler beraberinde bu kurumların yapıları, işlevleri, hukuki statüleri, idari teşkilat içerisindeki konumları gibi birçok tartışmayı beraberinde getirmiştir.

DDK'lere ilişkin üzerinde tartışılan konulardan birisi de DDK'lerin bağımsızlığıdır. Bu konuda uluslararası literatürde çok sayıda çalışma olmasına karşılık Türkiye'deki DDK'lere ilişkin sınırlı sayıda çalışmanın yer aldığı görülmektedir.

2017 yılı anayasa değişikliği ve devamında 2018 yılında Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçişle birlikte DDK'lerin yapısında da önemli değişiklikler olmuştur. Tez çalışmasıyla birlikte 5018 S.K.'nin ekinde yer alan III S. 11 DDK'nin bağımsızlık düzeylerinin belirlenmesine ilişkin gerçekleştirilen analiz, söz konusu değişiklikleri de kapsadığından, bu konudaki güncel durumun ortaya konulması açısından önem taşımaktadır.

Tez çalışmasında yer alan;

- DDK Başkanı yürütmede başka bir göreve sahip olabilir mi?

- DDK Üyeleri yürütmede başka bir göreve sahip olabilir mi?

- DDK'nin bağımsızlığı resmi olarak belirtilmiş mi?

- Mahkeme dışında hangi organ, kurumun özel yetkili olduğu alandaki bir kararını bozabilir?

- Kurumun personel politikasından hangi kurum sorumludur?

- Sektördeki düzenleme konusunda kim yetkilidir?

göstergelerine göre DDK'lerin bağımsızlık düzeylerinin en yüksek seviyede gerçekleştiği görülmektedir. Buna göre söz konusu göstergeler için 11 DDK'nin tamamının bağımsızlık endeksi değerinin 1 olarak gerçekleşmiştir. Böylece, tez çalışmasında kullanılan Gilardi Endeksinde yer alan 21 göstergenin 6'sında DDK'lere ait bağımsızlık endeksi değerlerinin 1 olarak gerçekleştiği görülmektedir.

Her bir DDK'ye ait mevzuatta, DDK Başkan ve üyelerinin, özel bir kanuna dayanmadan, resmi veya özel herhangi bir görev alamayacakları açıkça yer almaktadır. Bu sebeple hem DDK başkanı hem de DDK üyeleri bakımından söz konusu bağımsızlık endeksi değerleri 1 olarak gerçekleşmiştir.

DDK'lerin tümüne ait mevzuatta DDK'lerin görev ve yetkilerini bağımsız olarak kullanacakları ifade edilmiştir. DDK'lerin bağımsızlığı resmi olarak belirtildiğinden söz konusu göstergeye ilişkin bağımsızlık endeksi değeri 1 olarak gerçekleşmiştir.

DDK'ler kamu tüzel kişiliğine sahip olmanın bir sonucu olarak kendine has personeli olan kurumlardır. Buna bağlı olarak DDK'lerin personel politikalarını kendilerinin belirleyeceği ilgili mevzuatta açıkça belirtilmiştir. Bu nedenle söz konusu göstergeye ait bağımsızlık endeksi değeri 1 olarak gerçekleşmiştir.

1982 Anayasasının 125. Maddesi hükmü gereğince idarenin tüm işlem ve eylemlerine karşı yolu açıktır. Bu kapsamda DDK'lerin işlem ve eylemlerine karşı yargı yoluna başvurulabilir. DDK'lere ilişkin mevzuatta, DDK'lerin yetkili oldukları alandaki kararını mahkeme dışında herhangi bir organın bozabileceğine dair herhangi bir hüküm yer almamaktadır. Bu nedenle tüm DDK'lerde söz konusu göstergeye ait bağımsızlık endeksi değerinin en yüksek düzeyde olduğu görülmektedir.

DDK'ler, görev ve yetkilerini bağımsız olarak kullandıklarından, sorumluluk alanlarıyla ilgili sektörlerde düzenleme yetkisine de sahip oldukları görülmektedir. Düzenleme yetkilerini ilgili alanda düzenleyici işlem yapma yoluyla kullanmaktadırlar. Bu nedenle söz konusu göstergeye ait bağımsızlık endeksi değeri 1 olarak gerçekleşmiştir.

Tez çalışmasında kullanılan Gilardi Endeksine göre endeks değerleri 0'a doğru yaklaştıkça bağımsızlığın azaldığı, 1'e doğru yaklaştıkça bağımsızlık düzeyinin arttığı kabul edilmektedir. Bu durumda yukarıda yer alan göstergeler bakımından Türkiye'deki DDK'lerin, olabilecek en yüksek noktada bağımsızlık düzeyine sahip oldukları görülmektedir.

DDK'lerin bağımsızlık düzeyleri göstergelere göre karşılaştırıldığında bazı göstergelerde tüm DDK'lerin 0 değerine sahip oldukları görülmüştür. Bu bakımdan bağımsızlık düzeyinin en alt seviyede olduğu göstergeler;

- DDK Başkanının ataması yenilenebilir mi?

- DDK Üyelerinin ataması yenilenebilir mi?

olarak belirlenmiştir. Buna göre Gilardi Endeksinde yer alan 21 göstergeden 2'sinde DDK'lerin bağımsızlık endeksi değerinin 0 olarak gerçekleştiği görülmektedir. Söz konusu göstergelerin tüm DDK'ler için 0 değeri taşımasının nedeni, DDK'lere ilişkin mevzuatta DDK başkan ve üyelerinin yeniden atanmalarına ilişkin herhangi bir hükmün yer almıyor olmasıdır.

DDK'lerin bağımsızlık endeksleri değerlerine ilişkin yapılan inceleme yer alan;

- DDK Başkanının görev süresi,

göstergesinde tüm DDK'lerin 0,5'in altında bağımsızlık endeksi değerine sahip oldukları dikkat çekmektedir. Bu göstergede RTÜK hariç diğer tüm DDK'ler bağımsızlık endeksi değeri 0,4 olarak gerçekleşmiştir. RTÜK ise 0,2 bağımsızlık endeksi değerine sahiptir. Buradan hareketle DDK'lerin, DDK başkanının görev süresi bakımından bağımsızlık düzeylerinin düşük seviyede gerçekleştiği söylenebilir.

Çalışmada yer alan;

- DDK'nin Yasamaya Karşı Resmi Yükümlülükleri Nelerdir?

- Bütçe Nasıl Kontrol Edilir?

- DDK'nin İç Organizasyonuna Hangi Organ Karar Verir?

göstergelerinde tüm DDK'lere ilişkin bağımsızlık endeksi düzeylerinin 0,5'in üzerinde gerçekleştiği görülmektedir. İlgili göstergelere ilişkin elde edilen bulgular incelendiğinde, DDK'nin iç organizasyonuna karar verme bakımından bağımsızlık düzeylerinin RTÜK, RK ve NDK için 1 olarak en yüksek düzeyde, diğer tüm DDK'ler için ise 0,5 düzeyinde gerçekleştiği görülmektedir. Bu noktada RTÜK, RK ve NDK'nin bağımsızlık endeksi değerlerinin en yüksek düzeyde gerçekleşmiş olması dikkat çekmektedir. Söz konusu gösterge için RTÜK, RK ve NDK hariç diğer tüm DDK'lerin bağımsızlıklarının ortalama bir düzeyde gerçekleştiği görülmektedir.

DDK'nin yasamaya karşı resmi yükümlülükleri bakımından bağımsızlık düzeyleri ile bütçenin kontrol edilmesi bakımından bağımsızlık düzeylerinin tüm DDK'ler için 0,67'nin üzerinde yer aldığı görülmektedir. Bütçenin kontrol edilmesi bakımından bağımsızlık endeksi değerlerinin tüm DDK'ler için 0,67 olarak gerçekleştiği görülürken, DDK'nin yasamaya karşı resmi yükümlülükleri bakımından bağımsızlık endeksi değerlerinin RTÜK, BTK, EPDK, KİK, RK ve NDK için en yüksek seviyede 1 olarak gerçekleştiği, diğer DDK'ler için ise 0,67 olarak gerçekleştiği görülmektedir. Bu yönüyle söz konusu her 3 gösterge bakımından, DDK'lerin bağımsızlık düzeylerinin bazı DDK'lerde en yüksek düzeyde 1 olarak, diğerlerinde ise ortalama ve ortalamanın üzerinde değerlerde bulunduğu tespit edilmiştir.

DDK başkan ve üyelerinin atanmasına ilişkin olan;

- DDK başkanını kim atamaktadır?
- DDK Üyelerini kim atamaktadır?

göstergelerinde RTÜK ve KVKK'nin diğer DDK'lerden daha yüksek bağımsızlık endeksi değerine sahip oldukları dikkat çekmektedir. RTÜK ve KVKK başkanları kendi üyeleri tarafından seçildiğinden DDK başkanının atanması bakımından bağımsızlık düzeyine ait göstergede bağımsızlık endeksi değerleri her iki DDK için de 1 olarak gerçekleşmiştir. RTÜK ve KVKK hariç, diğer DDK'lerin başkanlarının yürütme tarafından atanıyor olması sebebiyle söz konusu göstergede DDK'lerin bağımsızlık endeksi düzeylerinin 0,25 olarak gerçekleştiği görülmektedir. Bu durum RTÜK ve KVKK hariç diğer DDK'lerin, DDK başkanının atanması bakımından bağımsızlık düzeylerinin düşük olduğu göstermektedir.

DDK başkanının atanması usulünde olduğu gibi DDK üyelerinin atanması usulünde de RTÜK ve KVKK'nin bağımsızlık endeksi değerlerinin diğer DDK'lerden yüksek olduğu görülmektedir. RTÜK üyeleri TBMM tarafından belirlendiğinden RTÜK 0,5, KVKK üyeleri Cumhurbaşkanı ve TBMM tarafından belirlendiğinden 0,75 bağımsızlık endeksi değerine sahiptir. Söz konusu göstergede diğer DDK'ler 0,25 bağımsızlık endeksi değerine sahiptir. RTÜK ve KVKK hariç diğer DDK'lerin, DDK üyelerinin atanması bakımından bağımsızlık düzeylerinin düşük olduğu göstermektedir.

DDK başkan ve üyelerinin görevden alınabilmesine ilişkin olarak;

- DDK Başkanını görevden alma,
- DDK üyelerini görevden alma,

göstergelerinde SEDDK ve NDK hariç diğer tüm DDK'lerin bağımsızlık endeksi değerlerinin 1 olarak gerçekleştiği görülmektedir. Söz konusu göstergelerin her ikisinde, diğer

tüm DDK'lerin bağımsızlık endeksi değerleri en üst seviyede gerçekleşmişken, SEDDK ve NDK bağımsızlık endeksi değerlerinin 0,33 olarak gerçekleşmesi dikkat çekmektedir. Bu bakımdan SEDDK ve NDK için DDK başkanının görevden alınması bakımından bağımsızlık düzeyi ile DDK üyelerinin görevden alınması bakımından bağımsızlık düzeyinin düşük olarak gerçekleştiği görülmektedir.

DDK üyelerinin görev süresi bakımından bağımsızlık düzeyine ilişkin;

- DDK Üyelerinin görev süresi,

göstergesinde RTÜK hariç diğer tüm DDK'lerin bağımsızlık endeksi değeri 0,4 olarak gerçekleşmiştir. RTÜK ise 0,8 bağımsızlık endeksi değerine sahiptir. Buradan hareketle söz konusu göstergede RTÜK'ün bağımsızlık endeksi değerinin yüksek olduğu görülürken, diğer DDK'lerin bağımsızlık düzeylerinin düşük seviyede gerçekleştiği söylenebilir.

DDK Başkanı ve üyeleri bakımından bağımsızlığın atama için biçimsel bir gereklilik olup olmadığına ilişkin;

- DDK Başkanı için bağımsızlık atama için biçimsel bir gereklilik midir?

- DDK Üyeleri için bağımsızlık atama için biçimsel bir gereklilik midir?

göstergelerinin her ikisi için de BTK, KİK, KGK ve KVKK'nin bağımsızlık düzeyi endekslerinin 1 olarak gerçekleştiği görülmektedir. Bu bakımdan BTK, KİK, KGK ve KVKK için söz konusu göstergelerde bağımsızlık düzeyleri yüksek olarak gerçekleşmiştir. SPK, BDDK, EPDK, RK, SEDDK ve NDK için ise her iki göstergede de bağımsızlık endeksi

değerleri 0 olarak gerçekleşmiştir. Dolayısıyla her iki gösterge bakımından SPK, BDDK, EPDK, RK, SEDDK ve NDK'nin bağımsızlık düzeylerinin düşük olduğu görülmüştür.

Yukarıda belirtilen DDK Başkanı ve üyeleri bakımından bağımsızlığın atama için biçimsel bir gereklilik olup olmadığına ilişkin her iki göstergede de RTÜK'ün bağımsızlık endeksi değerleri dikkat çekmektedir. DDK Başkanı bakımından bağımsızlığın atama için biçimsel bir gereklilik olup olmadığına ilişkin göstergede RTÜK bağımsızlık endeksi değeri 1 iken, DDK üyeleri bakımından bağımsızlığın atama için biçimsel bir gereklilik olup olmadığına ilişkin göstergede ise 0 olarak gerçekleşmiştir. Bu bakımdan RTÜK başkanının bağımsızlığı atanmada biçimsel koşul iken RTÜK üyelerinin atanmasında bağımsızlığa ilişkin bir şart yer almamaktadır.

DDK'lerin yürütmeye karşı resmi yükümlülükleri bakımından bağımsızlık düzeylerine ilişkin;

- DDK'nin yürütmeye karşı resmi yükümlülükleri nelerdir?

göstergesinde RTÜK, BTK, RK, KGK ve NDK'nin bağımsızlık endeksi değerinin 1 olarak gerçekleştiği, KİK hariç diğer DDK'lerin ise 0,67 bağımsızlık endeksi değerine sahip oldukları görülmektedir. Buradan hareketle DDK'lerin yürütmeye karşı resmi yükümlülükleri bakımından bağımsızlık düzeyinin; 0,33 bağımsızlık endeksi değeriyle KİK'nin düşük, SPK, BDDK, EDEK, KVKK ve SEDDK'nin 0,67 bağımsızlık endeksi değeriyle ortalamanın üzerinde, RTÜK, BTK, RK, KGK ve NDK'nin ise en üst seviyede bağımsızlık düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Söz konusu göstergede KİK'nin bağımsızlık düzeyinin düşük olması

dikkat çekmektedir. Bu durumun temel nedeni KİK'nin bütçe uygulama sonuçlarına ilişkin yıllık malî raporu ve bütçe kesin hesabının Cumhurbaşkanı Kararı ile ibra ediliyor olmasıdır.

DDK'nin bütçesinin kaynağı bakımından bağımsızlık düzeyine ilişkin,

- DDK'nin bütçesinin kaynağı nedir?

göstergesinde BDDK, KVKK ve SEDDK hariç diğer tüm DDK'lerin 0,5 bağımsızlık endeksi değeriyle ortalama bağımsızlık düzeyine sahip oldukları görülmektedir. Söz konusu göstergede BDDK'nin 1 bağımsızlık endeksi değerine, KVKK ve SEDDK'nin ise 0 bağımsızlık endeksi değerine sahip olmaları dikkat çekmektedir. BDDK'nin bütçesindeki gelirler düzenlenen sektörden elde edilmektedir. Ayrıca BDDK gelirleri arasında hazine yardımı da bulunmamaktadır. Bu faktörler BDDK'nin söz konusu gösterge bakımından bağımsızlığının en üst düzeyde gerçekleşmesine neden olmuştur. KVKK ve SEDDK bütçelerinde ise düzenlenen sektörlerden elde edilecek gelirler yer almadığı gibi hazine yardımları bütçede yer almaktadır. Bu durum nedeniyle KVKK ve SEDDK'nin bütçenin kaynağı bakımından bağımsızlık düzeyleri düşük olarak gerçekleşmiştir.

Tez çalışmasında, DDK'lerin bağımsızlık düzeylerinin belirlenmesi amacıyla yararlanılan Gilardi Endeksinde; DDK Başkanının durumu, DDK üyelerinin durumu, yürütme ve yasama ile ilişkiler, finansal ve örgütsel özerklik, düzenleyici yetkiler olmak üzere 5 boyut bulunmaktadır.

Boyutlara göre DDK'lerin bağımsızlık düzeyleri analiz edildiğinde; en yüksek bağımsızlık düzeyinin düzenleyici yetkiler boyutunda gerçekleştiği görülmektedir. Söz konusu

boyutta tüm DDK'lerin bağımsızlık endeksi değeri 1 olarak gerçekleşmiştir. Bu bakımdan düzenleyici yetkiler boyutunda tüm DDK'lerin en üst noktada bağımsızlık düzeyine sahip oldukları dikkat çekmektedir.

Düzenleyici yetkiler boyutunun ardından, tüm DDK'ler için en yüksek ikinci bağımsızlık düzeyinin yürütme ve yasama ile ilişkiler boyutunda gerçekleştiği görülmektedir. Bu boyutta RTÜK, RK, BTK ve NDK 1 ile en yüksek bağımsızlık endeksi değerine, KİK ise 0,832 ile en düşük bağımsızlık endeksi değerine sahiptir. EPDK ve KGG 0,917, SPK, BDDK, KVKK ve SEDDK ise 0,835 bağımsızlık endeksi değerine sahiptir.

Yürütme ve yasama ile ilişkiler boyutunda tüm DDK'lerin, birbirine yakın bağımsızlık endeksi değerlerine ve oldukça yüksek bağımsızlık düzeylerine sahip oldukları görülmektedir. Tüm DDK'lerin bağımsızlıklarının resmi olarak belirtilmiş olması ve mahkemeler haricinde hiçbir organının DDK'lerin görev ve yetkileri dahilinde vermiş oldukları kararları bozamıyor olması, DDK'lerin bağımsızlık düzeylerinin yüksek düzeyde gerçekleşmesine neden olmuştur. KİK'nin yürütmeye karşı olan sorumluluğu haricinde, her iki boyutta da DDK'lerin bir kısmının yasama ve yürütmeye karşı resmi yükümlülükleri bulunmamaktayken bir kısmının ise resmi bilgi için yıllık rapor sunumuyla sınırlı yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu durumun, DDK'lerin yasama ve yürütmeyle ilişkilerinde büyük oranda bağımsız olduklarının bir göstergesi olduğu öne sürülebilir.

Finansal ve örgütsel özerklik boyutunda tüm DDK'lerin 0,5 değerinin üzerinde bağımsızlık endeksine sahip oldukları görülmektedir. Bu boyutta RTÜK, RK, BDDK ve NDK 0,792 ile en yüksek bağımsızlık endeksi değerine sahipken KVKK ve SEDDK 0,542 ile en

düşük bağımsızlık endeksi değerine sahiptir. SPK, BTK, EPDK, KİK ve KGK ise 0,667 bağımsızlık endeksi değerine sahiptir. Tüm bu veriler bir arada ele alındığında finansal ve örgütsel özerklik bakımından DDK'lerin 0,5 ortalama değerinin üzerinde bağımsızlık düzeyine sahip oldukları tespit edilmiştir.

Finansal ve örgütsel özerklik boyutunda bağımsızlık düzeyinin, DDK'nin personeli işe alma, görevlendirme, personelin tahsis ve düzenine karar verme gibi personel politikasının belirlenmesi konusunda yüksek, bütçenin kontrol edilmesi konusunda ise ortalamanın üzerinde olduğu görülmektedir. DDK'lerin bütçelerinin kaynağını düzenlenen sektörlerden alınacak ücretlerin oluşturması DDK'lerin finansal bağımsızlık düzeyini arttıracaktır. Ayrıca DDK'lerin iç organizasyona karar verme konusunda yapılacak düzenlemelerin de DDK'lerin örgütsel özerklik boyutunda bağımsızlıklarını arttıracığı düşünülmektedir.

Boyutlar bazında en düşük bağımsızlık düzeyinin ise DDK üyelerinin durumu bakımından gerçekleştiği görülmektedir. Söz konusu boyutta en yüksek bağımsızlık endeksi değeri 0,691 ile KVKK'de, en düşük bağımsızlık endeksi değeri ise 0,330 ile SEDDK ve NDK'de gerçekleşmiştir. SEDDK ve NDK 0,330, SPK, RK, BBDK, EPDK ise 0,441 bağımsızlık endeksi değeriyle ortalama değer olan 0,5'in altında yer almışlardır. Bu DDK'lerin üyelerinin durumu bakımından bağımsızlık düzeylerinin düşük olarak gerçekleştiği görülmektedir. RTÜK 0,550, BTK, KİK, KGK 0,608 ve KVKK 0,691 bağımsızlık endeksi değeriyle ortalamanın üzerinde bağımsızlık düzeyine sahip olmuşlardır.

Boyutlara göre en düşük ikinci bağımsızlık düzeyi DDK başkanının durumu bakımından gerçekleşmiştir. Bu boyutta en yüksek bağımsızlık endeksi değerine 0,733 ile KVKK, en düşük bağımsızlık endeksi değerine ise 0,330 ile SEDDK ve NDK sahip olmuştur. SPK, RK, BBDK, EPDK 0,441, BTK, KİK, KGK 0,608 ve RTÜK ise 0,700 bağımsızlık endeksi değerine sahip olmuştur. Buna göre SEDDK, NDK, SPK, RK, BBDK, EPDK'nin bağımsızlık düzeyleri ortalama değer olan 0,5'in altında gerçekleştiğinden, bu DDK'lerin DDK başkanının durumu bakımından düşük bağımsızlık düzeyine sahip oldukları görülmektedir. BTK, KİK, KGK, RTÜK ve KVKK'nin ise ortalamanın üzerinde bir bağımsızlık düzeyine eriştikleri görülmektedir.

DDK başkanı ve DDK üyelerinin durumuna ilişkin iki boyut bir arada ele alındığında, KVKK'nin diğer DDK'lere göre her iki boyutta da en yüksek bağımsızlık düzeyine, SEDDK ve NDK'nin ise en düşük bağımsızlık düzeyine sahip oldukları dikkat çekmektedir.

DDK başkanı ve DDK üyelerinin durumuna ilişkin iki boyutun da 5 boyut içerisinde en düşük seviyede bağımsızlık düzeyine sahip olması, bazı konularda DDK'lerin bağımsızlığını arttırmaya yönelik düzenlemeler yapılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Buna göre DDK başkan ve üyelerinin; görev süreleri, atanma usulleri, yeniden atanmaları, bağımsızlığın atama için biçimsel koşul olması konularında yapılacak düzenlemelerin DDK'lerin bağımsızlık düzeylerini arttıracakları düşünülmektedir.

DDK'lerin genel bağımsızlık endekslerine ilişkin yapılan analiz sonucu, 11 DDK'nin de bağımsızlık düzeylerinin 0,5 ortalama değerinin üzerinde gerçekleştiği

görülmektedir. Buna göre en düşük bağımsızlık endeksi değerine sahip DDK 0,607 ile SEDDK olurken, en yüksek bağımsızlık endeksi değerine sahip DDK 0,808 ile RTÜK olmuştur.

RTÜK'ün ardından, genel bağımsızlık endekslerine göre BTK 0,776 bağımsızlık endeksi değeri ile ikinci, 0,760 ile aynı bağımsızlık endeksi değerine sahip KVKK ve KGK üçüncü sırada yer almışlardır. KİK 0,743 bağımsızlık endeksi değeri ile dördüncü, RK 0,734 ile beşinci sırada yer almıştır. BDDK 0,701 bağımsızlık endeksi değeri ile altıncı, EPDK 0,693 bağımsızlık endeksi değeri ile yedinci, NDK 0,690 bağımsızlık endeksi değeri ile sekizinci sırada yer almıştır. SPK 0,676 bağımsızlık endeksi değeri dokuzuncu sırada yer almıştır. SEDDK ise 0,607 bağımsızlık endeksi değeri ile onuncu sırada yer almıştır.

DDK'lerin genel bağımsızlık endekslerine göre Türkiye'de en yüksek bağımsızlık düzeyine sahip DDK'nin RTÜK, en düşük bağımsızlık düzeyine sahip DDK'nin ise SEDDK olduğu tespit edilmiştir. DDK'lerin bağımsızlık endeksi değerlerinin 0,607 ile 0,808 arasında birbirine yakın olarak dağıldığı görülmektedir.

Tez çalışmasında, DDK'lerin bağımsızlık düzeylerinin belirlenmesine ilişkin yapılan analiz sonucu elde edilen verilerden hareketle, DDK'lere ilişkin bazı önerilerde bulunmak mümkündür.

DDK'lerin başkan ve üyelerinin seçimine ilişkin göstergelerde RTÜK ve KVKK'nin diğer DDK'lere göre daha yüksek bağımsızlık düzeyine sahip oldukları görülmektedir. Buradan hareketle RTÜK ve KVKK'nin başkan ve üye seçiminde uygulanan

usulün diğerk DDK'lerin başkan ve üye seçiminde de uygulanması DDK'lerin bağımsızlık düzeylerinin yükselmesine neden olacaktır.

DDK'lerin finansal özerkliklerinin sağlanabilmesindeki en önemli faktörlerden birisi de DDK bütçesinde, düzenlenen sektörden alınan ücretlerin yer alıyor olmasıdır. BDDK'nin bütçesinin kaynağının, düzenlenen sektörden alınan ücretlere dayanıyor olması bu bakımdan örnek teşkil etmektedir. Diğer DDK'lerin de benzer bir bütçe yapısına sahip olmaları, DDK'lerin finansal bağımsızlık düzeylerinin artmasına neden olacaktır.

Bağımsızlığın, DDK başkan ve üyelerinin atanma şartları arasında yer alması, DDK'lerin bağımsızlık düzeylerinin belirlenmesi açısından önemli bir yere sahiptir. Bu anlamda DDK başkan ve üyelerinin bağımsızlığına ilişkin şartların, başkan ve üyeliğe atanma kriterleri arasında, RTÜK, BTK, KİK, KGK ve KVKK'de olduğu gibi, açıkça belirtilmesi DDK'lerin daha yüksek bağımsızlık düzeyine sahip olmalarını sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- 3 Sayılı Üst Kademe Kamu Yöneticileri İle Kamu Kurum Ve Kuruluşlarında Atama Usullerine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi. (2018). *T.C. Resmî Gazete*. 30474.
- 47 Sayılı Sigortacılık Ve Özel Emeklilik Düzenleme Ve Denetleme Kurumunun Teşkilat Ve Görevleri Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi. (2019). *T.C. Resmi Gazete*. 30922.18/10/2019.<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=47&MevzuatTur=19&MevzuatTertip=5> (Erişim Tarihi: 06.05.2021).
- 95 Sayılı Nükleer Düzenleme Kurumunun Teşkilat Ve Görevleri Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi. (2022). *T.C. Resmi Gazete*. 31772. 08.03.2022. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=95&MevzuatTur=19&MevzuatTertip=5> (Erişim Tarihi: 08.03.2022).
- 660 Nolu Kamu Gözetimi, Muhasebe Ve Denetim Standartları Kurumunun Teşkilat Ve Görevleri Hakkında KHK (2011). *T.C. Resmi Gazete*, 28103, 02.11.2011. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/4.5.660.pdf> (Erişim Tarihi: 25.05.2021).
- 2018/1 Nolu Bakanlıklara Bağlı, İlgili ve İlişkili Kurum ve Kuruluşların Belirlenmesi ile İlgili Cumhurbaşkanlığı Genelgesi. *T.C. Resmi Gazete*, 30479, 15/07/2018. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/CumhurbaskanligiGenelgeleri/20180715-1.pdf> (Erişim Tarihi: 06.05.2021).

2018/2 Nolu Bakanlıklara Bağlı, İlgili ve İlişkili Kurum ve Kuruluşların Belirlenmesi ile İlgili Cumhurbaşkanlığı Genelgesi. (2018). *T.C. Resmi Gazete*, 30488, 24/7/2018, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/CumhurbaskanligiGenelgeleri/20180724-2.pdf> (Erişim Tarihi: 05.05.2021).

2813 Sayılı Bilgi Teknolojileri Ve İletişim Kurumunun Kuruluşuna İlişkin Kanunu. (1983). *T.C. Resmi Gazete*, 18011, 07/04/1983. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2813&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (Erişim Tarihi: 06.05.2021).

4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun. (1994). *T.C. Resmi Gazete*, 22140. 13/12/1994. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=4054&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (Erişim Tarihi: 06.05.2021).

4628 Sayılı Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun Teşkilat Ve Görevleri Hakkında Kanun. (2001). *T.C. Resmi Gazete*. 24335. 03/03/2001. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=4628&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (Erişim Tarihi: 06.05.2021).

4734 Sayılı Kamu İhale Kanunu. (2002). *T.C. Resmi Gazete*, 24684, 22/01/2002. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=4734&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (Erişim Tarihi: 06.05.2021).

5018 Sayılı Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu. (2003). *T.C. Resmi Gazete*, 25326, 24/12/2003, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5018.pdf> (Erişim Tarihi: 10.03.2021).

5411 Sayılı Bankacılık Kanunu. (2005). *T.C. Resmi Gazete*, 25983, 1/11/2005, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5411.pdf> (Erişim Tarihi: 09.05.2021).

6112 Sayılı Radyo Ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanunu. (2011). *T.C. Resmi Gazete*, 27863, 03/03/2011, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6112&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (Erişim Tarihi: 02.04.2021).

6362 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu. (2012). *T.C. Resmi Gazete*, 28513, 30.12.2012. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6362.pdf>(ErişimTarihi:19.03.2021. (Erişim Tarihi: 10.03.2021).

6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu. (2016). *T.C. Resmi Gazete*, 29677, 24.0.2016.<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6698&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (Erişim Tarihi: 12.04.2021).

7381 Sayılı Nükleer Düzenleme Kanunu. (2022). *T.C. Resmi Gazete*, 31772, 05.03.2022. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=7381&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (Erişim Tarihi: 08.03.2022).

- Akdeniz, D. (2018). Türkiye’de Hukuki Ve İdari Açidan Düzenleyici Ve Denetleyici Kurumların Bağımsızlığına İlişkin Değerlendirme, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (57), 1-19.
- Akgüner, T., Berk, K. (2017). *İdare Hukuku*, İstanbul: Der Yayınları.
- Akyılmaz, B., Sezginer, M. D. Ve Kaya, C. (2020). *Türk İdare Hukuku*, Ankara: Savaş Yayınevi.
- Alkan, A. ve Türel, A. (2019). Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunun Bağımsız Denetim Sistemi Üzerindeki Etkinliği, *Istanbul Management Journal*, (87), 141–158.
- Altın, A. (2017). Bağımsız İdari Otoriteler (Düzenleyici Kuruluşlar) Ve Türkiye’de Enerji Piyasasının Düzenlenmesi: Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu Örneği, *Uluslararası Enerji, Ekonomi Ve Güvenlik Kongresi Özet Bildiriler Kitabı*, Kocaeli: Umuttepe Yayınları, 116-117.
- Altundiş, M. D. (2006). Bağımsız İdari Otoritelerin Türk Hukuku’nda Ortaya Çıkardığı Sorunlar Ve Türk Hukuku’na Etkileri, *Danıştay Dergisi*, Y. 36, S. 113, 5- 23.
- Anayasa Mahkemesi. (2020). Esas Sayısı: 2018/115, Karar Sayısı: 2020/81, *T.C. Resmi Gazete*, 31418, 9/3/2021.
https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/ND/2020/81?Donemler_id=2&EsasNo=2018%2F115 (Erişim Tarihi: 08.10.2021).

Atay, E. E. (2006). Bağımsız İdari Otoriteler Ve Türkiye Uygulaması, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 10 (1), 259-293.

Atay, E. E. (2019). *İdare Hukuku*, Ankara: Turhan Kitabevi.

Azimli Ç. G. (2018). Türkiye’deki Düzenleyici Ve Denetleyici Kuruluşların İdari Yapı İçerisindeki Rolü, *Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (36), 1-13.

Bayramoğlu, S. (2005). *Yönetişim Zihniyeti*, İstanbul: İletişim Yayınevi.

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu. (2021). <https://www.btk.gov.tr/tarihce> (Erişim Tarihi: 20.06.2021).

Çırakoğlu, M. (2016). Düzenleyici Ve Denetleyici Kurulların Denetlenme Şekillerinin İdari Vesayet Bakımından Değerlendirilmesi, *Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi*, (2016/2), 89-119

Dönmez, E. (2003). Türkiye’ de Bağımsız İdari Otoriteler, *Ankara Barosu Dergisi* (2003/2), 55-78.

Ege, İ. (2020). Bağımsız İdari Otoriteler (Bağımsız Düzenleyici Kurumlar): Sigortacılık Ve Özel Emeklilik Düzenleme Ve Denetleme Kurumu Örneği, *Kapadokya Akademik Bakış Dergisi*, 4 (1), 1- 29.

Emek, U. ve Acar, M. D. (2004). Düzenleyici Reformlar ve Kurumlar, *Çağdaş Kamu Yönetimi II* (Ed.: Acar, M.D. ve Özgür, H.), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 91- 127.

- Er, S. (2008). Düzenleyici Ve Denetleyici Kurumların Dış Denetimi Ve 5018 Sayılı Kanunda Yapılan Değişiklikler, *Sayıştay Dergisi*, (68), 29-68
- Ercan, H. (2021). Regülasyon Ekonomisi Ve Düzenleyici Ve Denetleyici Kurum Olarak Kamu İhale Kurumu Örneği, *Sakarya İktisat Dergisi*, 10 (2), 140-158
- Ergün, Ç. E. (2004). Türkiye Ve Avrupa Birliği'nde Enerji Alanındaki Bağımsız İdari Otoriteler, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, (50), 45-60
- Erkan, A. (2011). Bağımsız Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlar: Türkiye Uygulaması, *Bütçe Dünyası Dergisi*, (35), 166-187.
- Eryılmaz, B. (2012). *Kamu Yönetimi*, Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Gilardi, F. (2002). Policy Credibility And Delegation To Independent Regulatory Agencies: A Comparative Empirical Analysis, *Journal of European Public Policy*, 9 (6), 873-893.
- Gilardi, F. (2005). The Formal Independence of Regulators: A Comparison of 17 Countries and 7 Sectors, *Swiss Political Science Review*, 11 (4), 139-167.
- Gilardi, F. (2007). The Same, But Different: Central Banks, Regulatory Agencies, and the Politics of Delegation to Independent Authorities, *Comparative European Politics*, 5, 303- 327.
- Giritli, İ., Bilgen, P. ve Akgüner, T. (2008). *İdare Hukuku*, İstanbul: Der Yayınları.

- Gönen, K. E. (2003). Bağımsız İdari Otorite Olarak Rekabet Kurumu, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 7 (2), 1-36.
- Gözler, K., Kaplan, G., (2019). *İdare Hukukuna Giriş*, Bursa: Ekin Yayınevi.
- Gözübüyük, A. Ş. (2013). *Türkiye'nin Yönetim Yapısı*, Ankara: Turhan Kitabevi.
- Gözübüyük, A. Ş. ve Tan, T. (2019). *İdare Hukuku*, Ankara: Turhan Kitabevi.
- Günday, M. (2004). *İdare Hukuku*, Ankara: İmaj Yayınevi.
- Güner, O. S. (2003). Bağımsız Üst Kurullar, *Genç Hukukçular Hukuk Okumaları Birikimler 1* (Ed. Balcı, M.D.), İstanbul: Kurtiş Matbaacılık, 231-252.
- Gürkan, M. F. (2013). Düzenleyici Ve Denetleyici Kurum Olarak Bilgi Teknolojileri Ve İletişim Kurumu (BTK), *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi*, 4 (2), 333-356.
- Gürsel, E., Düğmecı, F. (2018). Yapısal Anlamda Türkiye Kişisel Verileri Koruma Kurumu'na İlişkin Bir Değerlendirme. *Research Studies Anatolia Journal*, 1 (2), 318- 329.
- Hanretty, C., Koop, C. (2012) Measuring The Formal Independence Of Regulatory Agencies, *Journal of European Public Policy*, 19 (2), 198-216.
- Kağıtçıoğlu, M. (2021). Kamu Tüzel Kişisi Kurma İhtiyacını Sorgulamak: Sigortacılık Ve Özel Emeklilik Düzenleme Ve Denetleme Kurumu Üzerinden Bir Değerlendirme, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 23 (2), 873- 904.

Kalabalık, H. (2019). *Kısa İdare Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayınevi.

Karakaş, M. (2008). Devletin Düzenleyici Rolü ve Türkiye’de Bağımsız İdari Otoriteler, *Maliye Dergisi*, (154), 99-120.

Karasu, R. (2014). Yeni Bir Düzenleyici Ve Denetleyici Kurum: Kamu Gözetimi Muhasebe Ve Denetim Standartları Kurumu, *Amme İdaresi Dergisi*, 47 (1), 79-105.

Kaya, A. (2004). *Bağımsız Ve Düzenleyici Üst Kurullar*. Konya: Eğitim Kitabevi Yayınları.

Kestane, D. (2002). Kamu Kesiminde İdari Kuruluşların Genel Görünümü ve İdari Yapıda Yeni Organizasyonlar Olarak Bağımsız İdari Otoriteler (Üst Kurullar), *Maliye Dergisi*, (139), 27-50.

Maggetti, M. (2012). *Regulation In Practice: The De Facto Independence Of Regulatory Agencies*. Colchester: ECPR Press.

Morrison, A. B. (1988). How Independent Are Independent Regulatory Agencies?, *Duke Law Journal*. 37 (2). 252- 256.

Ocak, K. (2019). Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi İle İdari Vesayet Yetkisi Düzenlenmesinin Bir Örneği Olarak Cumhurbaşkanlığı Ofisleri. *Anayasa Yargısı*. 36 (1), 163- 193.

Örs, C. O., (2015). Bağımsız İdari Otoritelerin Doğuşu, Gelişimi ve Türkiye Örneği, *İzmir Barosu Dergisi*, 80 (3), 13-68.

Özay, İ. (2017). *Günüşğinde Yönetim*, Ankara: Filiz Kitabevi.

- Özkan, A. F., (2009). Ekonomik Kamu Düzeni ve Ekonomik Kolluk Faaliyeti, *Ankara Barosu Dergisi*, 67 (4), 75-94.
- Sarısoy, S. (2010). Düzenleyici Devlet ve Regülasyon Uygulamalarının Etkinliği Üzerine Tartışmalar, *Maliye Dergisi*, (159), 278-298.
- Sayhan, Ş. (2003). Bağımsız İdari Otoritelerin Hukuki Niteliği, *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, (29), 91-100.
- Sermaye Piyasası Kurulu Personel Yönetmeliği. (1982). *T.C. Resmî Gazete*, 17792, 24.08.1982.
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=84821&MevzuatTur=3&MevzuatTertip=5> (Erişim Tarihi: 18.09.2021).
- Sever, Ç. (2015). Türkiye’de Düzenleyici Kurumların Yapısı, İşlevi Ve Dönüşümü, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 64 (1), 195-236.
- Sobacı, M. Z. (2006). Türk İdari Teşkilatındaki Adalar: Bağımsız İdari Otoriteler, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 55 (2), 157-180
- Sönmez, Ü. (2007). Bağımsız Düzenleyici Kurumların Kuramsal Altyapısı ve Gelişimi, *Kamu Yönetimi* (Ed.: Aksoy, Ş. ve Üstüner, Y.), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 485-507.
- Şahin, S. (2015). Bağımsız İdari Otoritelerin Ortaya Çıkış Nedenleri, *International Journal Of Legal Progres*, (1), 14-29.

Şanlısoy, S. , Özcan, A. (2006). Türkiye’de Bağımsız Düzenleyici Kurumların Bağımsızlığı, *Ege Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği Dergisi (ESİAD)*, (3-4), 99-132.

T.C. Anayasası. (1982). Kanun No: 2709, Kabul Tarihi: 07.11.1982.
https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa_2018.pdf (Erişim Tarihi: 16.03.2021).

Tan, T. (2002). Bağımsız İdari Otoriteler Veya Düzenleyici Kurullar, *Amme İdaresi Dergisi*, 35 (2), 11- 37.

Tan, T. (2003). Bağımsız İdari Otoriteler Veya Düzenleyici Kurullar, *Türkiye’ de Kamu Yönetimi*. (Ed.: Aykaç, B., Durgun, Ş. ve Yayman, H.), Ankara: Yargı Yayınevi, 497-523.

Thatcher, M. (2002). Delegation to Independent Regulatory Agencies: Pressures, Functions and Contextual Mediation, *West European Politics*, 25 (1), 125-147.

Tiryaki, R. (2002). Bağımsız İdari Kurum Olarak RTÜK, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 51 (4), 169– 205.

Türk Dil Kurumu. (2022). *Türk Dil Kurumu Sözlükleri*. <https://sozluk.gov.tr/>. (Erişim Tarihi: 10.02.2022).

Ulusoy, A. (1999). Bağımsız İdari Kurumlar, *Danıştay Dergisi*, 1080, 3- 17.

Ulusoy, A. D. (2019). *Yeni Türk İdare Hukuku* Ankara: Yetkin Yayınları.

Verkuil, P. R. (1988). The Purposes And Limits Of Independent Agencies. *Duke Law Journal*. 37 (2). 257- 279.

Yaşar, M. E. ve Korkut, F. (2018). Türkiye’de Denetim Ve Bağımsız Düzenleyici Kuruluşlar, *Atlas International Referred Journal On Social Sciences*, 4 (8), 40-52.

Yıldız, H. (2021). Kamu İhale Kurumu’nun İhale Sürecindeki Kararları Ve Bu Kararların Yargısal Denetimi, *Ankara Üni. Hukuk Fakültesi Dergisi*, 70 (1), 295-331.

EKLER

EK-1: DDK'lerin Bağımsızlık Endeksi ve Değerleri

Boyut	Göstergeler	Sayısal Kodlama
A) DDK Başkanının Durumu	1) Görev Süresi	
	8 Yıldan Fazla	1
	6 - 8 Yıl	0,80
	5 Yıl	0,60
	4 Yıl	0,40
	4 Yılın Altında Süreli veya Atayanın Takdirine Bağlı	0,20
	Sabit Süre Yok	0
	2) DDK Başkanını Kim Atamaktadır?	
	DDK Üyeleri	1
	Yasamanın ve Yürütmenin Karışımı	0,75
	Yasama	0,50
	Yürütme	0,25
	Bir veya İki Bakan	0
	3) Görevden Alma	
	Görevden Alınamaz	1
	Sadece Siyasete Bağlı Olmayan Sebeplerle Görevden Almak Mümkündür	0,67
	Görevden Alma Hakkında Özel Bir Hüküm Yoktur	0,33
	Görevden Alma Kararı Atamayı Yapanın Takdir Yetkisine Bağlıdır	0
	4) DDK Başkanı Yürütmede Başka Bir Göreve Sahip Olabilir Mi?	
	Hayır	1
	Sadece Yürütmenin İzniyle	0,50
	Evet / Özel Bir Hüküm Yoktur	0
	5) Atama Yenilenebilir Mi?	
	Hayır	1
	Evet, Bir Kere	0,50
	Evet, Bir Kereden Fazla	0
	6) Bağımsızlık Atama İçin Biçimsel Bir Gerekliklik Midir?	
	Evet	1
	Hayır	0
B) DDK Üyelerinin	7) Görev Süresi	
	8 Yıldan Fazla	1

Durumu	6 - 8 Yıl	0,80
	5 Yıl	0,60
	4 Yıl	0,40
	4 Yılın Altında Süreli veya Atayanın Takdirine Bağlı	0,20
	Sabit Süre Yok	0
	8) DDK Üyelerini Kim Atamaktadır?	
	DDK Üyeleri	1
	Yasamanın ve Yürütmenin Karışımı	0,75
	Yasama	0,50
	Yürütme	0,25
	Bir veya İki Bakan	0
	9) Görevden Alma	
	Görevden Alınamaz	1
	Sadece Siyasete Bağlı Olmayan Sebeplerle Görevden Almak Mümkündür	0,67
	Görevden Alma Hakkında Özel Bir Hüküm Yoktur	0,33
	Görevden Alma Kararı Atamayı Yapanın Takdir Yetkisine Bağlıdır	0
	10) DDK Üyeleri Yürütmede Başka Bir Göreve Sahip Olabilir Mi?	
	Hayır	1
	Sadece Yürütmenin İzniyle	0,50
	Evet / Özel Bir Hüküm Yoktur	0
	11) Atama Yenilenebilir Mi?	
	Hayır	1
	Evet, Bir Kere	0,50
	Evet, Bir Kereden Fazla	0
	12) Bağımsızlık Atama İçin Biçimsel Bir Gereklik Midir?	
	Evet	1
	Hayır	0
C) Yürütme ve Yasama İle İlişkiler	13) DDK'nın Bağımsızlığı Resmi Olarak Belirtilmiş Mi?	
	Evet	1
	Hayır	0
	14) DDK'nın Yürütmeye Karşı Resmi Yükümlülükleri Nelerdir?	
	Resmi Bir Zorunluluk Yoktur	1
	Sadece Bilgi İçin Yıllık Rapor Sunumu	0,67
	Onaylanması Gereken Yıllık Rapor Sunumu	0,33
	Kurum Tamamen Yürütmeye Karşı Sorumludur	0
	15) DDK'nın Yasamaya Karşı Resmi Yükümlülükleri Nelerdir?	

	Resmi Bir Zorunluluk Yoktur	1
	Sadece Bilgi İçin Yıllık Rapor Sunumu	0,67
	Onaylanması Gereken Yıllık Rapor Sunumu	0,33
	Kurum Tamamen Yasamaya Karşı Sorumludur	0
	16) Mahkeme Dışında Hangi Organ, Kurumun Özel Yetkili Olduğu Alandaki Bir Kararını Bozabilir?	
	Hiçbir Organ	1
	Uzmanlaşmış Kurum	0,67
	Belli Şartlarla Yürütme	0,33
	Koşulsuz ve Şartsız Olarak Yürütme	0
	17) DDK'nın Bütçesinin Kaynağı Nedir?	
D) Finansal ve Örgütsel Özerklik	Düzenlenen Sektör Üzerinden Alınan Ücretler	1
	Yürütme ve Düzenlenen Sektör Üzerinden Alınan Ücretler	0,50
	Yürütme	0
	18) Bütçe Nasıl Kontrol Edilir?	
	DDK Tarafından	1
	Muhasebe Ofisi veya Mahkeme Tarafından	0,67
	Hem DDK Hem Yürütme Tarafından	0,33
	Sadece Yürütme Tarafından	0
	19) DDK'nın İç Organizasyonuna Hangi Organ Karar verir?	
	DDK	1
	Hem DDK Hem Yürütme	0,50
	Sadece Yürütme	0
	20) Kurumun Personel Politikasından Hangi Kurum Sorumludur (Personeli İşe Alma ve Görevlendirme, Tahsis ve Düzenine Karar verme)?	
	DDK	1
	Hem DDK Hem Yürütme	0,50
	Sadece Yürütme	0
E) Düzenleyici Yetkiler	21) Sektördeki Düzenleme Konusunda Kim Yetkilidir?	
	Sadece DDK	1
	DDK ve Diğer Bir Bağımsız Otorite	0,75
	DDK ve Yasama	0,50
	DDK ve Yürütme	0,25
	DDK'nın Sadece Danışmanlık Yetkileri Vardır	0

